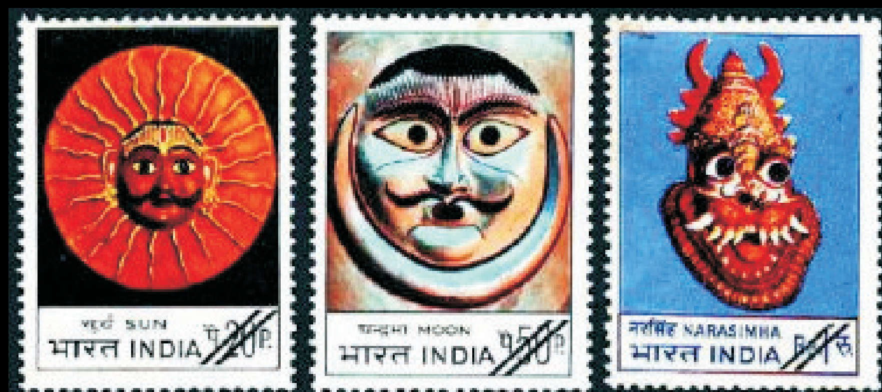
रघुरामायण

जी. कमलम्माळ

SUN
भारत INDIA
MOON
भारत INDIA
NARASIMHA
भारत INDIA

ROYAUME DU LAOS
150K
POSTE AERIENNE
CENTENAIRE
OMI - OMM
ASIAN GAMES IV
DJAKARTA 1962
2,-
REPUBLIK INDONESIA
3 บาท BAHT
ประเทศไทย THAILAND
3000
猴
INDONESIA

FESTIVAL RAMAYANA INTERNASIONAL 1971
100,-
REPUBLIK INDONESIA
POS INDONESIA
WARISAN BUDAYA TAK BENDA
Intangible Cultural Haritage of Indonesia
INDONESIA
HANOMAN
5000
12716

3 บาท BAHT
ประเทศไทย THAILAND
3 บาท BAHT
ประเทศไทย THAILAND
15 บาท BAHT
ประเทศไทย THAILAND

रघुरामायण

हात बरप आनी सय

कवयित्री जी. कमलम्माळ मलयाळम लिपीन रघुरामायण अशें बरयताली :

तिजी सय अशें आशिल्ली :

रघुरामायण

जी. कमलम्माळ

संपादकु :

पय्यनूर रमेश पै

पी. जी. कामत फौंडेशन
एरणाकुळम
2019

Konkani	कोंकणी
RAGHURAMAYAN	**रघुरामायण**
(Epic Poem)	(महाकाव्य)
G.Kamalammal	**जी. कमलम्माळ**
Edited by	संपादकु
Payyanur Ramesh Pai	**पय्यनूर रमेश पै**

First Edition : October 1981	पयली आवृत्ती : ऑक्टोबर 1981
Second Edition : August 2019	दुसरी आवृत्ती : ऑगस्ट 2019
Published by	प्रकाशक :
P.G. Kamath Foundation	पी. जी. कामत फौंडेशन
'Puduma', Parinamam Road	'पुदुमा', परिणामम रोड, कलूर
Kaloor, Ernakulam - 682 017	एरणाकुळम - 682 017
Cell : 9447730866	Tel : 0484 2530866
e-mail: pgkamat.foundation@gmail.com	www.pgkamathfoundation.com
Cover Picture	मुखपृष्ठ चित्रकार
A.R. Paveen Kumar	ए.आर. प्रवीण कुमार
Printed at : SBCC, Kaloor	मुद्रण : एस. बी. सी. सी., कलूर
Ernakulam - 682 017	एरणाकुळम - 682 017

₹ : 200/-

To order copies online : www.navathishop.com

ISBN : 978-81-941625-1-3

मांडावळ

कमलम्माळालें हें चित्र ‘सारस्वत’ वार्षिक (1945)
संचिकेंत प्रकाशित जालेलें

उडगासांतलीं उतरां

- जी. कमलम्माळ

पन्नास वर्षं मुरथम आश्शिल्लो संभवु तं हांव बोरोवचाक वत्तां. हांवे शिकूचे कालाक मेज्जे लागी शिकच्यांनीं निमगीलें : "तुमगेले भासेन ग्रंथु जावो गींतु जावो आसावे?" म्होणु.

"कांय ना" म्होणु तं माका सांगूक दिसला.

तश्शि एदीं वर्षां वोच्चाक कोणेकी "वेंकटेश कल्याण" पुस्तक मारनु देंवयलो. मागीरि "सारस्वत मित्रम्" म्हळ्ळेली वार्तिका देंवयली. थोडे आमगेल भासे गींतु देकले.

मेगेले शिकप राबयलें. जाल्यारि पुराण ग्रंथ सर्व बाप्पान वाचूक हाणु दिवप आशिल्ले. रामायण चारि नमुन्याचें : कंबरामायण, तुलसीदास रामायण, आनन्दरामायण आनी लघुरामायण.

"माकाय कांय बरेयल्यार चिन्ना म्होणु आसा" – एक दीस हांवे म्हळ्ळें. तें कोणे की आयकूनु बाप्पालागी सांगीलें तावळीचि बाप्पान एक पुस्तक दिल्लें; एक पेनसिलयि तासून दिल्लें.

"तुका दिसचें हाजेर बरय; चिन्ना जाल्यार काडूं. ना जाल्यार कागत मात्र नवे वेच्चु?"

तश्शि रामायण बालकांड पर्यंत बरेयलें. तें मारयलें. उतलें तं ये पासून बोरोवचाक आसा. मागीरि बरेयीलें सकडांकयि कळता नवे !

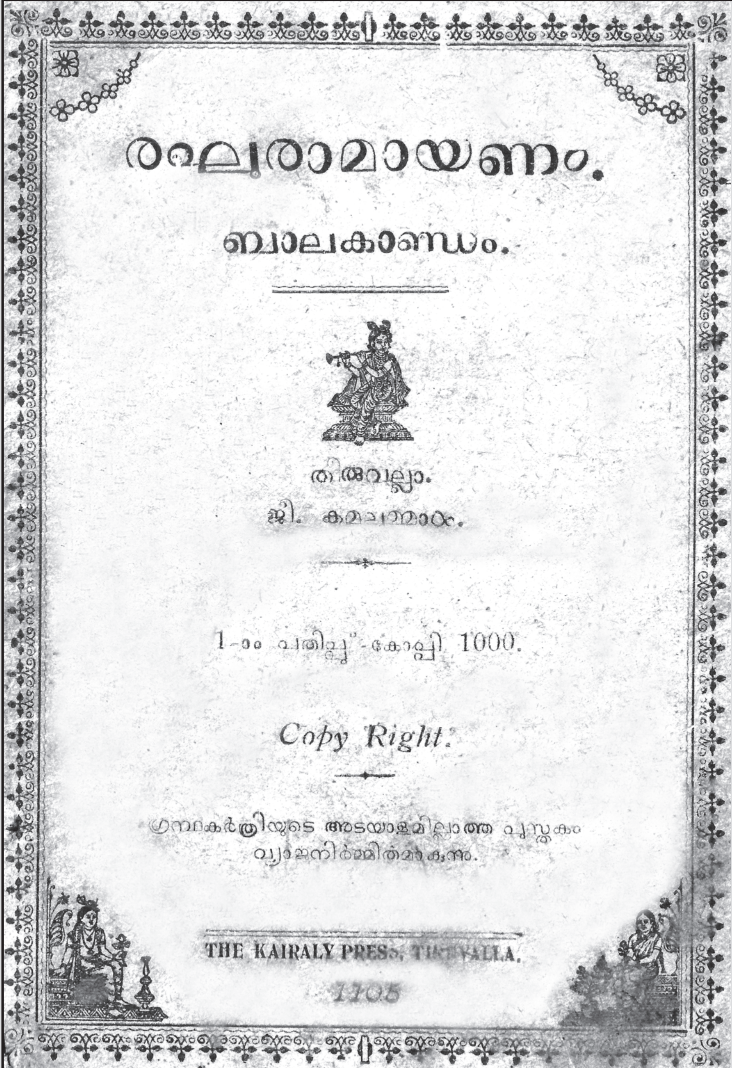
उतलें सांगूनु राबयतां.

(1981 वर्सा कमलम्माळालें रघुरामायण संपूर्ण रूपान पयलें फावट देवनागरीक लिप्यंतर करून उजवाडायिल्ले वेळार बरयिल्लें)

पयली आवृत्ती - लोकार्पण सुवाळो

आलेप्पी तिरुमल देवस्वम् हाई स्कूलांत 1981 ऑक्टोबरांत चेलेल्या लोकार्पण सुवाळ्यांत श्री. आर. जनार्दन पै उलयता. कुशीक दिसता कवयित्री श्रीमती जी. कमलम्माळ आनी प्राचार्या श्रीमती मोहीनी बाई. पयली प्रती श्री. के. माधव नायक हांकां दीवनु श्री. आर. जनार्दन पैन पुस्तकाचें लोकार्पण केलें.

രഘുരാമായണം.

ബാലകാണ്ഡം.

തിരുവല്ലാ.

ജി. കമലമ്മാൾ.

1-ാം പതിപ്പ്-കോപ്പി 1000.

Copy Right.

ഗ്രന്ഥകർത്രിയുടെ അടയാളമില്ലാത്ത പുസ്തകം
വ്യാജനിർമ്മിതമാകുന്നു.

THE KAIRALY PRESS, TIRUVALLA.

1105

1930 वर्सा कमल्लम्माळान बरोवन उजवाडयिल्लें
मलयाळम लिपींतलें 'रघुरामायण' (बालकांड) पुस्तकाचें मुखपृष्ठ

രഘുരാമായണം.

അദ്ധ്യായം ൧.

പുത്രകാമേഷ്ടി.

ശ്രീവേണുഗോപബാല ശ്രീഹരിഗോവിന്ദ
ശ്രീവത്സഭൂഷാ വിഷ്ണു ലക്ഷ്മി ഭൂമികാന്ത
ശ്രീപത്മനാഭദേവ ഇന്ദ്രാദിവന്ദിതാ
ശ്രീപാദാംബുജ് തുജ്ഗെലെ സന്തതം നമാമി
പ്രക്കോട്ടുമഹാക്ഷേത്രാന്തു വാസുകെല്ലതുമ്മി
തജ്ജെജസമീപദെശെവാസുക്ത്തായിഅമ്മി
തുജ്ഗെലെ ചരണ് നിത്യ് സെവക്ത്തായിഅമ്മി
അവ് ഞ്ചെരി ദയപാവുനര്ക്ഷ്ണ്കൊരു കാസ്വാമി
വാത്മീകിവേദവ്യാസ് മഹര്ഷീശ്വരാങ്ക്യി
ബ്രഹ്മമഹെശ്വര് ഇന്ദ്രാദി ദെവാങ്ക്യി
രുദ്രാണി സരസ്വതി ലക്ഷ്മിഭഗവതി
വിഘ്നവിനായകാങ്ക്യിസന്തതംനമാമി

1930 वर्सा उजवाडयिल्लें मलयाळम लिपींतलें 'रघुरामायण' (बालकांड) पुस्तकांतल्यान - पयलो अध्याय, पुत्रकामेष्टी

സുശീലൻ.

(ഒരു പുതിയ കഥ)

അടിക്കടി ഹൃദയക്ഷോഭം ജനിപ്പിക്കുന്ന അന്യാദൃശമായ കഥാബന്ധത്തോടും അത്യാശ്ചര്യകരങ്ങളായ വിവിധ സംഭവങ്ങളോടും കൂടിയ ഈ വിശിഷ്ടകഥ എത്രപ്രാവശ്യം വായിച്ചാലും മതിവരുന്നതല്ല. അവസാനം വരെ വായിക്കാതെ ഈ കഥാപുസ്തകം താഴെ വയ്ക്കുന്നതിനു ആക്കും ക്ഷമയുണ്ടാകയില്ല. വായനക്കാരുടെ മനസ്സിനെ ഹഠാൽ ആകർഷിക്കുന്ന കഥാഗതിയും അത്ഭുതപരവശരാക്കുന്ന പരിണാമഗുപ്തിയും സരസകോമളമായ വർണ്ണനയും അഭിലഷണീയങ്ങളായ സന്മാർഗ്ഗപാഠങ്ങളും ആരേയും രസിപ്പിക്കുന്ന രചനാസൗകുമാര്യവും തികഞ്ഞ ഈ കൃതിയ്ക്കു നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള വില അണ 3 മാത്രം. ആവശ്യക്കാർ അപേക്ഷിക്കുക.

G, R, Shenai,

Nedumpallil House, Tiruvalla.

मलयाळम लिपींतलें 'रघुरामायण' (बालकांड) पुस्तकाचें आखिरचे पान - कम्मलम्माळाल्या 'सुशीलन' नांवाचे मलयाळम पुस्तकाचें जायरात

प्रकाशकालीं उतरां

स्वर्गस्थ जी. कमलम्माळ केरळचे कोंकणी साहित्यांत नांव जोडिल्ली कवयित्री. तिगेल्या विख्यात महाकाव्य 'रघुरामायण' आतां मेळूंक ना. पयली संपूर्ण आवृत्ती मूल मलयाळम लिपींतल्यान देवनागरीक लिप्यंतर करून 1981 वर्सा केरळ कोंकणी अकादमीन उजवाडायलें. ताका लागून केरळाचे भायरचे लोकांकय तिजी वळख जाली.

आतां त्या पुस्तकाची दुसरी आवृत्ती आमी काडतात. सहृदयी लोकांचो येवकार ह्या पुस्तकाक मेळटलो अशें आमी आठयतात.

आज कमलम्माळ आमचे मदें ना. पूण तिगेलो उडगास आमकां सजीव दवरचो आसा. रघुरामायणाचो पयलो खंड (बालकांड) छापिल्ले कालाक खूब लोकांनी (खास करून बायलांनी) तांतूतल्यो वळियो तोडंपाठ केल्ले आसा.

आज आषाढाचो (केरळांत कर्किडकम) रामायण मासु म्हणून आमी श्रीरामालो उडगास काडतात. ह्या दिसांत हें पुस्तक परत उजवाडाक येता हें एक शुभकार्य अशें आमकां दिसता.

सगळ्यांक देव बरें करो.

- आनन्द जी कामत

ट्रस्टी, पी.जी. कामत फौंडेशन

रामायण - एक नियाळ

- पय्यनूर रमेश पै

"आमगेले देशाचे दोन इतिहास ग्रंथांचीं नांवां सांगा" म्हळ्यार कोणय तुरंत जवाब दितले : रामायण आनी महाभारत. रामायण बरयिल्लें वाल्मीकीन, महाभारत बरयिल्लें वेदव्यासान. एक जोड पक्षियांनी प्रेमलीलेंत मग्न जाल्लेले वेळार एक व्याधालो बाण लागून त्यो पक्षियो पळ्ळ्यो आनी तेन्ना वाल्मीकीन मन दुकून त्या व्याधाक उद्‌बोधन केलें - "मा निषाद". आनी मागीर आदिकाव्य रामायण बरयलें. ती कथा सर्वविदित आसा. आज हें रघुरामायण प्रकाशन जाताना त्या महान काव्याचें ल्हानसो एक नियाळ करचें उचित आसतलें म्हूण आठयतां.

श्रीरामाली काणी पिळग्यांनीं सांगून आनी आयकून देश-काळ भेद नातिल्लें आज सर्वकडेन प्रख्यात जावन आसा. इतिहास संशोधकांनीं रामायणाचो काळ निर्णय केल्ला. क्रिस्तपूर्व देड हजार वर्सां पयलेंच तें बरयिल्लें. अर्थात, आजीक साढ़े तीन-चार हजार वर्सां पयलेंच रामायणाची सृष्टी जाल्ली. रामायणांत सुमार एकुणतीस हजार श्लोक आसात. मूलशः श्रीरामचन्द्रालो पट्टाभिषेकु जाताना रामायण पूर्ण जाल्ले म्हणतात. जाल्यार सीतेली अग्निपरीक्षा, लवकुशांलो संभवु, सीतेलें अंतर्धान इत्यादी कथावस्तु बरयिल्लें वाल्मीकीन न्हय, दुसरे कोणेय आसूये (तागेले शिष्य बी जायत) म्हूण सांगतले आसात. उत्तररामायणाचो उद्‌भव तशी जाल्लो आसूयेत. पुण एक गजाल खंडित – विश्वांतले अतिप्राचीन ग्रंथांत रामायण सुप्रधान आसा.

विविध अनुवाद

लोकांतल्या अनेक भासेंत रामायणकथेचो अनुवाद जाल्ला. संस्कृत भाशेंतूच वाल्मिकीन रामायण बरयिल्ल्या उपरांत रामायणाचीं 25 पाठभेदां आयलीं म्हूण विख्यात लेखक ए. के. रामानुजन हांणी सांगलां.

कन्नडांत नागचन्द्रालें ‘रामचन्द्रचरितपुराण’ धाव्या शतमानांत तयार जाल्लें. मुद्दणा ह्या कवीन 1895 वर्सा अद्भुत रामायण आनी 1898 वर्सा रामाश्वमेधम अशें दोन ग्रंथ कन्नडांत बरयलीं. श्री. के. वी. पुट्टप्पान (कुवेंपु) ‘रामायणदर्शनम्’ बरयलें आनी ताका ‘ज्ञानपीठ पुरस्कार’ मेळ्ळोय. श्री. वीरप्प मोयलीन ‘रामायणमहान्वेषणम्’ कन्नडांत बरयलां आनी ताका ‘मूर्तिदेवी पुरस्कार’ फावो जाल्लो.

इक्राव्या शतमानांत तमिळ भाशेंत कंब महाकवीन बरयिल्लें रामायण ‘कंबरामायणम्’ म्हूण विख्यात जाल्ला. तेलुगु भाशेंत गोणा बुड्ड रेड्डीन बरयिल्लें ‘रंगनाथ रामायण’ विख्यात आसा. मराठींत एकनाथान रामायण बरयिल्लें चौदाव्या शतमानांत. उपरांत श्री. ग. दि. माडगुळकार हांचें ‘गीतरामायण’ प्रसिद्ध जाल्लें. बेंगाली भाशेंत कृत्तिबास ओझा म्हळ्ळेले कवीन पंद्राव्या शतकांत रामायणाचो अणकार केल्लो. असामीय भाशेंत पंद्राव्या शतमानांत श्री. माधव कंदळी नांवाच्या कवीन रामायण भाषांतर केल्लें. हिन्दींत तुळसीदास कवीन ‘रामचरितमानस’ बरयिल्लें सत्राव्या शतमानांत.

मलयाळम भाशेंत रामायणाचें जायते भाषांतर आयल्यांय. सोळाव्या शतमानाचे उत्तरार्धांत आनी सत्राव्या शतमानाचे पूर्वार्धांत जीवन केल्लेले तुंजत्त रामानुजन् एषुत्तच्छन् हाणें ‘अध्यात्म रामायणम्’ बरयलें. एक कीराकरान श्रीरामाली कथा सांगोवचें रीतीन तें बरयलें देखून ताका “किळिप्पाट्ट” म्हणतात. आनी एषुत्तच्छनाक ‘केरळवाल्मीकी’ अशें मानतात.

मलयाळमांत ‘वयनाडन् रामायणम्’ अशें एक रूपभेद रामायणाक आसा आनी तें उत्तर केरळाच्या भागांत वयनाड जिल्ल्यांत आयकूंक मेळता. मात्र न्हंय, उत्तर मलबाराच्या मुसल्मान समाजांतुय गेयरूपान एक ‘माप्पिळा रामायणम्’ प्रचारांत आसा. ह्या लोकगीतांत रामाक ‘लामा’ आनी रावणाक ‘लावणा’ म्हळां.

विदेशी भाशेंतूंय रामायण प्रचलित आसा. रशियन भाशेंत रामायण-महाभारतांतल्यो कथांचीं पुस्तकां तीस हजारा परस चड प्रती खर्च जाल्यांय. नेपाली, तिबेतन, बालिनीस, मलेशियाची मलया, बर्मिस इत्यादि भाशेंतूंय रामायण कथा आयल्या. फिलिपीन्स, लाओस, इंडोनेश्या, मलेशिया, बर्मा (मियान्मार), टिबट, नेपाल, थायलेंड, कांबोडिया (कांपूचिया) ह्या देशांतूय रामायणकथा त्या त्या भाशांनी प्रचारांत आयल्या. भारतान मात्र न्हय वेगवेगळ्या देशांच्या सरकारांनीय रामायणाचे आधारार सुन्दर चित्रांचीं स्टेपां देवेयल्यांत.

इंग्लीशांत श्री. श्रीनिवास अय्यंगार, श्री. चक्रवर्ति राजगोपालाचारी हांगेल्यो रामकथा संग्रहांक व्हड प्रचार मेळ्ळा. श्री. आर. के. नारायणान कंबरामायणाच्या आधार घेवन इंग्लीशांत एक पुस्तक उजवाडायलां. भुरग्यांली जनप्रिय ‘अमर चित्रकथा’ इंग्लीशानच भायर येतालें.

कोंकणींत :

आमगेली मातृभाषा कोंकणींतुयि श्रीरामचन्द्राली कथा प्रचलित आसा. कोंकणींतले एक प्राचीन लोकगीतांतल्यो ह्यो दोन वळियो प्रख्यात आसात :

“माड्यावेले चान्नियें, तुका तीनिगो पाट ?
रावणान सीतेक व्हेल्लेले कोणगो वाट? ”

–ह्या पदाचो कर्ता कोण हें अज्ञात जावन आसा. सेतुबंधनाच्या वेळार चान्नियेन केलेली सेवा पळोवन श्रीरामचन्द्रान तिका फाटि पर्सून आशीर्वाद दिलेली कथाच हांगा सूचित जाल्या.

कोंकणी समाजांत रामायणाचो प्रभाव कितलो आसा म्हूण ह्यो म्हणियो वा वक्प्रचार दाखयतात :

(1) रामायण आयकून रामु राक्षसु कि रावणु राक्षसु म्हूण निमगीता.
(2) राम नाम जपता, केसान गळो कातरता.
(3) रामायण सगळें आयकून रामाली कोण जाता सीता म्हूण विचारता.

सोळाव्या शतमानांत गोंयचें कृष्णदास शामान बरयिल्लें रामायण कांदवी लिपींतल्यान रोमी लिपीक लिप्यंतर करून पोर्तुगलांत ब्रागा पुस्तकालयांत दवरलेली प्रती - एक नमूनो (चित्र : कृष्णदास शामा गोवा स्टेट सेन्ट्रल लैब्ररीच्या बरेपणान)

(4) रावणाक भिकेचे दुवाळे.

(5) रावणाक सात्तें / सातली धरलोलो.

पंद्राव्या शतमानाच्या आखरेक या सोळाव्या शेंकड्या सुरवातेक कवी कृष्णदास शामा हाणें एक कोंकणी रामायण बरयिल्ले म्हणून दाखलो आसा. गोयांतले ह्या कवीन कोंकणींत एक महाभारत रचिल्लेंय प्रसिद्ध आसा. हीं पुस्तकां सोळाव्या शतमानाक संबंध पाविल्लीं आनी कांदवी (या गोंय कानडी) लिपीन आशिलीं म्हणटात. जाल्यार, भारतांत आज तांचीं एकीय मूळप्रती मेळूक ना म्हळ्ळलो विषयु अतीव खेदान सांगचें पडता. पूण हाजी हस्तप्रती पोर्तुगलाच्या ब्रागा वाचनघरांत आसा आनी डॉ. ओलिविज्यु गॉमिश (1943-2009) हांणी थंय वचून ताची नकल घेवन हाडून संपादन करून बरो एक सोद केला. गोंय विद्यापीठाचे वतीन हो ग्रंथ 1996 वर्सा उजवाडाक आयलो. 328 पानांनी देवनागरी लिप्यंतर करून छापिल्ले ह्या पुस्तकांत कठिन आनी प्राचीन कोंकणी उतरांचो अर्थूय दिला. आनी असलो वावर साहित्य विद्यार्थिक मोलदिक योगदान आसा.

प्रसिद्ध संशोधक डॉ. जुजे पिरेरा हांचे प्रमाणे रामायणकथेक सोळाव्या शतमानांतूच कोंकणींत प्रचार आशिल्लो. कोंकण्यांक व्हड संख्येन क्रिस्तधर्माक बाटौचे पयलें, कोंकणी लोकांकडे गद्य साहित्याचो विपुल संग्रह आशिल्लो. तांतु मुख्य जावन चातुर्मास्या वेळार (म्हळ्यार पावसाडींतले चार म्हयने) वाचूचे महाभारत, रामायण आनी श्रीमद् भागवत हांचीं भाषांतरां आशिल्लीं.

जोन लेडन (1775-1811) म्हळ्ळेले विदेश यात्रिक डेक्कान प्रदेशाक भेटि दिल्लेले तेन्ना 1799 ईसवींत केरळाक आयलोलो. त्या कालाकच ह्या प्रदेशांतले कोंकणी लोकांकडे रामायणाचे अणकारीत ग्रंथ आशिल्लीं म्हूण ताणे व्यक्त केल्ला.

डॉ. पांडुरंग पिसुर्लेकर (1894-1961) नांवाच्या गोंयचे पंडितान साठि वर्सां आदींच पोर्तुगलांतु प्रवासाक गेल्लेले तेन्ना त्या देशाचे

उत्तरभागांत आसूचे 'ब्रागा' म्हळ्ळेले गांवाक गेल्लोलो. थंचे सार्वजनिक ग्रंथालयांत रामायणाचे कोंकणी गद्यानुवादाची एक हस्तप्रती पळयीली. ताजे एक 'मैक्रोफिल्म' ताणे काळ्ळा म्हळ्ळेली खबर कोंकणी मोगियांक संतोष दिता.

ग. दि. माडगूळकरालें मराठी गीत रामायणाचें कोंकणी भाषांतर मंगळूरचे बी.वी. बाळिगान (1918-2005) तयार केल्लेलें 1978 वर्सा कन्नड लिपीनय उपरांत 1986 वर्सा देवनागरी लिपीनय उजवाडाक आयलें. मूळ ग्रंथा वरीच गेयरूपान अवतरण करूंक योग्य जावन तांणी हाची रचना केल्या.

मादेव बुदो वेळिप ह्या वयोधिक मनशान दक्षिण कन्नड जिल्लेंत आपणाले समाजांतल्या 'कुणबी रामायण' मौखिक आशिल्लें लिखित रूपान तयार केला. ताका कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकादमीन पुरस्कार दिला.

गोकर्णाचो कोंकणी कवी नरहरी विट्टल प्रभून तागेले 'रामायणामृतसार' 1942 ईसवींत पूर्ति केल्ली. तें 'सारस्वत' आनी 'पंचकादायि' कोंकणी पत्रिकेंत प्रकट केल्लेंय बी. 1979 वर्सा हें एक पुस्तक रूपान भायर आयलें.

ह्याच कवीन एकच श्लोकान रामायणाचो भावार्थ सगळोच सांगूक प्रयत्न केल्ला. ती चौपदी पळया :

"सीतारामु वनाक तो वचूनु थंय मारलें मृग कांचन;
जटायूकचि मारनु जानकेक त्या व्हेल्ले दशकंठान ।
लंका लास्सूनु गेल्ले मारुति कपि सेतूचि उल्लांडूनु;
हाडलें सीतेक रावणाक वधूनु रामान रामायण ।।"

कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकादमीन अगोस्त 2013 त एक रामायणग्रंथ उजवाडयला. "कोंकणी वाल्मीकि रामायण" नांवाचो हो ग्रंथ कन्नड लिपीन 602 पानांचो आसून श्री. एस. नारायण गवळकर हांणी खंडकाव्य रूपान बरयिल्लो आसा. राजापुरी सारस्वत समाजाच्या बोलींत अप्रूप जावन असले ग्रंथ आयल्यात.

उत्तर कन्नड जिल्ला कोंकणी परिशदेच्या वतीन हालींच 'श्री रामचरित' नांवार 1502 पानांचे एक कोंकणी महाकाव्य तयार केला. तें श्री. एन. विश्वनाथ शेट हांणी 'भामिनी षट्पदी' चाल (वृत्त) दवरून कन्नड लिपीन बरयिल्लें आसा.

मुंबयचे के.एस.जे. किणी ट्रस्टान 'सीता कल्याणाचें' एक सचित्र पुस्तक 2007 वर्सा भायर काडलें. हाचें संपादन प्रेरणा. डी. प्रभून केलें आनी श्री. सुनील मिस्त्रीन सुंदर रीतीन एकेक कागताचेरय दोन-दोन चित्रां सोडोवन पुस्तकाची शोभा वाडयल्या. ह्या पुस्तकांत 'दशावतार लीला' म्हूण वेगळें एक पद्यय ताजें चित्रणय लागून आसा.

गोंयांत केपें, सांगें, काणकोण ह्या प्रदेशांत गड्यांच्या उत्सवाक लागून 'गड्या रामायण' गायतात. तें कांय पारंपरिक विधिविधाना प्रकार चलता. शिग्म्याच्या वेळार हें पळोंवक मेळता.

फादर आंतोनियु पेरेरान पुर्तुगालाक गेल्ले तेन्ना 'कोंकणी रामायण' आनी 'कोंकणी भारत' हांच्यो प्रती करून तांणी गोंयांत हाडल्यो. त्यो परवरी 'झेवियर सेंटर ऑफ हिस्टोरिकल रिसर्च' हे संस्थेच्या ग्रंथालयांत आसात. हालींच कृष्णदास शामा राज्य ग्रंथालयानूय त्या साहित्याच्यो प्रती मेळोवन, त्यो बायण्ड करून सांबाळून दवरल्यात. डॉ. ओलिव्हिन्य गोमिश हांणीय पुर्तुगालाक वचून कोंकणी रामायणाची प्रती हाडली. तांणी त्या रामायणाचें नागरींत लिप्यांतर केलें आनी गोंय विद्यापिठान तें 1996 वर्षा पुस्तक रूपान उजवाडायलें .

पद्मश्री पुरस्कार विजेता विख्यात कोंकणी कवी गोंयांतले डॉ. रघुनाथ विष्णु पंडित (1917-2010) हांणी भुरग्यां खातीर 'रामायण-महाभारतांतल्यो कथा' शीर्षकार एक पुस्तक लघु गद्यरूपान बरयिल्लें आसा. तें 1986 वर्सा गोंयचें कोंकणी भाशा मंडळान उजवाडाक हाडलें तर आतां त्यो प्रतियो मेळूंक नात.

संस्कृत भाशेंत बुधकौशिक रिशीन रचिल्लें ‘श्री रामरक्षा स्तोत्राचें’ कोंकणी अर्थ विवरण इन्द्रकांत वासुदेव शेणैन (1921-1984)केल्लेलें श्री व्यासा प्रकाशन, गोवा हांणी 1983 मे म्हयन्यांत उजवाडाक हाडलें.

गोंयांतली शैला उर्फ शालिनी गुरुदास हेगडे (1937-2008) हांणीय ‘रामायण’ उजवाडायलां. ‘वाल्याचो जालो वाल्मीकी’ थाकून ‘अयोध्येक प्रयाण आनी राज्याभिशेक’ मेरेन 53 काणियो सुंदर जावन सरळ रीतीन तीणे रामायण कथा बरयल्या. हें पुस्तक 2014 वर्सा मडगांवचे बटुकाक स्मृती प्रतिष्ठानान भायर काडलें.

केरळांत :

केरळांत ‘गोड्डें’ रूपार रामायण कथा प्रचार घेवन आसा. ताजो काळ, कवी इत्यादी माहिती लभ्य न्हय. आठरा अध्याय आसूचे हें काव्य गायन करचें रीतीन बरयलां. अजून वैश्य समुदायांतलें थोडे सदस्य फालगुन म्हयन्यांत शिवरात्री संदर्भार द्वादशी दिसा कोच्ची अमरावती प्रदेशांतलें जनार्दन देवळाचे वठारांत वाद्यघोष मेळोवन ताळबद्ध जावन हें काव्य गायतात.

केरळचे कुडुंबी समुदायांत रामायणांतली श्रवणकुमाराली कथा एक प्राचीन लोकगीत जावन उरलां. ही कथा ‘श्रवोणु’ नांवान गेयरूपान तयार जावन कितलीशीं वर्सां जालीं. ताका लागून ‘गोड्डें पडप’ म्हूण एक आचार चलतालो. आतां ताजी कळाकळी आशिल्ले कोण ना.

प्रो.आर.के. राव(1914-2005) हांणी 1989 वर्सा ‘गोड्डें रामायण’ पुस्तकरूपान उजवाडायलें. एक गेय काव्याचें लिखितरूप म्हूण तांकां मेळ्ळेल्या ताडपत्रांचें संस्करण करून तांणी तें प्रकाशन केलें. हें एक लोक काव्य की न्हय म्हूण चर्चा जाल्या.

प्रो.आर.के. राव हांणी संग्रह करून उडवाडायिल्लें ‘केरळांतलीं कोंकणी लोकगीतां’ ह्या पुस्तकांत तीन पाळणे गीतां दिल्यांत. आनंद भैरवी रागान

'राम जो जो जो रामा', 'बाळा जो जो रे' आनी नीलांबरी रागान 'जो जो जो रामा' अशें गेयगीतां हांगा मेळतात. 'सीता कल्याण' आनी 'सीता सुधी' अशें दोन वेगळीं लोकगीतांय तांणी पुंजावन भायर हाडल्यांत.

'सीताले दुवाळो' ह्या शीर्षकार एक लोकगीत पद्मश्री पुरस्कार विजेता श्री.एन. पुरुषोत्तम मल्या हांणी संपादन करून 1988 त कोंकणी भाषा प्रचार सभेन उजवाडायिल्ल्या 'कोंकणी लोकगीत समुच्चय (केरळ)' ह्या पुस्तकांत आस्पाव केला.

रामायणाची स्फूर्त घेवन 'सीता राम शयन' ह्या तांवान एक ल्हान लोकगीत कोची प्रदेशांत प्रचारांत आसा म्हूण श्रीमती सुशीला.टी. भट हांणी संग्रह करून कोंकण जनता प्रकाशनान 2009 वर्सा उजवाडायिल्लें 'एदेच कोंकणी लोकगीत' ह्या पुस्तकांतल्यान कळून येता.

'श्रीराम पट्टाभिषेकु' अशें एक सुंदर लघुकवितेचो उल्लेख प्रो. एन. स्वर्णलता हांच्या एक निबंदांत मेळता (केरळांतलें कोंकणी साहित्य - एक परिचर्चा, 1993). अज्ञातकवीली ती कृती पूर्णरूपान वेगळे खंय छापून आयिल्लें दिसूंक मेळ्ळे ना.

केरळचे प्रमुख कोंकणी कवी श्री. के. अनंतभट्टान बरयिल्लें 'अशोकवनांतुली सीता' जनप्रिय जाल्लेले एक संगीत रूपक आसा. ह्याच कवीन तुलसीदासाल्या 'श्रीरामचरितमानस' संपूर्ण जावन पद्यरूपान कोंकणीक अनुवाद केला. ताका केन्द्र साहित्य अकादेमी तरपेन 2014 वर्साचो अनुवाद पुरस्कार मेळ्ळो.

केरळांतल्यानच 'श्रीमद् कोंकणी रामायण' नांवान दुसरें एक रामायणय प्रकाशित जाला. ल्हान काणिये रूपान चित्रां सहित 108 पानांचे हें पुस्तक 2014 वर्सा उजवाडाक आयलें. हाजो लेखक रामनाथजी आनी प्रकाशक 'गोपाल रामजी पब्लिकेशन्स, तिरुवनंतपुरम्' आसात.

रघुरामायण :

मलयाळम ईसवी 1077 (क्रिस्त शक 1902) जल्मलेली श्रीमती जी. कमलम्माळ हीणे तिगेले आठतीस वर्स प्रायेरि (अर्थात क्रि.श. 1940) पूर्ति केल्लेलें रघुरामायण 'ओवी' शैलीन आसून उत्तररामायण सहित सात कांड आसूचे सुन्दर कृती जावन आसा. 1930 ईसवेंत हाजें प्रथम 'बालकांड' मात्र मलयाळम लिपीन प्रकट जाल्लें. ताका क्विलोनचे वकील श्री. ए. राम पैन प्रस्तावना बरयिल्ली. बायलांनीं साहित्यश्रेत्रांत प्रवेश जावचाक माक्षी राबिल्या काळांत तिका कोंकणींत प्रोत्साहन दिल्लेले तिगेले बापसून. त्या कालाच्यो कोंकणी पत्रिका "सारस्वत मित्रम्" आनी "सारस्वत बोधिनी" हिका प्रचोदन दिताल्यो. मलयाळमाचो परिचयूय सहायक जाल्लो.

रिवाज तकीत हरि-गुरु वन्दना जावन प्रारंभ करचें ह्या ग्रंथांत आपणाक बापसून दिल्लेले प्रोत्साहन कवयित्री उडगास काडता :

"श्री रघुरामायण केल्यारि पठन
मुक्तिदायक विद्या संपत्त वर्धन
विद्यागुण संपन्न तातनियोगान
रामायणाचे कथन केल्ले कोमळान"

रघुरामायण बरोवच्या काळांत तिजेर केरळचे साहित्याचो प्रभाव स्वाभाविक जावन आशिल्लो. मलयाळम काव्यांत कवीली नामसूचना (मुद्रिका) मेळता. तशीच काव्यरचनेक स्फूर्ति दिल्लेले व्यक्ती अथवा संदर्भ परामृष्ट जाता. हो स्वभाव रघुरामायणांतूय व्यक्त जावन आसा म्हळेल्याक ह्या वैर सांगिल्लो पद्यभागूच दृष्टांत जावन आसा.

"केरळचीं कोंकणी पदां" म्हळ्ळेले लेखांक पंचकादायि पत्रिकेंतु डॉ. जुजे पिरेरान प्रकट केल्लेले. त्या संदर्भार कमलम्माळाल्या रघुरामायणां थाकून

दोन पद्यभाग 1971 मार्च अंकांत दिल्लेले. तेन्नाच माका रघुरामायणाची वळख जाली.

अखिल भारतीय कोंकणी परिशदेचें 1978 वर्साचें अधिवेशन कोच्चींत चल्लेले वेळार कमलम्माळाक गौरवार्पण केल्लेलें. तेन्ना हांव पयलेच पावटी त्या कवयित्रीक मेळ्ळो. अंबलपळेंत वचून 1980 वर्सा कवयित्रीक भेटीले तीणे 'बालकांड' छापिल्ली प्रती माका दिल्ली. नंतर प्राध्यापक श्री. एन. एन. आनन्दन हांचे कडे रघुरामायणाचें 'अयोध्या कांड' थाकून 'उत्तर रामायण' पर्यंत कवयित्रीन बरयिल्ली हस्तप्रती मेळ्ळी.

रघुरामायणाचें संपूर्णरूप मेळताना हें पुस्तक उजवाडाक हाडूकच जाय म्हूण मनांत एक वांछा दिसली. तशी जावनु रघुरामायणाचें मूळ मलयाळम लिपी थाकून देवनागरीक लिप्यंतर करून हें पुस्तक प्रकाशनाक तयार केल्लें. देवनागरीक हाजे रूपांतर करताना आवश्य म्हूण दिसूची दुरूस्ती करूंक कवयित्रीन सांगिल्लें. तशी हांवे मूलाक थोडी दुरूस्ती केल्लेली आसाय बी; जाल्यार मूळकृतीची मौलिकता हाजेन खंय तरी नष्ट जालें ना म्हळ्ळलो विश्वास आसा. कवयित्रीन अनेक मलयाळम शब्द हांतु प्रयोग केल्यात. त्या निमित्तीं केरळचे भायर आसूचे कोंकणी वाचकांक अर्थग्रहण स्वल्प कष्ट जायत. ह्या पुस्तकाचें अंत्यभागार दिल्लेले अनुबंध पळयल्यार असले संशय दूर जातले म्हूण आठयतां.

प्राय जालेल्या वेळार 1981 वर्सा ह्या मातोश्रीक आपण्यालें पुस्तक पूर्णरूपान प्रकाशित जावचें पळोवचो योग मेळ्ळो. हांतु समस्त कोंकणी प्रेमियांक आनन्द आसा. पर्वत, न्हंय आनी भूंय आसचे तेद्दोळ रामचन्द्राली कथा उरतली अशी म्हणतात. तशीच रघुरामायण कृती कोंकणी भास आसचे तेन्ना मेरेन जीवंत उरतली ही मेगेली प्रतीक्षा.

कमलम्माळ आपणाल्या पूत, सुन्नो, नातियो आनी इतर सोयऱ्यां सयत

जी. कमलम्माळ (1902-1983)

- शरतचंद्र शेणै

जी. कमलम्माळ हें नांव आमकां डॉ. जूजे पेरेइर हांगेल्या Literary Konkani - A Brief History ह्या पुस्तकांत इतर जायत्या नांवां मदें वाचूक मेळता. तिचे विशीं तांतूलो परामर्श म्हळ्यार - 'Authoress of an Ovi Ramayana' म्हूण. 1973 वर्सा बरयलेल्या त्या पुस्तकांत तिचे विशीं ताच्याकय चड खबर आसूक शक्य नाशिल्लें, कित्या म्हळ्यार त्या वेळार तिचे विशीं चड म्हायती दिवपी कोण नाशिल्ले. पूण उण्याच वर्सां उपरांत तिचें म्हत्व लोकांक कळ्ळे विना राबलेंना.

1978 वर्सा कोचींत भरलेल्या अखिल भारतीय कोंकणी परिशद अधिवेशनांत तिचो भोवमान जालो. आनी 1981 वर्सा तीणें रचिल्लें तें 'ओवी' छन्दाचें **'रघुरामायण'** म्हळ्ळेलें कोंकणी महाकाव्य प्रकाशित जालें. श्री पय्यनूर रमेश पै ह्या तरनाट्यान तें देवनागरींत लिप्यंतरण केलें आनी केरळ कोंकणी अकादमीन उजवाडायलें. उत्तर रामायण सयत ताका सात खंड आनी एकेक खंडांतूय दोन व तीन अध्याय. 150 पानांचें तें महाकाव्य जावंक पावलें कोंकणींतलें एक अत्यपूर्व प्रकाशन.

परण्या तिरुवितांकूर राज्याच्या तिरुवल्ला गांवांतल्या नेडुंपळ्ळी गोविन्द शेणै-सत्यभामा दंपतीली धूव जावन 25.2.1902 दिसा कमलम्माळ जन्मली. त्या काळा चेलियांक शाळेंत धाडप व्हड प्रचारार नाशिल्लें तरीय तिका शाळेची शिकवण कांय काळाक साध्य जालें. ताचे भायर तिचे बापसून पुराणादी जायते पुस्तकय तिका हाडून दिले. प्रायेचे इखरा वर्सांचेर तिचें लग्न अम्बलपुषा गांवांच्या सुबराय पै हांचे कडे जालें. शाळेची शिकवण थांबली. पूण तिणें वाचन चालू दवरलें.

आल्बमांतल्यान : ह्या फोटोंतली **कमलम्माळ**
कोण हें तुमकां कळतलेंच

तांतूल्यान तिका बरोवंकूय तान लागली. ती बरोवंक सोदता ही खबर कानार पडली म्हण्टना तिचे बापसून रोखडींच एक नोटबुक आनी एक पेनसिल तिचे हातांत दिवन म्हळें - 'तुका बरोवंक दिसता तें हाचेर बरय. बरें आसल्यार तें घेवूं. ना जाल्यार वचो, कागत मात्र मू खर्चतलें!'

तशी तिणें पयलीं एक मल्याळम काणी बरयली - 'सुशीलन'. ती प्रकाशित जाली. ताचे उपरांत तिणें कोंकणीत बरोवंक शुरवात घाली. ते भितर तिणें पारायण केलेले साबार ग्रंथांचो आनी कोंकणी गेयकाव्य 'श्री वेंकटेश कल्याण' हाचो बरोच प्रभाव तिचेर पडलो. 1930 वर्सा तिगेल्या महाकाव्याचो पयलो वांटो 'रघुरामायण-बालकाण्ड' उजावाडाक आयलो. पुस्तक मल्याळम लिपीन आशिल्लें आनी ताका प्रस्तावना बरयलेली तिरुवितांकूर राज्याचो प्लीडर श्री. ए. राम पै, एम.ए.बी.एल. ह्या महंतान. ताणें बरयलें - 'श्रीमती कमलम्माळाल्या रघुरामायणाच्या ह्या बालकाण्डाकच इतलीं पानां आसाय म्हण्टना तें महाकाव्य पूर्ण जातना कोंकणी सहित्यांतुलो सर्वोत्कृष्ट ग्रंथ म्हळेल्या स्थानाक अर्ह जातलो!'

जाल्यार तें काव्य पूर्ण करचे खातीर तिका मागीरीय एक दसक जाय जालें. त्या काळांत तिणें रचलेल्यो कांय इतर कृती मुद्रित जाल्यो - 'पात्रचरितम' आनी 'दोन मित्रां' अशी तीं पुस्तकां. लागूनूच दूसरो सांवसारिक म्हाझूज पावलो म्हण्टना मागीर मुद्रणाचें कार्यच थांबून गेलें. 1962 वर्सा कवयित्रीलो घरकार निधन जालोय. जायत्या काळाक ह्या अप्रूप महाकाव्या विशींची म्हायती चड कोणाक नाशिल्ली.

जाल्यार 1981 वर्सा तें महाकाव्य संपूर्ण रूपान देवनागरी लिपीन उजवाडाक आयलें. श्रीमती कमलम्माळ तेन्ना प्रायेचे 79 वर्सार पाविल्ली. तिगेल्या सान्निध्यांतूच तें प्रकाशन जालेलें. वास्तव म्हळ्यार तशें सौभाग्य तिचे पिळगेचे इतर कोणाकूच मेळ्ळें नाशिल्लें. ताचे उपरांत देड वर्स भितर, 2.7.1983 दिसा तिचो स्वर्गवास जालोय.

आपण्यान हो श्रम घेवंक कारण कितें म्हूण तिणें स्वयम बरयल्यां - 'कोंकणस्थ ब्राह्मणांनी ह्या केरळ राज्यांत येवनु वसती करून साबार काळ जाले तरीय आमगेले महिळांक मल्याळम भाशेचें ज्ञान भोव ऊणें म्हूण दिसून येता. हालीं थोड्यांले सांगणेक लागून चेलियांक शाळेंत भरती करताय तरीय लग्नाक लागून तांची शिकवण अर्दाक थांबून वताच म्हणिल्ल्यान सादारण पुस्तकां लेगित तांकां वाचूक जायना. 'रामायण' म्हळेल्या उत्तम ग्रंथाचें पारायण केलेल्यो आनी ताची कथा समजून घेतलेल्यो बायलो आमचे मदें भोवच उणें. देखून 'रामायण' आमचे भाशेन बरयलें जाल्यार आमगेले समाजाचे बायलांक तें वाचूक आनी ताचो आस्वाद घेवंक सरळ जातलें म्हणून हांवें हें रचलां.'

आपण्याक हे खातीर मुख्य प्रेरणा खंयचान मेळ्ळी म्हूण तिणें काव्यरूपानच बरयल्यां -

श्री रघुरामायण केल्यारी पठन
मुक्तिदायक विद्या संपत्ती वर्धन
विद्यागुण संपन्न तात नियोगान
रामायणाचें कथन केलें कोमळान!

मुद्रित जालेल्या उपरांत उण्याच काळान रघुरामायण काव्याची खूब प्रसिद्धी आनी तोखणाय जाली. 1992 अक्तूबरांत केन्द्रीय साहित्य अकादेमीन एरणाकुळमांत एक देशीय परिचर्चा घडयलेली आनी ते परिचर्चेंत निबंद सादर करून प्रो. आर. के. राव हांणी म्हळें - 'केरळी भास आनी प्रभाव दृष्टी पडचें हें राम काव्य केरळच्या कोंकणी साहित्याची एक अनमोल निधी आसा!' तो वेळ भितर रघुरामायणाच्यो छापिल्यो पुराय प्रती सरलेल्यो !

आनी आतां पुनःप्रकाशन जाताना हें महाकाव्य नवे नवे पिळगेचे भोव साबार जनांक खंडितच प्रभावित करूंक पांवतलें आनी प्रचोदित करूंकय पांवतलें.

रघुरामायणा विशीं पंडितांनीं कितें म्हळ्ळां पळोवयां :

While reviewing new books published during 1981 **Dr. Manohar L. Sardesai** in his article "*Konkani : Writers And Writing*" wrote as below :

> *Raghu Ramayana* is a Konkani version of Ramayana by the poetess G. Kamalammal from Kerala. This Ramayana has seven parts. The first Canto 'BalKanda' was published in 1930, all other cantos were finished by 1940. But it is only this year that the book has been published by Kerala Konkani Academy. Shri. Payyanur Ramesh Pai has written a scholarly foreword to the book, enumerating the various versions of Ramayana in Konkani. Smt. Kamalammal narrates it in straight forward and simple manner but she fails – either to impress or to move. It lacks both the imagery and the sonority that are necessary adjuncts of good poetry. Smt.Kamalammal's has, however, the merit of being understandable to all the speakers of Konkani be they from Cochin or from Goa.
>
> *Indian Literature (Bi monthly published by Sahitya Akademi, New Delhi), Nov-Dec 1982 (Page 120)*

* * * * *

Later, **Dr. Manohar L. Sardesai** wrote in his book "*A History of Konkani literature : from 1500 to 1992*" (Pages 301-302) :

> Special mention must be made of Smt.G.Kamalammal (1910-1983). Her contribution to Konkani devotional literature is significant. She started writing as early as in 1930's. Having

been permitted to have her formal education upto the fourth standard only, she managed to be acquainted with the epics Ramayana and Mahabharata, the Puranas. And the poems based on them etc. in Malayalam. There were some monthly magazines “Saraswatha Mitram”, “Saraswatha Bodhini”, which facilitated the literary pursuits of the aspirant. Not only her father, but Sri.A.Rama Pai B.A., M.L, the government pleader of the erstwhile princely state of Travancore, himself the author of many works like “Saraswatha Charithram” also encouraged her by writing a foreword to her Balakandam of Raghu Ramayana, set to the tune by Sri Venkatesh Kalyan, so very popular at that time. Though it was completed by the 1930’s only, the Bala Kandam could be printed and published, that too in the Malayalam script. Another reason was that the compositors were the local people, knowing only the Malayalam language. Again, readers were very few in number. So, she had to wait upto 1981 when her Magnum Opus printed, having transliterated into Devanagari script and published by the Kerala Konkani Academy (Estd. 1980). The Academy dared this venture, as it fulfilled one of its goals and the desire of the age-old desire of the authoress at the same time. She had followed not Valmiki Ramayana, which has only six cantos, but Adhyatma Ramayana in Malayalam by Thunchathu Ezhuthachan as Kilipattu, in condensed form.

According to **Dr.D.N.Shanbhag** (Then of the Karnatak University, Dharwad), “It has been composed in chaste Konkani, and can be set to music. Really the Konkani world should be grateful to the poetess.” Smt. Kamalammal narrates it in a straight forward and simple manner and has the merit of being

understandable to all the speakers of Konkani, be they from Cochin or from Goa. ...

She had composed some more devotional poems like Patra Charitram (1932), Gita Saaram, Saraswati Stotram; Lakshmi Devistotram and the like.

(A History of Konkani Literature : From 1500 to 1992, Pp 301-302)

* * * * *

In his book “A Modern Indian Literature, an anthology”, **Dr. K. M. George** mentions as follows in the section on ‘Konkani in Kerala’ appearing in Vol.2 (Page 218) :

“Konkani literature in Kerala has a predominantly religious character. Ammulaka Shenoy (1851-1902) is considered to be the first poetess with her Kirtanas and songs. Narayan Narasimha Pai (1878-1954) wrote works like the *Chelaya Charitra*, *Prahlad Charitra*, *Sati Shakuba*, and Smt.Kamalammal’s *Raghu Ramayan* is well known.”

Apparently the section on Modern Konkani Literature was contributed by Dr. Manohar L.Sardesai.

* * * * *

Prof. Amaresh Dutta has written about Patracharitam written by Smt. Kamalammal in his “*The Encyclopaedia of Indian Literature*”. In the section about ‘Devotional Literature (Konkani)’ appearing in Volume One, he mentions as follows :

“G. Kamalammal’s *Patracharitam* (1932) tells the story of a divine pot (*Akshaya Patra*) given to Draupadi by Sun God. A

song entitled *Krishnalila* narrating the panks of the child Krishna is also included in the book (Malayalam script). ” (Page 961) and “*Raghuramayan* (1981) is a version of the Ramayana by G.Kamalammal from Kerala.” (Page 962)

Apparently, the related note was provided to Prof.Dutta by Prof.Prakash G.Thali.

* * * * *

Sri. Baindoor Deorai Aiyagal reviewed *Raghu Ramayan* as below in ‘Saraswat’ quarterly journal published by All India Saraswat Cultural Organization :

Srimati Kamalammal, in the *Raghu Ramayan*, has naarrated the story of Rama, in homely yet lucid Konkani which administers a swab to those who contend that Konkani is ill equipped for any seruious literature. Foro bvious reasons she has confiened herself to the main episodes of Rama’s life and teachings, which, no less, makes fascinating reading. The metre of the stanzas is so smooth and the impact so soulful, that this sweet poem can be made sweeter, if set to tune and sung. I am sure, this will enthral Konkani audiences and others alike, as do the Geet Ramayans in various languages.

* * * * *

In the book “A Critical inventory of Râmâyana studies in the world” compiled by **K. Krishnamoorthy and Satkari Mukhopadhyay** (Published by Sahitya Akademi), *Raghu Ramayan* finds a place amidst various Ramayanas published in different languages. It is appearing in the section ‘Konkani’ in Vol.2, as entry No.72 furnishing the following brief :

“Kamalammal.G. (Mrs.), *Raghu Ramayan* / ed. Payyanur Ramesh Pai, Cochin : Kerala Konkani Academy, 1981. Language : Kerala style”

* * * * *

Smt.G. Kamalammal was honoured at the 16th **All India Konkani Parishad** (1978).in Cochin. The Souvenir brought out on the occasion contained her biodata with photo, and it was mentioned that :

"The heroine of Ramayana fired the imagination of a young Smt.G. Kamalammal and she embarked upon the ambitious scheme of writing a Konkani Ramayana….In devotional fervour her work remains unsurpassed and in sheer lyrical power Kamalammal remains unbeaten."

* * * * *

Data in OPAC (Online Public Access Catalog) :

The Directorate of Public Libraries, Govt of Tamil Nadu, has published OPAC and Raghuramayan appears as Record No.225796 available at **Connemara Public Library** in Chennai. However, the item 'Koha' appears to be erroneously categorised as Hindi, with Bar Code (Accession) No. 294718. Call Number allotted is 294.5922.

The **Krishnadas Shama Goa State Central Library**, Panaji, also has put up OPAC and *Raghuramayan* appears as Record No.294.592, and available at Goa Taluk Library, Curchorem, Accession No. being K395.

* * * * *

प्रोफेसर (डॉ.) ऑलिव्हिन्य गोमिश हांणी कवयित्रीची नोंद अशें घेतल्या :

जी. कमलाम्माळ (1902-1983), हिणें रामायणाचो 'ओवी' श्लोकांनी कोंकणींत अणकार बरयला आनी 'अक्षयपात्र' नावांचें काव्य घडयलां.

('कोंकणी सरस्पतीचो इतिहास - एक सुपुल्लो नियाळ', 1996, पान 45)

* * * * *

प्रोफेसर आर. के. राव हांणी अशें उल्लेख केला :

रघुरामायण - हें केरळांतले कोंकणीचें दूसरें राम काव्य आसा. तिरुवितांकूर राज्याचे आलप्पुषा गांवची-आरप्पळेची-कवयत्री श्रीमती जी. कमलम्माळ हीणे हें काव्य रचलां. कथावस्तु वाल्मीकी रामायणाक आधारून आसा. हें काव्य केरळाचे कोंकणी साहित्याची एक अनमोल निधि आसा.

कवयत्रीक हें काव्य रचूक प्रेरणा स्वंय सून मेळी, काव्याचे प्रारंभार कवयत्री स्वयं उडगास करता :

श्री रघुरामायण केल्यारि पठन
मुक्तिदायक विद्या संपत्त वर्धन
विद्यागुण संपन्न तातनियोगान
रामायणाचे कथन केल्ले कोमळान

व्हय, आपणाले बापसूले प्रेरणान कोमळान रामायणाचें कवन केल्लां, अशी कवयत्री स्वयं सागंता. केरळी भास आनी साहित्याचो प्रभाव हें काव्यांत दृष्टि पडता, तें सहज.

मलयाळम लिपींत दोन भागानी रचल्लें हें काव्य क्रिस्तांव वर्स 1981 त केरळाचे कोंकणी अकादमीन नागरींत लिप्यान्तरण करन प्रकाशन केला. कारण कोंकणीची सहज लिपी नागरीच आनी दूसरे कोंकण देशान्त रावचे कोंकणी साहित्य प्रेम्यांक केरळांतलें कोंकणी साहित्य रुचीन अनुभसुक जातलें देकून.

अशी केरळांतलें कोंकणींत महाकाव्य, कथात्मक काव्य आनी घटना प्रधान काव्य अशी काव्याचें पुष्कळ साहित्य आसा.

('केरळांतलें कोंकणी साहित्य - एक परिचर्चा', 1993 - पान 85)

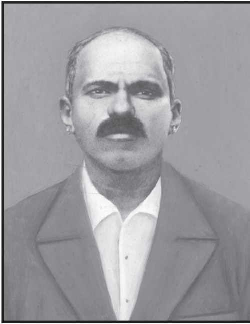
* * * * *

Smt. G. Kamalammal

Smt. G. Kamalammal was born as a daughther of Sri. Govinda Shenoy of Nedumpalli Madhom, Kavumbhagom, Tiruvalla, on 25th February 1902. Her mother Smt. Sathyabhama belonged to Karunagappally. Kamalammal's primary education started at the age of 5 and her school life come to an end when she was 11. According to the then prevalent custom, she was given in marriage to Sri. Subbaraya Pai of Ambalapuzha. He was employed in the Magistrate's Court.

Kamalammal was given many classic works for reading by her affectionate father. She was very much impressed by the noble characters in the great epics. Her acquaintance with the classic works in Malayalam language sowed literary talents in her. She wrote a book in Malayalam, "Suseelan" by name, and it was printed by her father.

Sarawata Mitram and Saraswata Bodhini, the two periodicals of those times, influenced her immensely. While going through the Konkani

Subbaraya Paai

G. Kamalammal

work ‘Venkatesha Kalyan’ she thought of writing something similar. Accordingly she wrote “Balakandam” in Konkani the first chapter of ‘Raghu Ramayan’. Sri A. Rama Pai, M.A.B.L., the then Govt. Pleader of the Travancore State, went through the work, appreciated her endeavour very much, and graced the book with a befitting introduction when it was published in 1930 in Malayalam script.

Her subsequent Konkani work was ‘Patracharitam’ which was welcomed by all. Thus she was determined to complete her Ramayana, and this she did when she was 38. However, it could not be brought out in book form due to many hindrances. The waves of the Second World war disturbed that period. Compositers in the Malayalam printing presses found it difficult to work on a Konkani book as they did not know the language. Thus its publication kept on getting postponed. Her another Konkani work is a poem for children, ‘Doni Mitram.’

She lost her husband in 1962 and her elder daughter in 1976. She was honoured by the All India Konkani Sahitya Parishad at its 12th session held at Cochin, in 1978. She breathed her last in 1983.

रघुरामायण

खंड : 1

बाल कांड

एक्कावो अध्यायु

पुत्रकामेष्टि

01. श्री वेणुगोपबाला श्री हरि गोविंदा
श्री वत्सभूषा विष्णो लक्ष्मी भूमिकांता
श्री पद्मनाभदेवा इन्द्रादि वन्दिता
श्रीपादांबुज तुग्गेले संततं नमामि ।।

02. प्रक्काट्ट महाक्षेत्रांतु वासु केल्ले तुम्मि
ताज्जे समीपदेशे वासु करतायि आम्मि
तुग्गेले चरण नित्य सेवा करतायि आम्मि
आमचेरि दया पावनु रक्षण कोरका स्वामि ।।

03. वाल्मीकि वेदव्यास महर्षीश्वरांकयि
ब्रह्मा महेश्वर इन्द्रादि देवांकयि
रुद्राणि सरस्वति लक्ष्मी भगवति
विघ्न विनायकांकयि संततं नमामि ।।

04. सद्गुरु वेदव्यास शिष्यांतु उत्तमु
काशीमठाधिपति स्वामियांतु प्रधानु
सुकृतीन्द्रतीर्थ स्वामि गुरूले चरण
भक्तीन करतायि आम्मि मनसा पूजन ।।

05. श्री पद्मनाभ ! तुग्गेले चरित्र वर्णन
भक्ति तुज्जेरि जांवचा लोकांतु प्रधान
इहलोकाक दुःख संताप नाशन
पुत्र मित्र कळत्र संपत्त वर्धन ।।

06. वेदोद्धारण कोरुक जाल्लो तूं मत्स्य रूपि
क्षीरांबुधि मथ़न कोरचे ते वेळारि
मन्दरोद्धारण कोरू जाल्लो कूर्म रूपि
भूमि उद्धारण कोरूक वाराहस्वरूपि ।।

07. हिरण्यकशिपाक संहार कोरनु
प्रह्लादभक्ता रक्षेक नरसिंह रूपि
इन्द्रादि देवां जाल्लेले संक्ष्टकारण
बलीध्वंसन कोरूक जाल्लो वामनरूपि ।।

08. क्षत्रियवीरां नाशु कोरूक भार्गवरामु
रावणा नाशु कोरू जाल्लो रघुरामु
कंसादि दुष्टां नाशु कोरूक गोविन्दु
यादव वंशां येवनु जाल्लो वासुदेवु ।।

09. बुद्ध कल्की अवतारु ये कलियुगांतु
जावनु प्रळयकाला नाशु सर्वै कोरनु
जलाशयांतु वटपत्राचेरि पोणु
निद्रा करतले बालस्वरूपं नमामि ।।

10. रामनामोच्चारण सायाह्न कालारि
देवहृषि ब्राह्मण स्मरण करतायि
श्रीरामदेवा पादपंकजं नमामि
श्रीरामदेवदूतं मनसा स्मरामि ।।

11. पुर्वकालाक जाल्लो कोसलदेशांतु
सूर्यवंशाचो रायु अयोध्यानगरांतु
सूर्यप्रभाकांतीन दशरथुराजेन्द्रु
इन्द्रसमान वासु कोरनु राबतोलो जाल्लो ।।

12. विष्णु भक्तांतु मुख्य दशरथुराजेन्द्रु
दानधर्म कृत्यान भुवन प्रसिद्धु
अस्त्र-शस्त्र विद्येन जगत्रय वीरु
रूपकांतीन कामदेवाक समानु ।।

13. कौसल्या कैकेयि सुमित्रा इत्यादि
नारीरत्नांक ताणे पाणिग्रहण केल्लें
पद्मसंभव पुत्रगुरु कारुण्यान
नीति धर्मान राज्यपालन कोरतोलो जाल्लो ।।

14. कौसल्यादेवि मुख्यवल्लभा समेत
सूर्यवंशांतु वीरु दशरथुराजेन्द्रु
इन्द्रादि देवां युद्धासहायु कोरनु
अयोध्यानगरां वासु कोरनु राबतलो जाल्लो ।।

15. दशरथराजेन्द्राले भरण कालाक
दुःख दारिद्र्य कष्ट रज्जा नात्तीले जाल्ले
राज्यवासी जनांचे मन्न संतोषलें
राजभक्ती विश्वासु सर्वै जनांक जाल्लो ।।

16. पुत्रसंतति नात्तीलें कारण पासूनु
धरणिपालका अति संतापलें मन्न
वसिष्ठगुरूलाग्गी अतिपरितापान
दशरथराजेन्द्रान सांगीलें कारण ।।

17. राजवचन आयकूनु गुरु ते वेळारि
पुत्रकामेष्टि यागु कोरका म्हणतोलो जाल्लो
ब्राह्मण ऋषेश्वर सर्वै ते वेळा पावले
ऋष्यश्रृंगाक हाणु यागु करतले जाल्ले ।।

18. वसिष्ठ भारद्वाज महर्षीश्वरानि
मंत्रोच्चारण केल्ले सांगीले प्रमाणी
मंत्रशक्तीन ते वेळा यागु जाल्लो व्होडु
अग्निकुंडातु थाकूनु आयलो अग्निदेवु ।।

19. अग्नितुल्य प्रकाशान हात्तांतु धर्शिल्ले
अग्निदेवान क्षीरपायस भाजन
राजेन्द्रा हात्तां अग्निदेवु दित्तोलो जाल्लो
यागकुंडांतु अग्नि अंतर्धान जाल्लो ।।

20. ऋष्यश्रृंगाले कल्पनेन राजेन्द्रान
कौसल्यादेवीक भागु कोरुं दित्तोलो जाल्लो
कैकेयीदेवीक भागु दिल्लो त्या उपरि
पायसपात्र अग्नि अंतर्धान जाल्ले ।।

21. दशरथराजाक ते वेळा अंतस्तापु जाल्लो
कौसल्या कैकेयी दोग्गयि ते वेळारि
कार्य निवृत्ति आम्मी कोरुं म्हणतलीं जाल्लीं
सुमित्रादेवी लाग्गि अति संतोषु पावलीं ।।

22. कौसल्या कैकेयि दोग्गयि मेळवूनी
सुमित्रादेवी लाग्गि संतोष भरितान
अर्धांशु भागु दोग्गै जाणांनी तिक्का दिल्लो
देक्कूनु दशरथाचें मन्नां संतोषु जाल्लो ।।

23. तेग्गै जाणांनी केल्लें पायस भोजन
वज्रखचित केल्लेलें स्वर्ण विभूषण
गोवत्स स्वर्णपात्र वस्त्र नवधान्य
विप्रश्रेष्ठांक दान केल्लें राजेन्द्रान ।।

24. यागु संपूर्ण जाल्लो शोभेन त्या वेरि ;
गर्भु उत्पन्नु जाल्लो राणियां ते वेळारि
विप्र भोजन केल्ले राजान त्या उपरि
ब्राह्मण ऋषेश्वर सर्वै ते कालारि ।।

25. दशरथराजालाग्गि संतोष वचनान
यात्रा सांगूनु ते वेळा गेल्ले निजस्थानी
दशरथराजेन्द्रान अति संतोषान
गर्भकालाक कोरचें कृत्य सर्वै केल्लें ।।

26. सीमंत पुंसवन सर्वै ते कालारि
धरणीपालान ते वेळा केल्लें त्या उपरि
गर्भरक्षेक देवापूजन कोरतोलो जाल्लो
असंख्य रत्न विप्रां दान दित्तोलो जाल्लो ।।

27. श्रीहरी जगन्नाथा श्रीदेवीरमणा
श्रीवत्स पीतांबर कुंडल भूषणा
श्रीवासांबुजदळ सन्निभलोचना
वैकुंठपुरवासा स्वामी श्रीवैकुंठा ।।

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

श्रीरामावतारु

01. मित्रवंश कुलोद्भव दशरथराजान
पुत्रकामेष्टि यागु केल्ले त्या उपरि
राजगुरुकै अति संतोषलें मन्न
राजप्रियांक गर्भु जाल्लो संपूर्ण ।।

02. राजराजेन्द्रु ते वेळा अतिसंतोषान
विघ्न विनायकाक पूजन कोरतोलो जाल्लो
विघ्न निवारण कोरका म्होणु सांगतोलो जाल्लो
दुर्गा भगवतीकै सेवा कोरतोलो जाल्लो ।।

03. नक्षत्र पुनवर्सु चित्तिर मासांतु
तिथि नवमि जाल्लेले मध्याह्न दिवसांतु
इन्द्रपुरी समान अयोध्यानगरांतु
कौसल्यादेवि महावेदना पावंतलि जाल्लि ।।

04. अर्कचन्द्रादिग्रह सर्वै ते वेळारि
पिषा नात्तिले त्याशि शुभस्थानाचेरि
पंकजासन कल्पनेन ते वेळारि
स्थिति करतले जाल्ले सर्वै ते कालारि ।।

05. भक्तजनवत्सल विष्णु ते वेळारि
भक्तां रक्षण कोरु गोविन्दु दुष्टारि
शंखचक्राब्ज गदा पीतांबरधारि
कौसल्यादेवीपुत्रु जाल्लो ते कालारि ।।

06. हार कौस्तुभ मणि कुंडल किरीट
श्रीवत्स पीतांबर कंकण भूषण
शंखचक्राब्ज गदा धर्शील्ले पाणि
शंकाविहीन देवीन देक्कीले त्यावेरि ।।

07. अयिशे वैष्णवरूप देक्कूनु ते वेळारि
कौसल्यादेवि ते वेळा मनां आनन्दु पावलि
विष्णुपादारि राणि वेगान पडतलि जाल्लि
विष्णुस्तुति कौसल्यादेवि करतलि जाल्लि ।।

(शरणं शरणं रीति....)

विश्वनाथ जगत्पते विभो
विश्वपालका कामदायका
विश्वरक्षण कोरुं तावक
पादपद्मद्वयं नमाम्यहं
- लक्ष्मीनाथा पाहिमां भूमिनाथा ।।

मित्रवंश कुलोद्भव विभो
मित्रतुल्य कळेबर तव
रुपदर्शन कारण मम
जन्म साफल्य; धन्यहं स्वामि
- लक्ष्मीनाथा पाहिमां भूमिनाथा ।।

शक्र रुद्र विरिंच सेवित
चक्रपाणि नमोस्तुते स्वामि
शक्रसोदरा पाहिमां तव
पादपद्मद्वयं नमाम्यहं
- लक्ष्मीनाथा पाहिमां भूमिनाथा ।।

08. अयिशे स्तुति कौसल्या कोरुं ते वेळारि
विश्वरूप उपेक्षा कोरका म्हणतलि जाल्लि
बालस्वरूप तुवें धोरका म्हणतलि जाल्लि
कौसल्यादेवी लाग्गि विष्णु बोलविला

09. "पूर्वजन्मांतु तुम्मि काश्यपु अदिति
दोग्गयि जाणानि ते वेळा केल्लें विष्णु ध्यान
क्षुत्पिपासादि सर्वै उपेक्षा कोरनु
विष्णुभक्तीन केल्ले तपस्स कठिन ।।

10. अयिशे तपस्स दिक्कूनु विष्णु ते वेळारि
अति संतोषु पावनु तुमचे सन्निधीरि
विश्वरूपान ते वेळा सुप्रसन्न जाल्लो
वैष्णवरूप तुम्मि देक्कूनु त्यावेरि ।।

11. विष्णु स्तुती भक्तीन तुम्मि करतले जाल्लिं
'विष्णु आमगेलो पुत्रु जावका' म्हणतलिं जाल्लि
अयिशे वचन आयकूनु विष्णु ते वेळारि
'इच्छा तुमगेली साध्य कोरुं' म्हणतोलो जाल्लो ।।

12. तेंचि कारण तुम्मि दोग्गयि ये कालारि
दशरथु कौसल्या जाल्ल्यां भूमीचेरि
पुत्रकामेष्टि यागु केल्लो ते वेळारि
पुत्रु तुग्गेलो जाल्लो अहं ये कालारि" ।।

13. दशमुख, राक्षसु उद्भवु कारण
भूमिदेवि ते वेळा भारी कष्ट पावलि
गोरूप घेवनु सत्यलोका वत्तलि जाल्लि
ब्रह्मालाग्गि वृत्तांत सर्वै सांगतलि जाल्लि ।।

14. भूमिदेवीले वचन आयकूनु चतुर्मुखु
देवर्षि ब्राह्मण सर्वै मेळवूनु
क्षीरसागरा विष्णु सन्निधीरि येवनु
विष्णु स्तुति भक्तीन कोरनु सांगतले जाल्ले ।।

15. ब्रह्मादि देवांलाग्गि विष्णु बोलविला
'भूमि प्रसिद्धि पावंचे अयोध्या नगरांतु
दशरथराजेन्द्रालो पुत्रु अहं जात्ता
दशमुख राक्षसांक सर्वै नाशु करता

16. ब्रह्मादि देव तुम्मि सर्वै ते वेळारि
भूमीरि कपिवेषान जावंका" म्हणतोलो जाल्लो
देव समस्तै विष्णुवचन आयकूनु
संतोषु पावनु ते वेळा गेल्ले निजस्थानी ।।

17. "तेंचि कारण तुग्गेलो पुत्रु अहं जाल्लो
विश्वासु पावचाक विश्वरूप तें दाक्कैले"
अयिशे वचन सांगूनु विष्णु ते वेळारि
बालस्वरूप घेवनु रोदन कोरतोलो जाल्लो ।।

18. श्रीराम भक्तु जावनु पुष्यनक्षत्रारि
कैकेयीपुत्रु जाल्लो भरत कुमारु
सुमित्रे जाल्ला ते वेळा लक्ष्मण शत्रुघ्न
गुरुसहित पावलो दशरथराजेन्द्रु ।।

19. भेरी दुन्दुभि मुख्य वाद्य वाजियालें
जातकालाक कोरचें कृत्य सर्वै केल्लें
गोवस्त्रभूषण मुख्य दान ते वेळा केल्लें
भूमिदेवां समस्तां मन्न संतोषलें ।।

20. दशरथ राजधानीं बालार्क प्रकाशु
भेरि दुन्दुभि वाद्य वाज्जिल्लो आघोषु
रावण कुंभकर्ण दृष्टां पावला नाशु
म्होणवुनु देवेन्द्राले मनांतु संतोषु ।।

21. ऊर्वशि मुख्य स्वर्गस्त्रीयो ते वेळारि
वाद्य नाट्य गायन केल्ले ते कालारि
शंख दुन्दुभि वाद्य वाजियालि भेरि
दशरथ राजधानीं केल्लि पुष्पमारि ।।

22. भार्यापुत्र सहित राजेन्द्रु ते कालारि
पुत्रानक्षत्रहोमु केल्ला ते वेळारि
दानधर्मादि कृत्य केल्ले त्या उपरि
द्वय संवत्सर जाल्ले रामा ते कालारि ।।

23. राजपत्नी कौसल्यादेवि ते वेळारि
एक दिवसु नवरत्नासनावेरि
दासीसहित येवनु रात्री समयारी
रामदेवाक घेवनु भायर बेसतलि जाल्लि ।।

24. पूर्णचन्द्रोदयु जाल्लो ते वेळारि
चन्द्रिका येवनु परंजाल्लि भूमीचेरि
वायु संचारु पावलो समस्तै दिक्कारि
पुष्प सौरभ्य व्यापिज्जाल्लें सर्वयि दिक्कारि ।।

25. भूपतिपुत्रु रामदेवु ते वेळारि
पुष्पलतादि सर्वै दर्शन करतोलो जाल्लो
पूर्णचन्द्राक रामान देक्कूनु त्या वेरि
देवदेवेशु ते वेळा रोदन करतोलो जाल्लो ।।

26. "पूर्णचन्द्राक हाणु दीवका"- म्हणतोलो जाल्लो
रोदन आयकूनु राणि मन्नां व्याकुल पावलि
गुरुसहित राजेन्द्रु ते वेळारि पावलो
श्रीराम रोदन कारण आयकूनु राजेन्द्रु ।।

27. वसिष्टगुरू लाग्गि कारण सांगतोलो जाल्लो
पद्मसंभवपुत्रु गुरु ते वेळारि
वज्र हाडोवनु रामा हात्तां दित्तोलो जाल्लो
वज्र दर्पण रामान पळयले निमिषांतु ।।

28. चन्द्रबिंब समान पळयले मुखाब्ज
चन्द्रबिंबानान कौसल्या जननीकै
नक्षत्रमंडली मद्दे नक्षत्रनाथाकै
देक्कूनु रामदेवा मन्न संतोषलें ।।

29. अयिशे लीलागुणानि दशरथकुमारु
लक्ष्मणु रामदेवु दोग्गयि मेळविले
पायसमाहात्म्यान भरतु शत्रुघ्नयि कोरताना
अस्त्र शस्त्रादि धनुर्विद्याभ्यासु केल्लो ।।

30. कौसल्यादेवीपुत्रु सोदरसमेत
गुरुदक्षिणा करतलो जाल्लो ते वेळारि
कौसल्यापुत्रु श्रीरामान ते कालारि
"विल्लाळिवीर" म्होणु नाम धारण केल्ले ।।

31. भूपती पादस्पर्श जाल्लेले मात्रान
भमि त्या वेळा फलपुष्टि पावतलि जाल्लि
श्रीपति गोविन्दाले अवतारु कारण
श्रीदेवि कोसलदेशां वासु कोरतलि जाल्लि ।।

32. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुज नेत्र भूमिपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषण गात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

याग रक्षण

01. भूमिपालान पुत्रसहित वासु केल्ला
भुमिदेवी मना अति संतोषु जाल्ला
विश्वामित्रु मामुनीन्द्रु ते वेळा आयला
भूमिपालाक देक्कूनु बोलूक लाग्गला – श्रीरामचन्द्रा ।।

02. विश्वामित्रा पूजन केल्ले राजेन्द्रान
रत्नपीठाचेरि बसैले शोभेन
भार्यासहित अर्घ्य पाद्यादि पूजन
अतिसंतोषान सांगीले वचन – श्रीरामचन्द्रा ।।

03. "त्वत्पादतीर्थ आम्मि धर्शिल्ले कारण
भार्यापुत्रसहित आम्मि जाल्ल्यां धन्य
मामुनीन्द्रा सांग आय्यीले कारण"
विश्वामित्रान ताव्वळि सांगीले वचन – श्री ।।

04. "मारीचु-सुबाहु राक्षस कारण
भूदेवां समस्तांक जाल्ले याग विघ्न"
यागरक्षण कोरचें कारण सांगतोलो जाल्लो
रामलक्ष्मणांक वरण करतलो जाल्लो – श्री ।।

05. विश्वामित्र वाक्य आयकूनु राजेन्द्राक
मनां व्याकुल पावले कौसल्या जननीकै
"राक्षसांक नाशु कोरू ये कालाक
कयिशे प्राप्ति जायत रामलक्ष्मणांक?" – श्री ।।

06. राजवचन आयकूनु गुरु ते वेळारि
रामावतार कारण सर्वै सांगतलो जाल्लो
"राक्षसांक नाशु कोरूक गोविन्दु
ब्रह्माले प्रार्थनेन जाल्लो रामदेवु – श्री ।।

07. लक्ष्मणकुमारु जाल्लो पन्नगेन्द्र
भरतशत्रुघ्न जाल्ले शंखचक्र"
गुरुवचन आयकूनु दशरथ राजेन्द्रु
यागरक्षण कोरू पावाय म्हणतलो जाल्लो – श्री ।।

08. तातवचन आयकूनु वेगान रामदेवु
लक्ष्मणसमेत ते वेळा भायर सरलो
चापबाणादि अस्त्र सर्वै काडतलो जाल्लो
गुरुपादावेरि नमस्कारु केल्लो – श्री ।।

09. दशरथकुमारा वसिष्ठ गुरून
आलिंगन कोरुं आशीर्वादु केल्लो
दशरथ कौसल्या मातृजनांक
वन्दन कोरुं रामदेवु भायर सरलो – श्री ।।

10. रालक्ष्मणसहित कौशिकु भायर सरलो
वैगान चालूनु घोरारण्यां प्रवेशल्ला
उपवासकारण दशरथकुमार
देहान क्षीण पावले रामलक्ष्मणांक – श्री ।।

11. अयिशे कारण देक्कूनु कौशिक मुनीन्द्रु
मंत्रोपदेशु राजपुत्रां कोरतोलो जाल्लो
बल-अतिबल मंत्र शिक्तले जाल्ले
क्षुप्तिपासादि शत्रु जय पावतले जाल्ले – श्री ।।

12. ताटकारण्यांतु पावले त्या उपरि
ताटका राक्षसीक देक्कीले त्यावेरि
विश्वामित्रु ते वेळा ताटकावृत्तांत
सर्वै सांगतलो जाल्लो रामलक्ष्मणांक – श्री ।।

13. रामदेवु ते वेळा ञाणोली कोरतोलो जाल्लो
आयकूनु भीति पावलि ताटकाराक्षसी
वृक्षशिखर ते वेळा हात्तां काडतलि जाल्ली
गर्जन कोरुं राम सन्निधीरि पावलि – श्री ।।

14. रामदेवु विश्वामित्राले वचनारि
बाणु सोडतलो जाल्लो वक्षप्रदेशारि
रामबाणु लाग्गूनु ताटकाराक्षसी
मृत्यु पावनु पडतलि जाल्लि भूमीवेरि – श्री ।।

15. रामदेवान ते वेळा देक्कीले विचित्र
कामपत्नीजयु पावंचे यक्षरूप
रामदेवाक स्तुति केल्ले त्या उपरि
देवलोकां वरत्तलि जाल्लि ते वेळारि – श्री ।।

16. रामलक्ष्मणसहित कौशिकमुनीन्द्रु
वेगान चालूनु पावलो तापसाश्रमांतु
भूदेव समस्तां श्रीरामचन्द्रान
नमस्कारु केल्लो लक्ष्मणसमेत – श्री ।।

17. विप्रश्रेष्ठांलाग्गि दशरथकुमारु
यागारंभु कोरुं ते वेळां सांगतलो जाल्लो
भूमिदेव सर्वै यागु कोरतले जाल्ले
मारीचु सुबाहु सैन्य सहित पावले – श्री ।।

18. यागकुंडां रक्तवृष्टि कोरतले जाल्ले
रामचन्द्रु ते वेळा बाणु सोडतोलो जाल्लो
रामबाणु लाग्गूनु सुबाहु राक्षसु
सैन्यसहित अर्कपुत्राले नगरां पावले – श्री ।।

19. अयिशे कारण देक्कूनु मारीचराक्षसु
मनां भीति पावनु धावले त्या उपरि
रामवाणुयि लाग्गि पावले ते वेळारि
रामालाग्गि वेगान पावलो सुरवैरि – श्री ।।

20. श्रीरामपादाब्ज धरिलें मारीचान
रामदेवा स्तुति केल्लि राक्षसान
ताज्जे जीवरक्षण केल्ले श्रीरामान
यात्रा सांगूनु गेल्लो मारीचु भक्तीन – श्री ।।

21. राक्षसांक नाशु पावले त्या उपरि
यागु पूर्ति केल्लो समस्तै विप्रानि
भूमिदेव सर्वै रामलक्ष्मणांक
आशीर्वादु दित्तले जाल्ले ते कालारि – श्री ।।

22. रामलक्ष्मणसहित कौशिकु भायर सोरलो
वेगान गंगा तीरा लाग्गि प्रवेशलो
गौतमाश्रम ते वेळा देक्कीले शोभेन
शिलारूप दर्शन केल्ले श्रीरामान – श्री ।।

23. शिलाविग्रह रामान देक्कूनु त्या वेरि
विश्वामित्रालाग्गि निवंगिले ते वेळारि
गौतमपत्नी शपकारण ते कालारि
सर्वै सांगतलो जाल्लो कौशिकुमामुनि – श्री ।।

24. “रामपाद स्पर्शन शाप विमोचन”
विश्वामित्राले वाक्य आयकूनु श्रीरामान
शिलारूपाचेरि दवरलें पादाब्ज
गैतमपत्नी दर्शन केल्लें गोविन्दान – श्री ।।

25. “रामोहं” म्होणु रामदेवु सांगतोलो जाल्लो
वेगान गौतमपत्नी वन्दन करतोलो जाल्लो
लक्ष्मण सोदर सहित श्रीरामाक
देक्कूनु संतोषल्ले मन्न अहल्येक – श्री ।।

26. पद्मसंभवपुत्रि अहल्यादेवीन
गौतमवाक्य ते वेळा करिलें स्मरण
रामदेवा स्तुति भक्तीन कोरनु
नमस्कारु केल्लो गौतमपत्नीन – श्री ।।

27. रामचन्द्रा स्तुति केल्ले त्या उपरि
गैतम तापसपत्नि ते कालारि
रामचन्द्रा कल्पनेन ते वेळारि
यात्रा सांगूनु गेल्लि भर्तृसन्निधीरि – श्री ।।

28. विश्वामित्रु रामलक्ष्मण समेत
वेगान पावलो मिथिला राज्या ते वेळारि
गुरुसहित जनकरायान त्या वेरि
विश्वामित्रा दर्शन केल्ले ते वेळारि – श्री ।।

29. विश्वामित्रा पूजन केल्ले त्या उपरि
कौशिका बसैले रत्नपीठावेरि
रामलक्ष्मणसहित कौशिकमामुनि
स्नान भोजन कोरतलो जाल्लो ते वेळारि – श्री ।।

30. श्रीरघुनाथाजय श्रीपते गोविन्दु
श्रीवासांबुज नेत्रा भूविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्नाविभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते – श्री ।।

तिसरो अध्यायु समाप्त

चवथो अध्यायु

सीतास्वयंवर

01. चन्द्रवंश कुलोद्भव जनक राजेन्द्रान
विश्वामित्रा भक्तीन करिले पूजन
श्रीरामलक्ष्मणांक देक्कूनु संतोषान
विश्वामित्राचे लाग्गि बोल्लिलें वचन : ।।

02. "कोटि बालार्क कांति पावंचो ये कुमार
हारकुंडल रत्नकंकण शोभित
चापबाण तुणीर पीतांबर धर्शिल्ले
दोग्गै कुमार खंचे, कौशीक मुनीन्द्रा?" ।।

03. जनक राजेन्द्रालाग्गि कौशिकु बोलावीला :
"सत्यवचन आयक विदेह राजेन्द्रा !
मित्रवंश कुलोद्भव दशरथ राजेन्द्रु ;
पुत्र ताग्गेले रामलक्ष्मण कुमार" ।।

04. यागरक्षण कारण सर्वै सांगतोलो जाल्लो ;
अहल्या शापमोक्ष वृत्तांत समस्तै
आयकूनु जनकराजा संतोषले मन्न
अहल्यादेवि पुत्रुयि मनां आनन्दु पावलो ।।

05. रामलक्ष्मणसहित कौशिक मुनीन्द्रु
सभामंडपां प्रवेशले ते वेळारि ;
विवाहमंडपाचे मद्दे रत्नासनावेरि
भूमिपालाक दर्शन केल्ले ते वेळारि ।।

06. मेडामणिमाळिका विचित्र ते मदिल
अग्नितुल्य कांतीन कांचन गोपुर
भोजनशाला सर्वै कीर्तन मंडप
असंख्य रत्नदीप विचित्र शोभेन ।।

07. जनकराजेन्द्रु दूतां कल्पना दित्तोलो जाल्लो
"कालांतक धनुस्स हाडायि" म्हणतोलो जाल्लो
पांचसहस्र दूत सर्वै मेळाविले
हूंकार शब्दानि धनुर्रत्न हाडतले जाल्ले ।।

08. भूमिपालकां लाग्गि विदेह राजेन्द्रु
सीतादेवी वृत्तांत सर्वै सांगतोलो जाल्लो
"चापभंजन कोरचो कोणु तो पुरुषु
सीतापाणिग्रहण करायि" म्हणतोलो जाल्लो ।।

09. जनकवचन आयकूनु सर्वै भूपालांक
सीतादेवीरि आशा पावलि ते वेळारि
चापभंजन कोरू भारी यत्न पावले
इच्छाभंगान निजस्थलां वत्तले जाल्ले ।।

10. श्रीरामदेवु विश्वामित्राले वचनारि
चापभंजन कोरू ते वेळा भायर सरलो
दशरथ कौसल्यादि मातृजनांकै
गुरुचरणांबूजै वन्दन कोरतोलो जाल्लो ।।

11. अर्कतुल्य प्रकाशान दशरथकुमारु
कौसल्यापुत्रु रामदेवु ते वेळारि
वन्दन कोरुं धनुर्रत्न काडतोलो जाल्लो
निष्प्रयासान चापभंजन कोरतोलो जाल्लो ।।

12. मिथिलाराज्जाक ते वेळा जाल्लोलो आघोषु
आदिशेषाकै वर्णन कोरूक प्रयासु
भेरी दुन्दुभि मुख्य वाज्जिल्ले आघोषु
सीतादेवीकै जाल्लो मन्नांतु संतोषु ।।

13. इन्द्रादिदेवां सर्वां मन्न संतोषलें
श्रीरामदेवा पुष्पवृष्टि करतले जाल्ले
भूमिपालकां मन्नां अतिसंतोषु जाल्लो
भूमिदेवां समस्तां मन्न संतोषलें ।।

14. कैलासपर्वतारि श्रीपार्वतिदेवि
रामकथाश्रवण कोरचे ते वेळारि
चापध्वनि आयकूनु मनां भीति पावलि
भर्तालाग्गि निवंगूनु जाण जात्तलि जाल्लि ।।

15. श्रीरामविवाहाचे वृत्तांत आयकूनु
"रामदर्शन आवंका घेवंका" म्हणतलि जाल्लि
भार्यासहित रुद्रु वृषभारूढ जाल्लो
भूतवृन्द सहित वेगान भायर सोरलो ।।

16. श्रीमहादेवपुत्रु विघ्नविनायकु
मूषिकवाहनरूढ जाल्लो ते वेळारि
भूतवृन्द समस्तै चालिले मुक्कारि
वेगान एवनु पावले आकाशमंडलारि ।।

17. ब्रह्मादिदेव सर्वै वेगान ते वेळारि
भार्यासहित निज वाहनारूढ जाल्ले
आकाशमंडलावेरि भरि तप जाल्ले घोषु भरलो
रामदेवा भक्तीन स्तुति करतले जाल्ले ।।

18. विष्णु परमभक्तु जिष्णु ते वेळारि
श्रीरामदेवा दिवंचा रत्नविभूषण
सुगन्धकुसुम माला दिव्यपीतांबर
स्वर्णताट्टांतु काडतोलो जाल्लो ते वेळारि ।।

19. वायुदेवाक अप्पोवनु कारण सांगतोलो जाल्लो
रत्नविभूषण वायूलाग्गि दित्तलो जाल्लो
रामदेवाक दिवंचा कल्पना कोरतोलो जाल्लो
इन्द्र कल्पना घेवनु वायु भायर सोरलो ।।

20. वेगान पावलो रामदेवा सन्निधीरि
पुष्पसौरभ्य पावले समस्तै दिक्कारि
रामलक्ष्मण दर्शन केल्लें ते वेळारि
रामदेवाक स्तुति केल्ले त्या उपरि ।।

21. वस्त्रविभूषण वायुदेवु ते कालारि
रामदेवाक दित्तोलो जाल्लो ते वेळारि
रामचरणांबुज वन्दन कोरतोलो जाल्लो
यात्रा सांगूनु वायुदेवु वोत्तोलो जाल्लो ।।

22. अर्कबिंब समान श्रीरामकुमारु
वस्त्रभूषण अलंकारु करतलो जाल्लो
सूर्यचन्द्रकांतीन लक्ष्मण समेत
रामदेवु शोभला विवाहमंडपांतु ।।

23. चन्द्रबिंब कांतीन श्रीजानकीदेवि
वस्त्रभूषित जाल्लि भूमिदेवीपुत्रि
हारकुंडल रत्नविभूषित गात्रि
रामदेवाक एवनु माला घालतलि जाल्लि ।।

24. दशरथपुत्रु रामदेवु ते वेळारि
वायुदेवान दिल्लेलि माला ते कालारि
सीतादेवीक घालतोलो जाल्लो ते वेळारि
भेरि दुन्दुभि वाद्य वाज्जीले त्या वेरि ।।

25. जनकराजेन्द्रु विश्वामित्रुयि ते वेळारि
दशरथजारेन्द्राक पत्रिका बरयिलि
असंख्य दूतां कल्पना दिल्लि ते वेळारि
वेगान दूत कोसल देशां प्रवेशले ।।

26. दशरथराजेन्द्राक देक्कूनु ते वेळारि
पत्रिका दीवनु कारण सर्वै सांगतले जाल्ले
श्रीरामविवाहाचे वृत्तांत आयकूनु
दशरथ कौसल्यांकै संतोषलें मन्न ।।

27. भार्यापुत्र सहित दशरथु राजेन्द्रु
रथावेरि बैसल्लो वोड्डु परमानन्दु
पंकजोद्भवपुत्रु गुरु ते वेळारि
अरुन्धतीदेवीसहित रथारूढ जाल्ले ।।

28. राज्यवासीजन समस्तै ते वेळारि
राजपुत्रविवाहा वेगान भायर सरले
वाद्यमेळाघोषान दशरथुराजेन्द्रु
मिथिलाराज्यां पावतलो जाल्लो ते वेळारि ।।

29. गौतमपुत्रसहितु विदेहराजेन्द्रु
दशरथराजाकादर कोरु हाडतलो जाल्लो
वसिष्ठगुरु पाद्यपूजन कोरतोलो जाल्लो
रत्नासन ते वेळा बैसू दित्तलो जाल्लो ।।

30. श्रीरामदेवु ते वेळां लक्ष्मणु समेत
दशरथ कौसल्यादि मातृजनांकै
दशरथ राजगुरु अरुन्धतीदेवीकै
वेगान एवनु नमस्कारु कोरतोलो जाल्लो ।।

31. भरतकुमारु ते वेळां शत्रुघ्नसमेत
श्रीरामदेवा पादावेरि पोडतोलो जाल्लो
लक्ष्मणु भरतपुत्रा वन्दन कोरतलो जाल्लो
लक्ष्मणा शत्रुघ्नान नमस्कारु केल्लो ।।

32. वसिष्ट शतानन्दु कौशिक मेळवूनु
मुहूर्तु निश्चयु केल्लो दशरथ पुत्रांक
रत्नखचित स्तंभ तोरण शोभित
चित्र विचित्र जावनु करिलें मंडप ।।

33. वसिष्टगुरु शतानन्दुयि मेळवूनु
मंत्रोच्चारण केरले सांगिल्ले प्रमाणान
चन्द्रवंश कुलोद्भव जनकराजेन्द्रान
श्रीरामदेवा सीते कन्यादान केल्ले ।।

34. ऊर्मिळे लक्ष्मणान पाणिग्रहण केल्ले
मांडवी श्रुतकीर्तीक भरतशत्रुघ्नानयि
पाणिग्रहण सर्वै केल्ले त्या उपरि
विप्रभोजन राजान केल्ले ते वेळारि ।।

35.. विप्रसमस्तां दान दिल्ले त्या उपरि
भूमिदेव समस्तै रामलक्ष्मणांक
आशीर्वचन बोल्लूनु संतोष वचनान
यात्रा सांगूनु वोत्तल्ले जाल्ले ते वेळारि ।।

36. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भूमिपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषित गात्रा
कौसल्यादेविपुत्रा स्वामि श्री रामचन्द्रा ।।

चवथो अध्यायु समाप्त

पांचावो अध्यायु

अयोध्या प्रवेशन

01. पुत्रमित्र सहित दशरथ राजेन्द्रु
निजस्थलाक वोच्चे ते वेळा भायर सोरलो
कौसल्यादेवी मुख्य वल्लभासमेत
जनकराजेन्द्रालाग्गि यात्रा सांगतल्लो जाल्लो ।।

02. अग्निसमान केल्लेले रत्नविभूषण
वायुवेगाक जयु पावंचे तुरगरथु
मरणभीति नात्तिल्लें असंख्य कालाळ
सीतादि धूव्वां स्त्रीधन दिल्लें राजेन्द्रान ।।

03. सीतादेवि ते वेळा सोदरीसमेत
जनकराजेन्द्रा पादावेरि पडतलि जाल्लि
तातवियोग दुःखान रोदन करतलि जाल्लि
वोड परितापान यात्रा सांगतलि जाल्लि ।।

04. जानकीदेवि व्याकुल पावलि ते कारण
जनकराजेन्द्रा अति संतापलें मन
जनकराजान ते वेळा करिलें रोदन
दशरथराजेन्द्रान सांगिलें वचन ।।

05. “कन्याक दान कोरचें जन्मकोटिपुण्य
अष्टादश पुराणां सांगीले प्रमाण
नारीचापल्य आत्तं कयिशे कारण
धूव्वो तुमगेलि आमचे पुत्रांक समान ।।

06. अयिशे वचन आयकूनु जनकराजेन्द्रान
सीतादि धूवांलाग्गि सांगीलें वचन
धर्मतत्वोपदेशु अतिसंतोषान
मामकपुत्री सीते आयक ये वचन ।।

07. कौसल्यादेवि मुख्य मातृसमेत
अमरावतीपुरांतु इन्द्राणि समान
भर्तृशुश्रूषा कोरुं सोदरीसमेत
भर्तालाग्गि क्षेमान वासुकरायि तुम्मि” ।।

08. अयिशे वचन सांगूनु विदेहराजेन्द्रु
मनां संतोषु पावनु गेल्ले त्या उपरि
शिंगारु कोरु हाळ्ळो सहस्रघोड्यांचो रथु
वेगान भायर सोरल्लो दशरथकुमारु ।।

09. कौसल्यादेविपुत्रु बैसिला रथारि
सीतादेवीय बैसली रामसन्निधीरि
लक्ष्मणसोदरान धरिले श्वेताश्चत्र
आलवट्टम चामर भरत शत्रुघ्नान ।।

10. कैलासपर्वतारि श्रीपार्वतीदेवि
सर्पभूषणालाग्गि बैसले समान
चन्द्रतुल्यकांतीन सोदरीसमेत
सीतादेवि बैसल्या रामसन्निधीरि ।।

11. बालभास्कर बिंब अरुण समेत
पूर्वदिक्कारि ते वेळा उद्देल्ले समान
भरतलक्ष्मण मुख्य सोदर समेत
श्रीरामरथावेरी देक्कूनु संतोषु ॥

12. देवगुरु सहित इन्द्रादि देवानि
श्रीरामदेवा आशीर्वचन सांगूनु
श्रीरामदेवा पुष्पवृष्टि करतले जाल्ले
भक्तप्रिया ते वेळा अति संतोषु जाल्लो ॥

13. भेरिदुन्दुभि वाद्य वाज्जील्लो आघोषु
वीणाधर मामुनि कीर्तन आनन्दु
'मामक पुत्रु सर्वै जगत्रयवीरु'
दशरथकौसल्यांकै मन्नांतु संतोषु ॥

14. वीणापाणि नारद मामुनि त्या वेरि
वीणागायन कोरतोलो जाल्लो ते वेळारि
श्रीरामदेवा स्तुति केल्ले त्या उपरि
यात्रा सांगूनु गेल्लो भार्गव सन्निधीरि ॥

16. नारदमुनी देक्कूनु भार्गवरामान
संतोषु पावनु ते वेळां सांगीले वचन
"खंचे प्रदेशां थाकूनु नारद मुनीन्द्रा
आगत जाल्ला, सांग विशेष वृत्तांत" ॥

17. अयिशे वचन आयकूनु नारदमुनीन्द्रु
रामचन्द्र वृत्तांत सर्वै सांगतोलो जाल्लो
सूर्यवंशाक जाल्ला क्षत्रियकुमारु
दशरथराजपुत्रु धनुर्धर वीरु ॥

18. घोरताटका राक्षसीक नाशु केल्लो
राक्षसां नाशु कोरनु यागरक्षा केल्लो
श्रीरामदेवान शिवचाप भंजन केल्लें
जनकपुत्री सीतेचे पाणिग्रहण केल्लें ||

19. दशरथराजपुत्रु श्रीरामकुमारु
रूपसौन्दर्य कांतीन बालार्क समानु
अस्त्रशस्त्र विद्येन जगत्रयवीरु
श्रीरामदेवु सर्वै कार्यान बलवंतु ||

20. मिथिलाराज्याक रामविवाह आघोषु
राज्यवासी जनांचे मनांतु संतोषु
भेरीदुन्दुभी मुख्य वाद्य वाज्जिल्लो आघोषु
देक्कूनु अहं आयला भार्ग मुनीन्द्रा ||

21. अयिशे वचन सांगूनु नारदमूनीन्द्रु
भार्गवरामालाग्गि यात्रा सांगतलो जाल्लो
वेगान रामदेवा सन्निधीरि पावलो
रामरथारि वीणागायन कोरतोलो जाल्लो ||

22. रामनामोच्चारण आयकीले मात्रान
कोपान तप्तजाल्लो भार्गवमुनीन्द्रु
श्रीरामदेवु अल्पमनीषु मणवूनु
श्रीरामचन्द्रालाग्गि युद्धा भायिर सोरल्लो ||

23. परशुरामान वेगान वल्कल धारण केल्लें
परशु वैष्णव धनुरत्न ते वेळा काळ्ळें
युद्धसन्नद्ध जावनु वेगान भायिर सोरल्लो
श्रीरामयात्रामार्ग मध्ये प्रवेशल्लो ||

24. मिथिलाराज्याक ते वेळा दशरथराजेन्द्रु
भार्यासहित वेगान रथावेरि बैसल्लो
पत्नीसहित गुरूयि रथारूढ जाल्लो
वाद्यमेळाघोषान रायु भायिर सोरल्लो ।।

25. राजाक जाल्ले वामनेत्र चलन
मार्गमध्ये देक्कीले सर्वै अपशकुन
दशरथराजेन्द्रान अति परितापान
वसिष्ठगुरुलाग्गि निवंगिले कारण ।।

26. राजगुरु ते वेळा भार्गव वृत्तांत
राजराजेन्द्रालाग्गि सांगिले वचन
परशुरामा वरव वृत्तांत आयकूनु
दशरथराजाक ते वेळां संतापलें मन्न ।।

27. कौसल्यादेवि ते वेळां मनां भीति पावलि
दशरथराजेन्द्रु मन्नां व्याकुल पावलो
विष्णु परमभक्तु दशरथराजेन्द्रु
'विष्णु सर्वै रक्षति' म्हणतोलो जाल्लो ।।

28. स्वल्पदूर पावंचाक दशरथराजान
मार्गमध्ये देक्कीले भार्गव दर्शन
वंशशत्रु देक्कूनु संतापले मन्न
वेगान येवनु धरिले भार्गव चरण ।।

29. अतिपरितापान दशरथराजान
भार्गवरामालाग्गि सांगीले वचन
"क्षत्रियांतका! आवंका आत्तं तूंचि शरण
पुत्रमित्र सहित करि तूं रक्षण" ।।

30. दशरथवाक्य ते वेळां भार्गवरामान
आदर कोरनात्तीले वेगान भायर सोरलो
श्रीराम रथालाग्गि ते वेळारि पावलो
श्रीरामालाग्गि कोपान बोल्लूक लागलो ।।

31. "ताटकाराक्षसीक तूंवे नाशु केल्लो
धिक्कार कारण शिवचाप भंजन केल्ले
रामनाम धारण करिलें कारण
नाशु पावलो तुक्का कुटुंब समेत' ।।

32. अयिशे वचन आयकूनु श्रीरामदेवान
भार्गवरामालाग्गि सांगीले वचन
ताटकानाशु केल्लो मामुनि वचनारि
भार्गवरामा! आवंका तूंचि रक्षण करि ।।

33. मामक जननीक अहं एकु पुत्रु
तावक जननीक तूंचि एकु शत्रु
नारीसंहारुसर्वै केल्लेले कारण
क्षमा पावनु स्वामी! करि तूं रक्षण ।।

34. अयिशे वचन आयकूनु नारद मुनीन्द्रु
हस्तताडन कोरुं वेगान हासतोलो जाल्लो
निन्दावचन आयकूनु भार्गवमुनीन्द्रु
कोपान रामदेवालाग्गि सांगतोलो जाल्लो ।।

"पुष्पशरतुल्याकृते" ही रीति :

चित्र विचित्र रामा, तावक वाक्य नरेन्द्राधमा
मामक वीर्य पराक्रमवृत्तांत
अल्पमानुष कुलेन्द्र तूवेयि नेण - चित्र

ताटकामारीच दैत्यादि वृन्द नै
रुद्रधनुस्स नै मूढा जळप्रभो - चित्र
चारि पांच एक वट्टम क्षत्रियांक
नाशु केल्लोलो श्री भार्गवरामोहं - चित्र

35. अयिशे वचन सांगूनु भार्गवरामान
वैष्णव धनुरत्न त्या वेळारि काळ्ळें
कौसल्यादेवी पुत्रालाग्गि दित्तोलो जाल्लो
श्रीरामु चापवन्दन कोरुं घेत्तोलो जाल्लो ।।

36. रामदेवान वैष्णव धनुरत्न काळ्ळें
अस्त्रै काड्डूनु ते वेळां हात्तांतु धर्शिले
कर्णसमीप वरे बाणु तांडतोलो जाल्लो
युद्धसन्नद्धु जाल्लो दशरथकुमारु ।।

37. दशरथ कौसल्याकै मन्नां व्याकुल पावलें
राजवासी जनांचे मन्न संतापले
इन्द्रादिदेव सर्वै मन्नां भीति पावले
कष्ट वोड संकष्ट मणतले जाल्ले ।।

38. वसिष्ठगुरु ते वेळां मन्नां व्याकुल पावलो
विश्वामित्राले नेत्र अग्नितुल्य जाल्ले
कौसल्यादेवीपुत्रु दशरथकुमारु
भक्तप्रियान ते वेळां करिले चिंतन ।।

39. रेणुकादेवीपुत्रु विष्णु परमभक्तु
क्षत्रियां नाशकु कारण जाल्लो तो गर्विष्टु
भक्तांचे लाग्गि युद्ध कोरचें वोड कष्ट
अयिशे चिंतेन विष्णुमाया ती दाक्केयिलि ।।

40. चापबाणादि अस्त्र हात्तांतु धर्शिल्ले
श्रीरामदेवा ते वेळां असंख्य देक्कीले
दिक्कु दिक्कु समस्तै श्रीरामकुमार
चापबाणादि अस्त्र घेवनु राबतल्ले जाल्ले ।।

41. अयिशे कारण देक्कूनु भार्गवरामान
रामावतार कारण करिले चिंतन
विष्णुवाक्य ते वेळां करिले स्मरण
विष्णू अवतारु मोणु निश्चयु ते वेळां केल्लो ।।

42. वेगान एवनु धरिले श्रीरामचरण
मायानिवृत्ति तूवें कोरुका म्हणतोलो जाल्लो
श्रीरामदेवा ते वेळां एकाकि देक्कीलो
भार्गवरामालाग्गि रघुरामु बोललो ।।

43. खंचे प्रदेशाक अस्त्र सोडचे यें मुनीन्द्रा
निष्फल जावन्ना त्या वेरि मामक सायक
लक्ष्य दाक्कयि आत्तं भार्गवमुनीन्द्रा
श्रीरामदेवालाग्गि भार्गवरामु बोललो ।।

44. दृष्टराक्षसमृग आस्सिल्ले वनांतु
श्रीरामदेवा अस्त्र सोडुका तो म्हणतोलो जाल्लो
अस्त्रै काडुनु ते वेळां आरण्यांतु सोळ्ळें
अग्नि पावुनु भस्म जाल्लें ते वेळारि ।।

45. अति संतोषु पावनु भार्गवरामान
श्रीरामदेवालाग्गि सांगीले वचन
पत्नि जानकि निज सोदर समेत
अयोध्यानगरां वासु करायि म्हणतोलो जाल्लो ।।

46. अयिशे आशीर्वचन सांगिले उपरि
भार्गवदेहावेले वैष्णव तेजस्स
श्रीराम सन्निधीरि सुप्रसन्न जाल्ले
वेगान रामदेवा देहां प्रवेशले ||

47. रेणुकापुत्रु ते वेळां संतोष वचनान
श्रीरामदेवा जय जय म्होणवूनु
श्रीरामदेवस्तुति केल्ली त्या उपरि
यात्रा सांगूनु गेल्लो महेन्द्राचलारि ||

48. दशरथ कौसल्या दोग्गेयि ते वेळारि
राजकुमारा येवनु केल्लें आलिंगन
राजगुरूकै ते वेळां संतोषलें मन्न
राजवासी जनांकै मन्न संतोषलें ||

49. इन्द्रादिदेव ते वेळां अति संतोषान
रामलक्ष्मणा जयु पावांयि म्हणतले जाल्ले
रामदेवा भक्तीन स्तुति करतले जाल्ले
श्रीरामदेवा पुष्पवृष्टि करतले जाल्ले ||

50. श्रीरामदेवु ते वेळां रथारूढु जाल्लो
दशरथराजेन्द्रु रथावेरि बैसलो
बन्धुमित्रु सहित दशरथराजेन्द्रु
वाद्यघोषान पावलो अयोध्यानगरांतु ||

51. सीतादेवीन ते वेळा सोदरी समेत
भर्तृगृह प्रवेशु केल्लो ते वेळारि
भर्तृ शुश्रूषा कोरुं श्रीजानकीदेवि
भर्तालाग्गि क्षेमान वासु करतलि जाल्लि ||

52. अमरावती पुरांतु इन्द्राणि समेत
देवराजान वासु केल्लेले समान
चन्द्रसमानमुखी जानकीसमेत
रामदेवान वासु केल्लो संतोषान ||

53. विश्वामित्रु ते वेळा अति संतोषान
रामलक्ष्मणां राजां केल्ले सन्निधान
दशरथराजा आशीर्वचन बोलूनु
यात्रा सांगूनु गेल्लो तापसाश्रमांतु ||

54. अयिशे दुष्टांक नाशु कोरूक गोविन्दु
भक्तपालन कोरचे कारण दुष्टारि
ब्रह्माले प्रार्थनेन विष्णु ते वेळारि
कौसल्यादेवीपुत्रु जाल्ला ते कालारि ||

55. रघुरामायणकथा केल्लेरि पठन
रामदेवोरि भेक्ति जावंचाक प्रधान
इहलोकाक दुःख संताप नाशन
पुत्रमित्रकळत्र संपत्त वर्धन ||

56. श्रीरघुनाथ जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भूमिपाल पुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषित गात्रा
कौसल्यादेवीपुत्रा स्वामि रामचन्द्रा ||

57. लक्ष्मणाग्रजा सीतापते जय जय
विल्लाळिवीरा रामचन्द्रा जय जय
कोदंडपाणी नमोस्तुते जय जय
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका मंगळम ||

पांचावो अध्यायु समाप्त

रघुरामायण

खंड : 2

अयोध्या कांड

एक्कावो अध्यायु

01. कौसल्यादेवीपुत्रु त्रैलोक्य नायकु
इन्द्रादिदेववृन्द वन्दित पुरुषु
चोवधाइ लोकांचो देवु रामचन्द्रान
सीतासमेत वासु केल्लो संतोषान ।।

02. भरत शत्रुघ्न दोग्गै पुत्र ते कालारि
शत्रुसंहारु कोरचे कारण सांगूनु
व्होड्ड संतोषु पावनु रायाले वचनारि
माव्ळ्याले देशु प्रवेशले ताव्वळि ।।

03. हात्तांतु वीणा धोरनु श्रीनारदमुनि
विष्णुगीतेन आयलो राजसन्निधीरि
रामचन्द्रान वन्दन केल्ले त्या उपरि
भक्तीन बसयिलो ताक्का रत्नपीठारि ।।

04. जनकपुत्री समेत श्रीरामचन्द्रान
अर्घ्यादि पूजन केल्ले संतोषान
"तुमचे दर्शन मात्रान आम्मि जाल्लीं धन्य
दया पावनु सांग आय्यीले कारण" ।।

05. अशें वचन आयकूनु नारदमुनीन
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
रामचन्द्राचे लाग्गि सांगीले वृत्तांत
"आयक श्रीरामचन्द्रा! ब्रह्माले वचन!" ।।

06. रावणादि दुष्टांक संहारु कोरनु
साधुजन रक्षण कोरूक गोविन्दु
ब्रह्माले प्रार्थनेन अयोध्या नगरांतु
कौसल्यापुत्रु जावनु जाल्ला रामचन्द्रु ।।

07. राज्यभिषेकु तुक्का जाल्यारि माग्गीरि
रावणनाशु कोरूक सर्वथा जावचीना
दुष्टांक समस्तै नाशुकेल्ले उपरि
चित्तसुखान येवनु राज्यपालन करि ।।

08. सर्वै कारण जाण जाल्लो तूं जाल्यारी
मर्त्य जन्मान जाता सर्वै विस्मरण
कौसल्याकुमारा! हें तुक्का सांगूक
ब्रह्मदेवाले वचन आय़कूनु हांव पावलो ।।

09. कशें सांगूचे हांवे तातसन्निधीरि
कशें तुगेले मन, कौसल्याकुमारा?"
अशें वचन आयकूनु श्रीरामचन्द्रान
नारदमुनिलाग्गि सांगीले वचनः- ।।

10.. "संतापु नाक्का; मेज्जे मनान वेगान
दुष्टविनाशाक फाल्लेंचि भायर सरता
योद्दे तोडोवु करना - सत्य हें वचन
अशें सांग तू ब्रह्मादेवाले सन्निधीरि" ।।

11. "देव देवेशा! तुक्का जयु जाव्वो" म्होणु
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
सत्यलोकाक गेल्लो नारदमुनीन्द्रु ।।

12. वसिष्ठगुरुलाग्गि अति संतोषान
दशरथराजेन्द्रान सांगीले वचन
"वार्धक्य पावचे स्वामी माक्का; तें कारण
रामाभिषेकु आतां कोरूक माक्का मन्न ।।

13. कौलस्यापुत्रु सर्वांक कारणपुरुषु
सर्वै जनांक ताज्जेर मन्नांतु संतोषु
पुष्यनक्षत्र फाल्ले आस्स - चांगु दिवसु;
रामाभिषेकाक तुम्मि करा आघोषु" ।।

14. राजवचन आयकूनु वसिष्ठगुरून
अतिसंतोषु पावनु सांगीले वचन :
"कौसल्याकुमाराले सौशील्यादि गुण
चोयताना मेज्जे मन्नांतु दिस्ताय तशेंचि" ।।

15. दशरथराजेन्द्रान सांगीले प्रमाणी
विश्वकर्मान सर्वै केल्लो अलंकारु
खांबे सहस्र घालनु मांटवु शिंगारनु
राजांगणांतु घाल्ले रत्नसिंहासन ।।

16. कोटि तोरण पंक्ति समस्तै दिक्कारि
पुण्यमाल्यालंकारु केल्ले त्या उपरि
चन्द्रकांतीन दिव्वे जळयतले उंचारि
सर्वै दिक्कारि बंधन केल्ला फळावळि ।।

17. भारी उंचारि माळि समस्तै दिक्कारि
भूविपालांक वासु कोरूक त्या वेळारि
पीतांबर विस्तृत केल्ले मार्गोपरि
स्वर्गसमान जाल्लि अयोध्यानगरि ।।

18. गुरूले आज्ञेन समस्तै विप्रानि
गंगाजल भरलेले सहस्र कलश
रामाभिषेकाक केल्ले संभरण
इन्द्रादि देवांक संतापलें मन ।।

19. रामाभिषेकारंभु केल्लेले वृत्तांत
कौसल्यादेवीलाग्गि सांगीले दूतान
श्रीरामचन्द्रमाता कौसल्यादेवीन
श्रीलक्ष्मीदेवीक भक्तीन केल्ले ध्यान ।।

20. "हे देवि! विष्णुप्रिये! त्रैलोक्यजननी
क्षीरसागरकन्ये! इन्द्रादि वन्दिते!
पद्‌मनासन जननी! पंकजकुमारी!
दया तुग्गेलि जावका रामचन्द्राचेरि!" ।।

21. रामचन्द्राभिषेकारंभु केल्ले राजेन्द्रान
कश्शि जायत देवि कैकेयीले मन
विघ्न समस्तै दूर कोरनु तूं वेगान
रामचन्द्राभिषेकाक करि तूं मंगळ ।।

22. पूजन करता हांव तुग्गेले चरण
अशें पूजन कोरनु कौसल्यादेवीन
असंख्य रत्न दान दिल्ले संतोषान
देवालय सर्वांतूय केल्ले पूजन ।।

23. पद्‌मसंभव पुत्रु गुरू त्या वेळारि
संतोषु पावनु आयला रामसन्निधीरि
गुरुचरण वन्दन केल्ले त्या उपरि
भक्तीन बसयलो रत्नपीठाचेरि ।।

24. सीतादेवी समेत श्रीरामचन्द्रान
अर्घ्यपाद्यादि पूजन केल्ले संतोषान
"दया पावनु सांगायि आय्यीलें कारण"
राजगुरून आयकूनु सांगीलें वचन :- ।।

25. "कौसल्यादेवीपुत्रा! श्रीरघुनायका!
श्रीरामचन्द्रा! आयक पुष्यनक्षत्राक
राज्याभिषेकु तुक्का कोरूक रायान
मंगळ दीसु निश्चयु केल्लेले खबर ।।

26. तेचि सांगूक हांगा हांव पावलो; ताक्का
सीतासमेत उपवासु तूं कोरनु
व्रतानुष्ठानेन निद्रा करि भूमिचेरि
अर्कोदयाक यो तू राजसन्निधीरि ।।

27. अशें वचन सांगूनु गुरू त्या वेळारि
यात्रा सांगूनु गेल्लो भायर सोरनु रथारि
वेगान येवनु पावलो राजसन्निधीरि
रायालाग्गि वृत्तांत सांगीले उपरि ।।

28. "राज्याभिषेकु माक्का करताय जाल्यारि
राज्यपालन कोरो लक्ष्मणकुमारु"
वैदेहीलाग्गि अशें वचन सांगूनु
रत्नमंचारि निद्रा केल्लि श्रीरामान ।।

29. श्रीरघुनाथ जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भूमिपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषित गात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. रामचन्द्राभिषेक वृत्तांत आयकूनु
इन्द्रादिदेव सर्वांक संतापलें मन्न
सत्य लोकाक वोच्चूनु इन्द्रादिदेवांनी
वाणीदेवीक भक्तीन केल्लें पूजन ।।

02. "हे देवी! सरस्वती! पद्मासन पत्नी!
वीणाधारिणी देवी! नारदजननी!
लोकपालन कोरूक लोकेशु गोविन्दु
कौसल्यादेवीपुत्रु जाल्ला श्रीरामचन्द्रु ।।

03. रामाभिषेकारंभु केल्ला राजेन्द्रान
रामाभिषेकु विघ्न कोरूक वेगान
वासु करि तूं वोग्गि मन्थरेल जिब्बेरि
माग्गीरि वासु करि कैकेयील जिब्बेरि" ।।

04. अशें स्तुति आयकूनु नारदजननी
वेगान गेल्लि पद्मासन नियोगान
वासु करतलि जाल्लि मन्थरेल जिब्बेरि
कैकेयीले गृहांतु कुब्जा भायर सरलि ।।

05. व्होड्डु संतोषु पावनु केकयपुत्रीन
कुब्जेक दिक्कूनु वेगान सांगीले वचन :
"इत्ते सांगूक आयली तूं मेगेले सन्निधीरि?
बैस, कुब्जे तूं आत्तं रत्नपीठाचेरि! ।।

06. इत्ते कारणान राजवीथि शिंगारिल्या?
भेरि दुन्दुभी मुख्यवाद्य तें वाज्जील्या?"
अशें वचन आयकूनु सांगीले कुब्जेन
"कशें सांगूचे हांवे तुग्गेले दौर्भाग्य? ।।

07. कौसल्यादेवीपुत्रु श्रीरामचन्द्राक
राज्याभिषेकु आस्स खै फाल्या म्होणु
दीसु निश्चयु कोरनु सांगले राजेन्द्रान
बुध्दि नात्तीलें निद्रा करि तूं क्षेमान!" ।।

08. रामचन्द्राभिषेक वृत्तांत आयकूनु
व्होडु संतोषु पावनु केकयपुत्रीन
रत्नखचित एकि माळायि दीवनु
कुब्जेलाग्गि तेन्ना सांगीले वचन : ।।

09. "इत्तें दौर्भाग्य माक्का आत्तं ये कालारि?
राज्याभिषेकु रामचन्द्राक जाल्यारि
नामु संतापु तांतु माक्का पळेयल्यारि
पुत्र समानु माक्का कौसल्या कुमारु ! " ।।

10. "भरतपुत्रु तुग्गेलो शत्रुघ्नसमेत
मावळ्याले देशांतु गेल्लेले मात्रान
रामाभिषेकारंभु केल्लो राजेन्द्रान
कशें चित्र ये तांचे मन ! तूं कांयि नेण ! ।।

11. चोवधा वर्षाक रामाक वनांतु बळोवनु
राज्यपालन कोरका भरपुत्रान
-अशें सांग तूं वोग्गि राजसन्निधीरि
तुग्गेले पुत्राक राज्य दित्तलो राजेन्द्रु" ।।

12. अशें कुब्जेले वचन केकय पुत्रीन
आयकूनु त्या वेळारि सांगीलें वचन :
“श्रीरामचन्द्रान वनांतु वोच्चाक
कस्सलो दोषु तुज्जेर केल्लो राघवान? ।।

13. रामचन्द्रु सर्वांकै कारणे पुरूषु
सर्वजनांक ताज्जेर मन्नांतु संतोषु
ताक्का समान कोण ना एकु पुरूषु
रामचन्द्रान तुक्का केल्लो इत्तें दोषु? ।।

14. दिव्य पदार्थ माक्का दिल्ले नंतर मात्र
रामचन्द्रु दित्तोलो कौसल्यामातेक
पुत्रु तो रामचन्द्रु जाल्ले त्या उपरि
माक्का मेग्गेलो पुत्रु भरतु जाल्यारि ।।

15. सर्वगुण संपन्न जावनु आशिल्ले
कौसल्यापुत्रु आमचे पुत्रांतु उत्तमु
ताक्का वनांतु धाडूंक सांगीले कारण
नाक्का तुगेले स्नेहु माक्का एक्कै कालाक” ।।

16. अशें केकयपुत्री वचन आयकूनु
कुब्जा सांगतली जाल्लि अति संतापान :
“आयक कैकेयि, हांवे सांगूचे वचन
देवदेवेशु जाण जाव्वो मेग्गेले मन्न! ।।

17. देवासुर युद्धाक राजेन्द्रु भायर सरलो
तुक्कायि घेवनु देवलोकु प्रवेशलो
सारथ्यकर्म तूवे केल्लेले मात्रान
बाणाचि वृष्टि केल्लि दशरथराजान ।।

18. व्होड कोपान बाण सोळ्लेलें मात्रान
वाण लाग्गूनु रथु मेव्ळेले मात्रान
पाणिपद्मान धारण केल्ले तूंवे रथु
दानवांक सर्वांक नाशु केल्लो राजेन्द्रान ।।

19. युद्धांतु जयु पावनु दशरथराजेन्द्रु
वेगान येवनु पावलो अयोध्यानगरींतु
तुज्जे कृत्य दिक्कूनु अति संतोषान
इच्छीलें वर दोनि दिल्लें तुक्का दान ।।

20. रामाभिषेकु जाल्यार तुक्का खैगे मोल?
आत्तं दिक्कूचे स्नेहु सर्वै शुद्ध पोल!
आत्तं तूवे केल्यारि जात्तलें सफल
माग्गीरि खेदु पावशी - सर्वै निष्फल!" ।।

21. चोवधा वर्षां रामाक वनांतु बळोवका;
भरतपुत्राक राज्य दीवका म्होणूनु
अशें वर दोनि करि तूं वरण
पुत्राक राज्य दीवनु राब तूं क्षेमान!" ।।

22. अशें कुब्जेले वचन आयकूनु त्या वेळारि
राहुवक्त्रांतुले पूर्णचन्द्राले वरि
रामकारुण्य आश्शीलि केकयकुमारि
"सत्य तुगेले वाक्य" म्होणु सांगतलि जाल्लि ।।

23. "रामचन्द्रान वनांतु गेल्यारि माग्गीरि
आपण्याले पुत्राक राज्य दिल्ले उपरि
स्नान भोजन हांव करतलि; माग्गीरि
जायना जाल्यारि माक्का वासु ना भूमीरि" ।।

24. अशें वचन सांगूनु केकयपुत्रीन
हारकंकण मुख्य रत्नविभूषण
सुगंध पुष्पमाला दिव्यपीतांबर
शोकरोषान सर्वै केल्ले उपेक्षा ।।

25. खेदु पावनु रोदन केल्ले त्या उपरि
शोकालयांतु गेल्लि केकयकुमारि
केकयपुत्रीक आशीर्वचन सांगूनु
यात्रा सांगूनु गेल्लि कुब्जा संतोषान ।।

26. राज्यालंकारु सर्वै कोरूक सांगूनु
सर्वै दिक्कारि भोवनु दशरथराजेन्द्रु
संतोषु पावनु आयला कैकेयि गृहांतु
राणि देक्येना जावनु संतापलें मन ।।

27. दासीवृंदालाग्गि निमगीले राजान
खंचे नेलारि राणि आस्स म्होणूनु
शोकालयांतु राजपत्नि प्रवेशलि
इत्तें कारण? तिज्जे मन्न कांयि तो तेण! ।।

28. श्रीरघुनाथा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा!
हारकुंडल रत्न विभूषित गात्रा!
श्रीरामचन्द्रा! रघुनायका नमस्ते!

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. अशें वचन आयकूनु दशरथराजेन्द्रु
वोग्गि प्रवेशलो संतापालयांतु
कश्शि खेदु व्हो पावलो कैकेयीले मनांतु
पत्नीलाग्गि सांगतलो जाल्लो भूपतीन्द्रु : ।।

02. "प्राणप्रिये! सांग संतापकारण
तुक्का मनांतु खेदु पावचाक पात्र कोण?
शिक्षा दिवूं ताक्का सांगूचे प्रमाण;
वोग्गि सांग तूं आत्तं संतापकारण! ।।

03. कसलो दोषु तुक्का केल्लो ये कालारि
तांका - कोण जाल्यारीय - नाशु करीन
प्राणपुत्रु रामचन्द्राले करान" म्होणु
राजेन्द्रान सत्य केल्लें श्रीरामारि ।।

04. अशें वचन आयकूनु केकयकुमारि
संतापु भोरनु म्हणालि त्या वेळारि :-
"देवासुर युद्ध जाल्लेले कालारि
दिल्ले तुम्मी दोनि वर इच्छीलें प्रकारि ।।

05. अरण्यांतु फाल्या तापस वेषान
चोवधांवर्ष वासु कोरका रामान
राज्यपालन कोरका भरपतुत्रान
अशें वर दिय्यायि सांगीले लेक्कान" ।।

06. दानवांले बाण लाग्गिले वेळारि
जाल्लोना संतापु रायाक भित्तरि
पत्नीले वाक्य कान्नांतु पळ्ळे त्या उपरि
मोहालस्यान पळ्ळो राजेन्द्रु भुवीरि ।।

07. अल्पघडि जात्तरि दशरथराजान
मोहालस्य सोणु सांगीले हें वचन :
"कसलो दोषु तुक्का केल्लो राघवान?
राज्य दीन हांव तुगेले पुत्ताक ।।

08. राज्यपालन कोरो भरतकुमारु
भीति नाक्का तुक्का कौसल्यापुत्रालि;
रामचन्द्रान फाल्ले वनांतु गेल्यारि
इत्तें फल तुक्का केकयकुमारि?" ।।

09. अरण्यांतु रामचन्द्राक बळोवनु
भरताक राज्याभिषेकु कोरनु
सत्यपालन करायि सांगीले लेक्कान"
-अशें कैकेयीन सांगीले वचन ।।

10. भूमिपालान अशें वचन आयकूनु
व्होडु खेदु पावनु रोदन कोरनु
पुत्रस्नहोन 'रामरामेति' जप्पूनु
रात्रि काव्ळि एक वत्सर समान ।।

11. रामाभिषेकाचें वृत्तांत आयकूनु
राज्यवासी जनांक संतोषलें मन्न
रामचन्द्राले गुण वर्णन कोरनु
नीदयि सोणु वासु केल्लो संतोषान ।।

12. अर्कोदयु जाल्लो; रामाभिषेकाक
राजांगंणांतु येवनु भरले महाजन
भुविपाल ; अनेक भूमिदेव; ऋषीश्वर;
बालवृध्द ; स्त्रीयो मंगळ गीतेन ||

13. शिंगारुनु राब्बीले गजेन्द्र सहस्त्र;
बालचन्द्रोवरि कांति पावचे छत्र;
हारकुंडलादि रत्न विभूषण;
आयुधपाणीन पावलें पादादिक ||

14. पद्मासनपुत्रु गुरु नियोगान
भेरी दुन्दुभि वाद्य वाज्जयीलें
मंत्रि वीरु वोग्गि मंगळवाद्यान
राजसन्निधीरि गेल्लो संतोषान ||

15. "अर्ककमलोद्भव राजाधिराजेन्द्रा!
मंगळ अयोद्यापाला जयजय!"
अशें स्तुति कोरनु रायाक भक्तीन
नमस्कारु केल्लो अतिसंतोषान ||

16. खेदु पावनु 'रामरामेति' जप्पूनु
भुयंचेरि पळ्ळेल्या रायाक दिक्कूनु
केकयपुत्रीलाग्गि संतापसमेत
मंत्रीन भक्तीन निमगीले कारण ||

17. "रात्रिकालांतु 'रामरामेति' जप्पूनु
निद्रासुख रायाक नात्तीले कारण
खेदु रायाक रामचन्द्राले पस्सूनु
इच्छा आस्स ताक्का रामाक देक्कूक" ||

18. अशें कैकेयीले वचन आयकूनु
मंत्रिप्रवीरान सांगीलें वचन :-
"इच्छा रामचन्द्राक देकचाक जाल्यारि
रामचन्द्राक हाडूं राजसन्निधीरि" ।।

19. "चंद्रकांति पावचे पुत्रमुखांबुज
चोवनु माक्का जाव्वो संतापशमन
रामचन्द्राक तुम्मि हाड्यायि वेगान"
-अशें राजेन्द्रान सांगीलें वचन ।।

20. राजवचन आयकूनु मंत्रि भायर सरलो
रामचन्द्राक देक्कूनु नमस्कारु केल्लो
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
मंत्रिप्रवीरान सांगीलें वचन :- ।।

21. "मंगळम श्रीरामचन्द्रा जयजय मंगळम!
मंगळम वैदेही लक्ष्मणकुमारा!
मन्नांतु खेदु पावनु दशरथराजेन्द्रु
तुमका देक्कूक व्होडि इच्छा मन्नांतु पावता" ।।

22. अशें वचन आयकूनु वोग्गि रामचन्द्रु
रथाचेरि बसलो लक्ष्मण समेत
नमस्कारु केल्लो रायाक भक्तीन;
खेदु पावनु रायान सांगीलें वचन :- ।।

23. "पुत्रा! रामचन्द्रा! कौसल्यकुमारा!
शत्रु जाल्लो तुक्का हांव ये कालारि
प्राणपुत्रा रामचन्द्रा" - अशें म्होणु भित्तरि
मोहालस्यान पळ्ळो दुस्सरि राजेन्द्रु ।।

24. “रायाक खेदु पावचाक पात्र कोण?
वोग्गि सांगायि तुम्मि संतापकारण!”
-चिंतासंभ्रमान श्रीरामचन्द्रान
सर्वै जनांक चोवनु सांगीलें वचन ॥

25. रामचन्द्रालाग्गि केकयपुत्रीन
अति संतोषान सांगीलें वचन :
“इच्छा साध्य करि तूं वेगान
जात्तलें त्या वेळारि संतापशमन” ॥

26. कौसल्यापुत्रान सांगीलें वचन
“राज्यभागेसुख उपेक्षा करीन :
प्राणत्यागु हांव करीन तातनियेगान;
तांतु खेदु कांयना कैकेयीजननी!” ॥

27. “पुत्रा आयक वोग्गि समस्तै वृत्तांत :
पूर्वकालाक माक्का दिल्ले राजेन्द्रान
देवासुरयुध्द जाल्लेल्या कालारि
दोनि वर माक्का इच्छीले प्रकारि; ॥

28. आरण्यांतु तूंवे तापसवेषान
चोवधावर्षं वासु कोरका; न्हंतना
राज्यपालन कोरका भरतपुत्रान
अशें वर हांवे रायालाग्गि मागलें ॥

29. राजेन्द्राक खेदु तुगेले कारण
राजेन्द्राले सत्य करि तूं पालन
आरण्यांतु वासु तूं करि वेगान
-अशें कैकेयीन सांगीलें वचन ॥

30. “खेदु पाव्वीले कारण आत्तं मनांतु जाल्ले
तुगेले दयेन जाल्ले माक्का भाग्य;
चोवधावर्ष वासु वनांतु केल्ले उपरि
वोग्गि येन हांव तुमगेले सन्निधीरि ।।

31. राज्यपालन कोरो भरतकुमारु;
कौसल्यामातेक खबर जाणोवनु
यात्रा सांगूनु वोग्गी पावतां”- अशें म्होणु
रामचन्द्रु गेल्लो कौसल्या गृहांतु ।।

32. श्रीरघुनाथा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवसांबुजनेत्रा! भुविपालपुत्रा!
हारकुंडलादि विभूषितगात्रा!
श्रीरामचद्रा! रघुनायका नमस्ते! ।।

तिसरो अध्यायु समाप्त

चवथो अध्यायु

01. दशरथराजपुत्रु कौसल्याकुमारु
वोग्गि चालूनु पावलो कौसल्या गृहांतु
चरणीन चालूनु तप्त जाल्लेल्या गात्रान
कौसल्यामातेक वन्दन केल्ले श्रीरामान ।।

02. व्होड्डु संतोषु पावनु कौसल्यामातेन
पुत्रांक केल्लें वोग्गि येवनु आलिंगन
रक्तवर्णाचें पुत्रमुखाब्ज देक्कूनु
भोजन करि म्होणु संगीलें वचन ।।

03. खेदु मन्नांतु दवोरनु श्रीरामचन्द्रान
कौसल्यामातेलाग्गि सांगीलें वचन :-
"रान्नांतु वासु कोरूक हांव भायर सरता
स्नान भोजन सर्वय करीन माग्गीरि ।।

04. देवासुर युद्धांतु कैकेयिमातेक
इच्छीले वर दोनि दिल्ले जनकान
चोवधा वर्षांक हांव तापसवेषान
वनांतु वोच्चूनु वासु कोरका म्होणु; ।।

05. राज्यपालन कोरका भरतपुत्रान;
-अशें वर निमगीले कैकेयीमातेन
तातालें सत्य हांव पालन कोरूक वत्ता;
खेदु नात्तीलें क्षेमान वासु करायि तुम्मि ।।

06. चोवधा वर्षांक वासु केल्ले त्या उपरि
परतूनु येन हांव तुमचे सन्निधीरि"
-अशें पुत्राले वचन आयकीले उपरि
मोहालस्यान पळ्ळि कौसल्या भूमीरि ।।

07. खेदु पावनु त्या वेळा कौसल्यामातेन
श्रीरामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वचन
वनांतु वोच्चाक आज्ञा तातालि जाल्यारि
नाक्का म्होणु सांगन हांव ये कालारि ।।

08. इच्छा कोणालि साध्य करतलो पुत्रा तूं ?
तातालि आज्ञा घेवनु वनांतु गेल्यारि
शापु पावतलो सूर्यवंशाक माग्गीरि;
जनकु-जननि हे दोग्गयि समान! ।।

09. तांतूय आस्समू भेदु - आयक तूं कारण :
माता म्हळ्ळेलि भूमीदेवीक समान;
कष्ट भोग्गूका धायि मासांक मातेन;
नष्ट जावचाक फल तातालें वचन ।।

10. राज्याभिषेकु तुक्का जाल्लोलो देक्कूक
संतोषु जावनु इच्छा पावले हें नेत्रांक
चरणीन चालूनु तूं वत्ता वनांक
पूर्वजन्मांतु आम्मि केल्लेले इत्तें पाप? ।।

11. दोषु कस्सलो तूंवे केल्लो कैकेयीक?
इच्छा तिग्गेलि साध्य कोरूक तूंवे गेल्यारि
नाक्का भूवीरि वासु माक्का हें खंडित!"
-नेत्रोदकान स्नान केल्लें कौसल्येन ।।

12. “येद्दो संतापु नाक्का कौसल्याजननी!
तुग्गेले पुत्रदया आस्स तें जाल्यारि!
रामचन्द्राक राज्याभिषेकु कोरनु
इच्छा तुग्गेलि साध्य करीन जननी! ।।

13. रामाभिषेकु विघ्न केल्ले रायाकै
ताक्का पात्र जाल्लेले कैकेयीमातेकै
बन्धन कोरनु हांव तुमचे सन्निधीरि
रामचन्द्राभिषेकु शोभेन करीन ।।

14. भरतपुत्रान राज्यपालन केल्यारि
नामू संतापु तांतु कौसल्यामातेक
चोवधा वर्षां श्रीरामान वनांतु गेल्यारि
चोवधाय वर्षांक खेदु कौसल्यामातेक ।।

15. पुत्राक राज्यलब्धि कैकेयीमातेक;
पुत्रवियोग दुःख कौसल्यामातेक
-कशें राजालो धर्मु सर्वांचे मुकारि ?
रान करीन हांव अयोध्यानगरी!” ।।

16. -अशें वचन सांगूनु सुमित्राकुमारु
चापबाणादि घेवनु राब्बीलो शोकान
नांव सहस्त्र आसचे कौसल्यापुत्रान
सोदराक उळदूनु सांगीलें वचन :- ।।

17. लक्ष्मण, सोदरा! तूं आयक संतोषान
खेद कोपादि सोणु मेग्गेले वचन!
भक्ति मेज्जेरि तुक्का आस्स म्हळ्ळेले सत्य
पूर्वकालाक हांव जाण तुग्गेले मन्न ।।

18. पुत्र कळत्र सुख; राज्याचें धन-धान्य;
हस्ति-तुरग रथ; रत्नविभूषण
स्वप्नसमान म्होणु जाण जा तूं - कारण
चोवधाय लोकांतु सत्य म्हळ्ळेलें प्रधान ।।

19. देहांथाक्कूनु जीवु वेग्गळो जाल्यारि
सत्यधर्मादि गुण वापतले माग्गीरि
सत्यपालन कोरूक हांव भायर सरता;
नित्यसुखान वासु करि तूं सोदरा!" ।।

20. -अशें वचन सांगूनु श्रीरामचन्द्रान
कौसल्यादेवीलाग्गि सांगीलें वचन :-
"इच्छा भर्तारालि साध्य कोरचो तुग्गेलो धर्मु;
यात्रा करि तूं माक्का वनांतु जननी! ।।

21. चोवधाय वर्षांक हांव वनांतु राब्बूनु
परतूनु येन वोग्गि - सत्य हें वचन"
अशें वचन आयकूनु कौसल्यादेवीन
मूर्तित्रयांकै केल्ले त्या वेळा पूजन ।।

22. "लक्ष्मीरमणा! विष्णो! त्रैलोक्यनायका!
पंकजासना देवा! भारतीनायका!
पाहि कैलासवासा पार्वतीनायका!
रक्षण कराय रामचन्द्र बालकाक!" ।।

23. -अशें वचन सांगूनु कौसल्यादेवीन
पुत्राक येवनु वोग्गि केल्ले आलिंगन
"चोवधां वर्षां राब्बूनु पाव तूं क्षेमान
जाव्वो मंगळ" म्होणु सांगीलें वचन ।।

24. रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
लक्ष्मण सोदरान सांगीले वचन :-
"त्वत्पाद सेवा कोरूक वनांतु राब्बूक
दया मेज्जेरि जावका श्री रघुनायका!" ||

25. "तांतु संतापु नाक्का चाल तूं मुकारी"
-अशें वचन सांगूनु कौसल्याकुमारु
वोग्गि चालूनु गेल्लो लक्ष्मणसमेत वेगान
वेगान पावलो सीतादेवीले गृहांतु ||

26. भर्तृ पादपूजन कोरनु वैदेहीन
भर्तालाग्गि त्या वेळा सांगीलें वचन :-
"राज्याभिषेकारंभु केल्लेले दिवसांतु
चालूनु तुम्मि आयले कारण इत्याक?" ||

27. -अशें सीतादेवीले वचन आयकूनु
रामचन्द्रान त्या वेळा सांगीलें वचन
"दिल्ले अरण्यराज्य माक्का जनकान
वनांतु वासु कोरूक हांव भायर सरता" ||

28. आयकूनु वैदेहीन सांगीलें वचन :-
"पुत्रस्नेहान राज्याभिषेकु कोरूक
संतोषान आरंभु केल्ला जनकान
वनांतु वोच्चाक सांगूक इत्तें कारण? ||

29. सत्य सांगायि तुम्मि समस्तै वृत्तांत"
-आयकूनु राघवान सांगीलें वचन :-
"देवासुर युद्धांतु कैकेयीमातेक
इच्छीले वर दोनि दिल्ले जनकान ||

30. राज्यपालन कोरका भरतपुत्रान;
चोवधा वर्षांक हांवे तापकवेषान
वनांतु वोच्चूनु वासु कोरका - अशें
दोनि वर निमगीले कैकेयीमातेन ।।

31. तेंचि कारणान हांव वनांतु भायर सरता
मातापितांचे लाग्गि राब तूं क्षेमान
चोवधावर्षांचे वासु केल्ले त्या उपरि
परतूनु येन हांव तुग्गेले सन्निधीरि" ।।

32. सीतादेवीन अशें वचन आयकूनु
श्रीरामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वचन :-
"वनवासाक तुम्मि वत्तायि जाल्यारि
त्वत्पादसेवा कोरूक हांव भायर सरता" ।।

33. रामचन्द्रान तेन्ना सांगीलें वचन :-
"दुष्टराक्षसमृग आश्शीले वनांतु
हस्ति-तुरग रथ सैन्यपादादिक
देक्कूक मेळना रान्नांतु अन्नपानादिक ।।

34. गर्जन कोरनु लाग्गि पावतले राक्षस;
घोरशब्दान भोंवचे दुष्टमृगादिक
चोवनु मनांतु भीति जात्तले स्त्रीयांक
नाक्का वनांतु वासु तुक्का ये कालाक ।।

35. आयक वैदेही हांवे सांगूचें वचन!
मातापितांचि सेवा भक्तीन कोरनु
खेदु नात्तिले वासु करि तूं क्षेमान!"
-आयकूनु वैदेहीन सांगीलें वचन :- ।।

36. “चोवधा वर्षांक तुम्मि वनांतु गेल्यारि
कशें सुख जायित माक्का हे गृहांतु?
तुमचि चरपण नित्यपूजन कोरनु
वासु करीन हांव तुमचे सन्निधींतु” ।।

37. रामचन्द्रान आयकूनु सांगीलें वचन!-
“खेदु नाक्का वैदेही चाल तूं वेगान
हारकुंडल मुख्य रत्न विभूषण
विप्रसमस्तांक दान दी तूं संतोषान ।।

38. सीतादेवि त्या वेळा रामनियोगान
रत्नखचित केल्लेले कंकणभूषण
असंख्य विप्रांक दान दिल्ले उपरि
विप्रसमस्तांक भोजन दिल्ले भरि ।।

39. श्रीरामचन्द्रु सीता-लक्ष्मण समेत
वोग्गि चालूनु गेल्लो कोसल्यागृहांतु
हारकुंडल रत्न कंकणभूषण
अरुन्धतीदेवीक दान दिल्लें वैदेहीन ।।

40. श्रीरघुनाथा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवसांबुजनेत्रा! भुविपालपुत्रा!
हारकुंडलादि विभूषितगात्रा!
श्रीरामचद्रा! रघुनायका नमस्ते! ।।

चवथो अध्यायु समाप्त

पांचावो अध्यायु

01. चोवधाय लोकांचो देवु कौसल्याकुमारु
चोवधा वर्षांचे वनवासाक भायर सरलो
रामचन्द्रान सीता लक्ष्मण समेत
कौसल्या सुमित्राकै नमस्कार केल्ले ।।

02. सर्वै गुण संपूर्ण जावनु आश्शीले
पुत्राक आलिंगन केल्ले कौसल्येन
पुत्रालाग्गि सांगीलें सुमित्रादेवीन
"हे बाला लक्ष्मणा तूं आयक हें वचन! ।।

03. श्रीरामचन्द्रु तुक्का त्या जनकालेवरि
माता तुक्का जनकराजेन्द्रकुमारि
तान्नि इच्छलें वन अयोध्यानगरि
अशें चिंतन पुत्रा! वनयात्रा करि" ।।

04. -अशें वचन सांगूनु सुमित्रादेवीन
पुत्रांक वोग्गि येवनु केल्ले आलिंगन
गुरुचरणांबुजै अरुन्धतीदेवीकै
वन्दन कोरनु रामदेवु भायर सोरलो ।।

05. कौसल्यापुत्रु सीतालक्ष्मण समेत
तातगृहांतु प्रवेशलो त्या वेळारि
देक्कूनु समस्तांकै संतापलें मन्न
सर्वै जनांनि तेन्ना केल्ले रोदन ।।

06. पुत्रसंतान नात्तीले दशरथरायान
पुत्रकामेष्टि यागु केल्लेले मात्रान
पुत्र उत्पन्न जाल्ले बालार्ककांतीन
कौसल्यापुत्रु सर्वै पुत्रांतु कारण ।।

07. सर्वगुण आश्शीले श्रीरामचन्द्राक
राज्याभिषेकारंभु केल्लो राजेन्द्रान
दुष्ट मन्न आश्शीलि कैकेयि कारण
कष्ट भोग्गूका जाल्ले श्रीरामचन्द्रान ।।

08. अशें वचन आयकूनु वसिष्ठगुरून
सर्वै जनांक चोवनु सांगीलें वचन :-
"संतापु नाक्का रामवैदेही कारण
आयकाय समस्तै रामचन्द्राले वृत्तांत! ।।

09. रावणादि दुष्टांक संहारु कोरूक
ब्रह्माले प्रार्थनेन लोकेशु गोविन्दु
कौसल्यापुत्रु जावनु जाल्ला रामचन्द्रु
लक्ष्मणपुत्रु जावनु जाल्ला पन्नगेन्द्रु ।।

10. भरतशत्रुघ्न दोग्गै जाल्ले शंखचक्र
क्षीरसागरपुत्रि जाल्लि श्री जानकि
रामचन्द्राक तुम्मि कराय मन्नांतु ध्यान"
-अशें आयकूनु सर्वांक संतोषलें मन्न ।।

11. पत्नि-सोदर सहित कौसल्याकुमारु
तातगृहांतु प्रवेशले त्या उपरि
दशरथराजेन्द्राकै कैकेयीमातेकै
वन्दन कोरनु रामदेवु भायर सोरलो ।।

12. व्होडु संतोषु पावनु कैकियीमातेन
तेग्गय जनांक दिल्ले वत्कल त्या वेळारि
तेग्गय जनानि केल्ले वत्कल धारण
रथु-शिंगारून हाडूंक सांगले राजान ||

13. शिंगारु कोरनु रथु हाव्ळो त्या वेळारि
पत्नि सोदर सहित बैसले रथारि
रामचन्द्रामुखाब्ज पळोवनु रायान
खेदु मनांतु पावनु सांगीले वचन :- ||

14. “हे पुत्रा! रामचन्द्रा! कौसल्याकुमारा!
राब राब पुत्रा तूं वनांतु वोच्चाक
अल्प तोडोवु आत्तं करि तूं कुमारा
यो तूं दुस्सरि एक आमचे सन्निधीरि!” ||

15. रामचन्द्राले नियोगान सारथ्यान
रघु धांवडांवनु व्हेल्लो मारुतवेगान
रामचन्द्रान दूर गेल्ले त्या उपरि
मोहालस्यान पव्ळो राजेन्द्रु भूमीरि ||

16. राब श्रीरामचन्द्रा कौसल्याकुमारा
तुम्मि वनांतु गेल्यार आमका कस्सले सुख?
अशें संगूनु सर्वै जन त्या वेळारि
श्रीरामचन्द्रालागि वनाक भायर सरले ||

17. रायाले नियोगान दूत जनानि मेळनु
रायाक घेवनु गेल्ले कौसल्यागृहांतु
पुत्राले वियोगान रोदन कोरनु
भर्तुशुश्रूषा केल्लि कौसल्यादेवीन ||

18. श्रीरामचन्द्रु वनाक गेल्ले त्या उपरि
वृक्षमूलाशन केल्ले राघवान
अशें देकूनु सर्वै जन त्या वेळारि
निद्रा करतलीं जाल्ले वोग्गि भूमिचेरि ।।

19. अल्पनिद्रा जात्तरि कौसल्याकुमारु
सीता लक्ष्मण सहित रथारूढ़ जाल्लो
अल्पमुकारि रथु-व्हेल्ले त्या उपरि
चालूनु गंगातीरालाग्गि प्रवेशलीं ।।

20. निद्रा करतलें भक्तजन त्या वेळारि
इच्छाभंगान निजस्थलांतु प्रवेशलें
रामचन्द्राक मनांतु चिंतन कोरनु
वासु करतले जाल्ले सर्वै संतोषान ।।

21. श्रीरामचन्द्राले वृत्तांत आयकूनु
संतोषु पावनु आयलो नैषाद नरेन्द्रु
रामचरण वन्दन केल्ले त्या वेळारि
सर्वै वृत्तांत जाण जाल्ले त्या उपरि ।।

22. रामचन्द्राक सीता लक्ष्मण समेत
दोणि चडोवनु व्होरनु तीर प्रवेशलो
श्रीरामचन्द्रस्तुति भक्तीन कोरनु
यात्रा सांगूनु गेल्लो नैषाद नरेन्द्रु ।।

23. पत्नि-सोदर सहित कौसल्याकुमारु
भारद्वाजाश्रमांतु गेल्ले त्या उपरि
सीतासमेत रामचन्द्राक बसोवनु
अर्घ्यपाद्यादि पूजन केल्ले महर्षीन ।।

24. रामचन्द्रान सीता लक्ष्मण समेत
मुनिपादारि पोणु नमस्कारु केल्लो
मुनीन तोग्गंय जणांक आशीर्वादु दिल्लो
एकु दिवसु वासु केल्लो आश्रमांतु ।।

25. अर्कोदयु जावचाक श्रीरामचन्द्रान
स्नान संध्यावन्दन केल्ले त्या उपरि
पत्नि-सोदर सहित अतिसंतोषान
यात्रा सांगूनु गेल्ले वाल्मीकी आश्रमांतु ।।

26. रामचन्द्राक पूजन कोरनु संतोषान
रामदेवाक स्तुति केल्लि महर्षीन :
"रावणादि दुष्टांक संहारु कोरनु
भुविरक्षण कोरूक जाल्ला रामचन्द्रु ।।

27. तुज्जे नामोच्चारण केल्लेले मात्रान
पाप सर्वै वोच्चूनु जाल्ला हांव धन्य
तुज्जे पादस्पर्शन जाल्लेले मात्रान
शापमोचन जाल्ले गौतमपत्नीक" ।।

28. -अशें सांगूनु स्तुति केल्लि वात्मिकीन
मुनीक नमस्कारु केल्लो राघवान
मुनीन तेग्गंय जणांक आशीर्वादु दिल्लो
यात्रा सांगूनु रामदेवु भायर सरलो ।।

29. चित्रकूटाचलारि आश्रम कोरनु
सर्वजनांक मन्नांतु संतोषु पावोवनु
पत्निजानकि - निजसोदर समेत
रामचन्द्रान वासु केल्लो संतोषान ।।

30. पुत्राले वियोगान दशरथराजान
रामनाम सांगूनु केल्ले रोदन
"हे पुत्रा! रामचन्द्रा! कौसल्याकुमारा!
खंचे वनांतु वासु करता तूं बालका! ।।

31. पूर्णचन्द्र समान तुग्गेलें मुखाब्ज
खंचे कालाक देक्कूक जात्तले बालका!"
पुत्राले वियोगान रोदन कोरनु
रायालाग्गि सांगीलें कौसल्यादेवीन :- ।।

32. "देवासुर युद्धांतु केकयपुत्रीक
इच्छीले वर दोनि दिल्लेले कारण
मेग्गेले पुत्राक वनांतु उपेक्षा कोरूक
पुर्वजन्मांतु हांवे कस्सले केल्ले पाप?" ।।

33. -अशें वचन आयकूनु दशरथरायान
'पुत्रशोकान मृत्यु पावो' म्हळ्ळोलो पूर्व
मुनिवीरालो शापवृत्तांत सांगूनु
मृत्यु पावनु पळ्ळो भूमीरि राजेन्द्रु ।।

34. राजस्त्रीयानी केल्ले त्या वेळा रोदन
राज्यवासीजनांक संतापलें मन्न
गुरुले नियोगान दूतांनि मेळनु
रायाले देह तैलद्रोणींतु घालनु सोळ्ळें ।।

35. "भरत शत्रुघ्नांक वोग्गि हाड्या" म्होणु
दूतांक आज्ञा दिल्लि वसिष्ठगुरून
वायुवेगान धांवचे घोड्यारि बैसूनु
वेगान दूत केकय राज्य प्रवेशलें ।।

36. युद्धांतु जयु चोवनु सांगीले वृत्तांत
भरतपुत्रांक निजसोदर समेतच
तातगृहातु वोच्चाक सांगीलें रायान
घोड्यारि चळ्ळे वोग्गि भरत शत्रुघ्न ।।

37. कैकेयीपुत्रु निजसोदर समेत
वेगान येवनु पावले अयोध्यानगरींतु
भक्तीन नमस्कारु केल्ले कैकेयीक
पुत्राक आलिंगन केल्ले कैकेयीन ।।

38. राजेन्द्रु मृत्यु पावनु पळ्ळेले वृत्तांत
रामचन्द्रु वनांतु गेल्लेलें वृत्तांत
आयकूनु खेदु पावनु कैकेयीकुमारु
मोहालस्यान पडतलो जाल्लो भूमीवैरि ।।

39. अल्पघडि जात्तरि रोदन कोरनु
कैकेयीमातेलाग्गि निमगिले पुत्रान
"रामचन्द्रु वनांतु वोच्चाक कारण
इत्तें? सांगूनु सर्वै वेगान जननी!" ।।

40. "देवासुर युद्धांतु माक्का राजेन्द्रान
इच्छीलें वर दोनि दिल्ले संतोषान
राज्याभिषेकु रामचन्द्राक कोरूक
राजराजेन्द्रु भायर सरलो त्या वेळारि ।।

41. राज्यपालन कोरका मेग्गेले पुत्रान;
चोवधा वर्षां रामान तापसवेषान
वनांतु वोच्चूनु वासु कोरका म्होणु
रामाभिषेकु विघ्न केल्ले तें कारण ।।

42. सीता लक्ष्मण सहित कौसल्याकुमारु
सत्यपालन कोरूक वनांक भायर सरलो
पुत्रस्नेहान 'रामरामेति'जप्पूनु
मृत्यु पावनु पळ्ळो भूवीरि राजेन्द्रु ||

43. राज्य संप्राप्त जाल्लें तुक्का ते कारण
राज्यपालन करि पुत्रा तू वेगान"
-अशें मातृवचन आयकूनु कोपान
कैकीयमातेलाग्गि सांगीलें वचनः- ||

44. तुग्गेले कारण रामचन्द्रु वनांतु गेल्लो
रायाक तूं कारण जीवनाशुयि जाल्लो
नाक्का तुग्गेले स्नेहु माक्का" म्होणु
कैकेयीपुत्रु गेल्लो कौसल्यागृहांतु ||

45. कौसल्यादेवीक वन्दन केल्ले भरतान
पुत्रालाग्गि सांगीलें कौसल्यादेवीन
"पूर्वजन्मांतु आम्मि केल्लेले पापान
वनांतु वासु केल्लो राघवपुत्रान" ||

46. आयक जननी हांव सांगूचे वचन
रामचन्द्रान वनांतु वोच्चाक कारण
दुष्टमन्न आश्शीलि कैकेयिजननि
सत्यवचन मेज्जे मन्न कांयि नेण ||

47. देवदेवेशु जाण जावो मेज्जे मन्न"
-अशें सांगूनु रोदन केल्ले भरतान
पुत्राक आलिंगन केल्ले कौसल्येन
व्होड परितापान केल्ले रोदन ||

48. कैकेयीपुत्रालाग्गि वसिष्ठगुरून
तातकर्म कोरूक सांगीलें वचन
गुरूले नियोगान कैकेयीपुत्रान
रायाले देह हाणु स्नान करयिले ||

49. तातवियोग दुःखान सोदर समेत
पीतांबर भूषण धारण कोरोनु
पुष्पचक्रान मुख्य सुगन्ध द्रव्यान
सर्वांग अलंकारु केल्लो भरतान ||

50. रायाले देह काणु दहन केल्ले
पूर्वसोदरांक मनांतु चिंतन कोरनु
द्वादश कर्म केल्ले कैकेयीपुत्रान
असंख्य रत्न वस्त्र विप्रांक दिल्ले दान ||

51. कैकेयीपुत्रालाग्गि वसिष्ठगुरून
श्रीरामचन्द्रमाता कौसल्यादेवीनै
राज्यपालन कोरूक सांगीलें वचन
आयकूनु भरतान सांगीलें कारण ||

52. "राज्यपाललन कोरका पूर्वसोदरान
रामचन्द्राक हाडूंक हांव भायर सरता
बंधु मित्र सहित वनांतु वोच्चूनु
रामचन्द्राक राज्य करता समर्पण ||

53. अशें आयकूनु सर्वांक संतोषले मन्न
अर्कोदयु जात्ताना कैकेयीकुमारु
बंधु मित्र सहित वनाक भायर सरलो
सैन्यपादादि सर्वै चालिले मुकारि ||

54. राज्यवासीजन समस्तै त्या वेळारि
रामचन्द्राक देक्कूक वनाक भायर सरलीं
रामचन्द्राले शत्रुसैन्य म्होणु लेक्कूनु
देक्कूनु भीति पावलो नैषाद नरेन्द्रु ।।

55. भृत्यजनांचे लाग्गि सांगीलें वचन :-
"दोणि समस्तै तुम्मि करायि बंधन
चापबाणादि घेवनु राब्बायि वेगान
लाग्गि वोच्चूनु जाण जावूं तांगेले मन्न" ।।

56. अशें सांगूनु वोग्गि नैषाद नरेन्द्रु
कैकेयीपुत्राक नमस्कारु करतलो जाल्लो
रामचन्द्राक देक्कूक वत्ता म्होणु
सत्यवृत्तांत जाण जाल्ले त्या उपरि ।।

57. बंधु मित्र सहित कैकेयीपुत्राक
दोणीचेर घेवनु व्हेल्ले तीरारी वोग्गी सोळ्ळे
कैकेयीपुत्रु सैन्य-सोदर समेत
भारद्वाजाश्रमांतु गेल्लो त्या वेळारि ।।

58. मुनिपादारि पोणु नमस्कारु केल्लो
मुनीन दौग्गै जनांक आशीर्वादु दिल्लो
मुनील नियोगान कैकेयीपुत्रान
एकु दिवसु वासु केल्लो आश्रमांतु ।।

59. वसिष्ठगुरूक पूजन केल्ले महर्षीन
कामसुरभि मनांतु चिंतन कोरनु
सर्वै जनांक भोजन दिल्ले संतोषान
सत्य सर्वै सांगले कैकेयीपुत्रान ।।

60. बंधुमित्र सहित कैकेयीकुमारु
यात्रा सांगूनु भायर सरलो त्या वेळारि
चित्रकूटाचलारि रामचन्द्राश्रमु
देक्कूनु सर्वै जनांक संतोषले मन्न ।।

61. रामचन्द्राश्रमांतु गेल्ले त्या उपरि
भरतपुत्रान निजसोदर समेत
रामचन्द्रपादारि केल्लो नमस्कारु
रामान सोदराक केल्ले आलिंगन ।।

62. मातृजनांक वन्दन केल्ले श्रीरामान
पुत्राक आलिंगन केल्ले कौसल्येन
कैकेयीपुत्राक वन्दन केल्ले लक्ष्मणान
लक्ष्मणाक वन्दन केल्ले शत्रुघ्नान ।।

63. वसिष्ठगुरूक पूजन केल्ले श्रीरामान
राजेन्द्राले वृत्तांत सांगीले गूरुन
"तुज्जे स्नेहान 'रामरामेति' जप्पूनु
देवलोकाक गेल्लो दशरथराजेन्द्रु" ।।

64. तात्तवृत्तांत आयकूनु रोदन कोरनु
कर्म सर्वै केल्ले कौसल्यापुत्रान
रामचन्द्राक भक्तीन वन्दन कोरनु
खेदु पावनु सांगीलें कैकेयीपुत्रान :- ।।

65. "दोष आम्मि केल्लेले सर्वय क्षमा पावनु
राज्यपालन करि श्रीरधुनायका!"
कैकेयिपुत्रालागि संगीले रामान :-
"आयक सोदरा! हांव सांगूचे बचन ।।

66. कैकेयीमातेक दिल्लेले वर प्रसादान
राज्य संप्राप्त जाल्ले तुक्का तें कारण
तातसत्यपालन कोरचो आमगेलो धर्मु
वनांतु वासु करता हांव तें कारण ||

67. राज्यपालन करि वोग्गि तू वोच्चूनु
चोवधा वर्षक हांव वनांतु राब्बूनु
परतूनु येन वोग्गि - सत्य हें वचन"
रामालाग्गि सांगीलें कैकेयीपुत्रान :- ||

68. "लक्ष्मणसोदरान राब्बीले त्यावरि
त्वत्पादसेवन कोरूक राब्बन वनांतु
नाक्का अयोध्यावासु माक्का" म्होणु सांगूनु
रामपादारि पळ्ळो कैकेयीकुमारु ||

69. अशें कारण दिक्कूनु श्रीरामचन्द्रान
वसिष्ठगुरूलाग्गि सांगीलें नेत्रान
रामावतार कारण सांगीलें गुरून
"आयक भरता! रामचन्द्राले वृत्तांत ||

70. दुष्टसंहारु कोरूक त्रेलोक्यनायकु
कौसल्यापुत्रु जाल्ला श्रीरघुनायकु
क्षीरसागरपुत्रि श्रीजानकिदेवी ||
लक्ष्मणपुत्रु जावनु जाल्ला पन्नगेन्द्रु

71. राक्षसांक नाशु कोरूक वनांतु वासु केल्लो
बंधुमित्र सहित अयोध्येंतु वोच्चूनु
राज्यपालन करि कैकेयीपुत्रा तूं!"
आयकूनु समस्तांकै संतोषले मन्न ||

72. रामचन्द्राक वन्दन कोरनु भरतान
“पादुक दीवका माक्का” अशें सांगीले वचन
पादुक सोदराक दिल्लीं राघवान
मस्तकारि पादुक धरलीं भरतान ॥

73. रामभक्तोत्तमु कैकेयीकुमारु
श्रीरामवैदेहीक वन्दन कोरनु
कोसल्यादेवि मुख्य मातृजनांक घेवनु
यात्रा सांगूनु गेल्लो अयोध्या नगरींतु ॥

74. रत्नासनारि रामपादुक दवोरनु
रामपादुकांक पट्टाभिषेकु कोरनु
सुगंध पुष्पान नित्यपूजन कोरनु
राज्यपालन केल्ले कैकेयीपुत्रान ॥

75. बंधुमित्र सहित कैकेयीकुमारु
रामचन्द्राक देक्कूनु गेल्ले त्या उपरि
चित्रकूटाक्रमण कोरनु रामचन्द्रु
अत्रिमुनियाश्रमांतु गेल्लो त्या वेळारि ॥

76. सीता लक्ष्मण सहित श्रीरामचन्द्रान
अत्रिमुनिपादारि नमस्कारु घाल्लो
रामचन्द्राक वन्दन केल्ले महर्षीन
मुनिपत्नीक वन्दन केल्ले वैदेहीन ॥

77. अत्रिमुनीपत्नीन अतिसंतोषान
विश्वकर्म निर्मित रत्नविभूषण
रत्नखचितमाला कुंडल कंकण
सीतादेवीक दीवनु सांगीलें वचन :- ॥

78. “तुमचे दर्शन मात्रान आम्मि जाल्लिं धन्य
जन्म साफल्य जाल्ले आमका तें कारण
दुष्टांक सर्वांकै नांशु केल्ले त्या उपरि
राज्यपालन तुम्मि करायि माग्गीरि” ॥

79. अशें आशीर्वचन सांगीले उपरि
तेग्गै जनांक भोजन दिल्ले त्या वेळारि
मुनीले नियोगान श्रीरामचन्द्रान
एकु दिवसु वासु केल्लो आश्रमांतु ॥

80. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्नविभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका मंगळम ॥

अयोध्याकांड समाप्त

रघुरामायण

खंड : 3

आरण्य कांड

एक्कावो अध्यायु

01. पत्नि-सोदर सहित कौसल्याकुमारान
मुनियाश्रमांतु वासु केल्ले उपरि
अर्कोदयाक संध्यावन्दन करतलो जाल्लो
अत्रिमुनीन्द्रालाग्गि यात्रा सांगतलो जाल्लो ।।

02. तेग्गय जनांक आशीर्वचन सांगूनु
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
तेग्गांकयि वनांतु सोड्यायि म्होणु
शिष्यालाग्गि सांगले अत्रिमुनीन्द्रान ।।

03. सीता-लक्ष्मण सहित देवु भायर सरलो
शिष्ट समेत चालूनु नदीलाग्गि पावलो
दोणीरि चोणु तीरारि पावले
यात्रा सांगूनु शिष्य निजस्थलारि पावले ।।

04. कोदंडपाणि रामदेवु त्या वेळारि
घोरारण्यांतु प्रवेशले उपरि
सिंह-व्याघ्र-दुष्टमृग त्या कालारि
भीति पावनु धावलीं दूरस्थलारि ।।

05. अल्पघडि जात्ताना विराध राक्षसु
गर्जन कोरनु पावलो रामसन्निधीरि
रामचन्द्रान बाणु सोळ्ळो त्या वेळारि
मृत्यु पावनु पळ्ळो राक्षसु भूमीरि ।।

06. दुर्वास मुनीन्द्रान दिल्लेले शापान
विद्याधर गंधर्वु जाल्लो तो राक्षसु
रामाले बाण तें लाग्गीले ते मात्रान
शापमोचन मेळनु जाल्लो तो गंधर्वु ।।

07. "श्रीरघुनाथा जय! त्रोल्क्यनायका!
पाहि श्री रामचन्द्रा श्री रघुनायका!"
रामचन्द्रालि स्तुति केल्ले त्या उपरि
देवलोकाक वत्तलो जाल्लो त्या वेळारि ।।

08. पत्नि-सोदर सहित कौसल्याकुमारु
शरभंगाश्रमांतु गेल्लो त्या वेळारि
शरभंगाक वन्दन केल्ले राघवान
पत्नीसहित पूजन केल्ले महर्षीन ।।

09. रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
पुण्य तांगेले दिल्ले रामाक दान
दोग्गांनियि केल्ले अग्निप्रवेशु
रामचन्द्रान मुक्तिपद तांका दिल्ले ।।

10. श्रीरामु पाव्वीले वृत्तांत आयकूनु
रामाक देक्कूक पावलीं मुनिजन
पत्नि - सोदर सहित श्रीरामचन्द्राक
आश्रमांतु केल्ले भक्तीन पूजन ।।

11. मुनिपत्नीक वन्दन केल्ले वैदेहीन
मुनिवन्दन केल्ले श्रीरामचन्द्रान
गेल्लो सुदीष्ण मुनीले आश्रमांतु
रामाक पूजन केल्ले महर्षीन ।।

12. श्रीरामचन्द्रु पत्नि-सोदर समेत
गेल्लो अगस्त्य मुनीन्द्राले आश्रमांतु
रामचन्द्राक पूजन केल्ले महर्षीन
मुनीक वन्दन केल्ले श्रीरामचन्द्रान ।।

13. रामचन्द्राक आशीर्वचन सांगूनु
चाप बाण मुख्य खड्गयि दीवनु
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
व्होडु संतोषु पावनु सांगीले वचन :- ।।

14. "दुष्टांक नाशु कोरूक त्रोलोक्यनायकु
कौसल्यापुत्रु जाल्ला श्रीरघुनायका!
पत्नि-सोदर सहित तुग्गेले सुगात्र
देक्कूक व्होडि इच्छा पावली मेज्जे नेत्रां" ।।

15. अशें वचन सांगूनु अगस्त्यमुनीन
श्रीरामालक्ष्मणांक केल्ले आल्लिंगन
कौसल्यापुत्रु सीता-लक्ष्मण समेत
यात्रा सांगूनु पंचवटि प्रवेशलो ।।

16. पक्षि कुलांतुलो वीरु जटायुक देक्कूनु
निमगूनु सर्वयि जाण जाल्ले ताज्जे मन्न
पंचवटींतु वासु केल्लो रामान
ताज्जे समीपांतु पक्षि जटायुनै ।।

17. तेरा वर्षांचो वासु जाल्लो त्या कालाक
धर्मतत्वोपदेशु दिल्लो लक्ष्मणाक
हंस-मयूर मुख्य कोकिल वृन्दांक
पालन कोरनु संतोषली वैदेहि ।।

18. अशें सर्वांकयि संतोषु भोरनु
आय्यीले राक्षसांक संहारु कोरनु
अयोध्यानगरींतु वासु कोरचे समान
पंचवटींतु वासु केल्लो रामान ।।

19. केर-पनस मुख्य फल वृक्षादिक
चंपे-तुळसि मुख्य कैतक-अशोक
जातिमोगारें पुष्पवल्लीन शोभित
कोमळ रामचन्द्राले वासस्थल ।।

20. दिक्कु-दिक्कु समस्त संचारु कोरनु
साधुजनांक धोरनु भक्षण कोरनु
भीति सर्वांगलेय मनांतु दिसोवनु
पंचवटींतु पावलि रावणाभगिनि ।।

21. सीतादेवि सहित श्रीरामचन्द्रान
पुष्पासनारोहण केल्ले संतोषान
पंचवटींतु श्रीरामाक देक्कूनु
पंचबाणार्ति पावलि रावणबगिनि ।।

22. मायामोहिनि रूप धोरनु त्या वेळारि
वोग्गि चालूनु गेल्लि रामासन्निधीरि
सर्वै वृत्तांत मनांतु धारण कोरनु
रामचन्द्रान तेन्ना सांगीलें वचनः- ।।

23. "खंचे देशांथाक्कूनु हांगा भायर सरलि?
नांव तुगेले कसले, सांग वासस्थल!
आमका देक्कूनु आत्तं तुक्का इत्तें फल?"
श्रीरामालाग्गि शूर्पणखा सांगतलि जाल्लिः- ।।

24. “शूर्पणखा मू नांव; रावण सोदरि
वासस्थल मेग्गेले तेचि लंकापुरि
संचारु करता हांव पुष्पकविमानारि
तुमका देक्कूक आयलि तुमचे सन्निधीरि ।।

25. भार्यापद तुमगेले व्होडि इच्छा पावलि
तेंचि कारण हांव तुमचे सन्निधीरि आयलि”
शुर्पणखेचेलाग्गि देवु सांगतलो जाल्लो :-
“जनकपुत्रीक हांवे पाणिग्रहण केल्ले ।।

26. सोदरालाग्गि सांग तुग्गेले वृत्तांत”
लक्ष्मणालाग्गि तीणे सांगले कारण
“राति दिवसु रामचरणी मेज्जे मन
रामालाग्गि दूस्सरि सांग तू कारण ।।

27. रामलक्ष्मणांलाग्गि येवनु वोच्चूनु
इच्छाभंगान जाल्लि राक्षसि कोपान
सीतादेवि ह्या विघ्नाक कारण म्होणु
गर्जन कोरनु सीतासन्निधीरि पावलि ।।

28. वोग्गि धावनु येवनु सुमित्रापुत्रान
कर्ण नांक आनी स्तनं केल्लें छेदन
मेघगर्जनावरि रोदन कोरनु
खरालाग्गि वोच्चूनु सांगले वृत्तांत ।।

29. शुर्पणखेक जाल्लेले संकष्ट देक्कूनु
चोवधा जन राक्षस खराले नियोगान
रामसन्निधी येवनु केल्लेमू गर्जन
चोवधायि जनांक नाशु केल्लो राघवान ।।

30. राक्षसांक नाशु जाल्लेले वृत्तांत आयकूनु
चोवधासासु राक्षस सैन्य मेळवूनु
खरभूषणु, त्रिशिस्रस भायर सरले
अतिघोर गर्जन आयकिले रामान ।।

31. "लक्ष्मण! वैदेहीक करि तूं रक्षण
राक्षसांक सर्वै हांव संहारु करीन"
सोदरालाग्गि अशें वचन सांगूनु
बाणाचि वृष्टि केल्ले श्रीरामचन्द्रान ।।

32. वृक्ष पाषाण सर्व हात्तांतु घेवनु
रामाले देहारि उड्डैलें दुष्टांनि
सर्वै छेदन कोरनु श्रीरामचन्द्रान
केल्ले तांगेले पाणि शिरस छेदन ।।

33. राक्षस सत्यनाशु जाल्लोलो दिक्कूनु
खरादि राक्षसांनि श्रीबाणु सोळ्ळे
खंडन कोरनु राघवान बाण सोळ्ळे
मृत्यु पावनु तेग्गयि भूमिवैरि पळ्ळे ।।

34. श्रीरामचन्द्रा जय जय! म्होणूनु
श्रीरामस्तुति केल्लि इन्द्रादि देवांनि
सोदर सैन्य नाशु जाल्लेले देक्कूनु
लंकापुरांतु गेल्लि रावणभगिनि ।।

35. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपदे गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा! भुविपालपुत्रा!
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा!
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते!

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. राक्षसांले नाशवृत्तांत आयकूनु
रामचन्द्राक देक्कूक पावले मुनिजन
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
पूजन केल्ले रामदेवाक भक्तीन ।।

02. रत्नांगुलि दिल्लि श्रीरामचन्द्राक
दिल्ले वैदेहीक कांचन केतक
रत्नकवच खांडे दिल्ले लक्ष्मणाक
आशीर्वादु दिल्ले रामलक्ष्मणाक ।।

03. लंकापुरांतु वोच्चूनु रावणादिसोदरि
रोदन करतलि जाल्लि रावणामुक्कारि
"शत्रु तुक्का कोण? सांग तूं सोदरि
नाश तांका कोरूं - ते कोण जाल्यारीय" ।।

04. "पत्नि सोदर सहित श्रीरामचनद्रान
वनवासु केल्ला तातनियोगान;
रामपत्नीले नांव सीता म्होणु; ती
लोकसुन्दरि रतिदेवीक समान ।।

05. 'लंकाराणि कोरुं' अशें म्होणूनु
सीतेलाग्गि हांवे सांगीले मात्रान
लक्ष्मणान येवनु वेगान खांड्यान
नांक कर्णादिक केल्लें छेदन" ।।

06. अशें वचन आयकूनु राक्षसराजान
मारीचाक उळदूनु सांगीलें वचन :-
"रामलक्ष्मणांक आश्रमांथाकूनु
भारीदूर करि वोग्गि तू वोच्चूनु" ॥

07. "यागाविघ्न कोरूक गेल्लेले कालाक
जाल्लेले संकष्ट सर्वै हांव जाण
रामबाणाचि शक्ति जाण जावचाक कोण!
भोग्गीले संकष्ट सर्वै हांव जाण ॥

08. नाशु केल्लो ताणे ताटकमातेक
सैन्यसहित नाशु केल्लो सुबाहुक"
अशें मारीचाले वचन आयकूनु
काळ्ळे खांडे वोग्गि राक्षसराजान ॥

09. 'खेदु नाक्का तुक्का राक्षसराजेन्द्रा
इच्छा साध्य हांव वेगान करीन"
अशें वचन सांगूनु वोग्गि मारीचान
धरलें चित्तळरूप कांचन कांतीन ॥

10. पंचवटींतु रामसन्निधीरि येवनु
खेळनु धावनु भोवलें चित्तळ वेगान
अशें कृत्य देक्कूनु श्रीरामचन्द्रान
सीतादेवीले लाग्गि सांगीले वचन ॥

11. "आयक तूं जनकराजेन्द्रकुमारी!
दुष्टराक्षस युद्धाक पावतले दूस्सरि
अतिघोर युद्ध जात्तले मागीरि
अल्पकालाक तूं दूर वासु करि" ॥

12. अशें राघवाले वचन आयकूनु
रामपादांबुज वन्दन कोरनु
मायासीतेक निजस्थानारि बोसोवनु
अग्निमंडलांतु वासु केल्लो वैदेहीन ||

13. खेळनु धावनु भोंवले चित्तळ वनांतु
कांचन वर्णाचे चित्तळ देक्कूनु
रामपादांबुज वन्दन कोरनु
मायावैदेहीन सांगीलें वनच :- ||

14. "प्राणनाथा! हांवे सांगूचे वचन
आयकूनु मेज्जेरि कोप्पूनज्ज मन्न
चोय्या तें चित्तळ कांचन कांतीन
देक्कूनु आशा पावले मेगेले नयन ||

15. धोरनु हाड्यायि ताक्का पालन कोरूक
लक्ष्मण सोदरु रक्षण कोरूक
देवलोकांतुयि देक्कूक जावन्ना हें मृग
देवेन्द्राकै जावन्ना देक्कूक सौभाग्य" ||

16. "रक्षण करि सीतेक लक्ष्मण! सोदरा"
-अशें वचन सांगूनु कौलल्याकुमारु
चापबाणादि घेवनु देवलो त्या उपरि
उळदूनु सांगतलि जाल्लि वैदेहि दुस्सरि ||

17. "जीवनाशु ताक्का कोरूनज्ज स्वामी!
दया पावनु ताक्का धोरनु हाड्यायि तुम्मि
तण खाण दीवनु रक्षण कोरूं आम्मि
चापबाणादि घेवनु वच्चायि तुम्मि" ||

18. रामदेवु घोरारण्य प्रवेशलो
धावनु खेळनु चित्तळ थांगा राबला
'यो यो' उळदूनु हातु दाक्कैलो
धावनु धावनु दूर गेल्लें ते चित्तळ ।।

19. लाग्गि वोच्चूनु हातु दाक्कैले देवान
धावनु गेल्ले तें दूर दुस्सरि वेगान
'जायना फल आमका' म्होणु आठोवनु
आशा सोणु बाणु सोळ्ळो राघवान ।।

20. "यो यो सोदरा तूं लक्ष्मणकुमारा
योयो सीते! जनकराजेन्द्रकुमारी!"
-अशें सांगूनु बोब घाल्ले त्या उपरि
मृत्यु पावनु पळ्ळो मारीचु भूमीरि ।।

21. अशें मारीचाले रोदन आयकूनु
लक्ष्मणाचे लाग्गि सांगीले देवीनः
"आयक लक्ष्मणा तूं भावाले रोदन
वेगान वोच्चूनु करि तूं रक्षण" ।।

22. "देवी आयक हांवे सांगूचे वचन
आयकीलें राक्षस घातक रोदन
अल्प तोडोवु करि देवि क्षमा पावनु;
पाव्वो दुष्टनाशु कोरनु रघूत्तमु ।।

23. खरदूषणादि दुष्टराक्षसांक
अर्धयामान नाशु केल्लेले रामाक
जयु पावचाक कोणाक साध्य हे कालाक"
-आयकूनु संतापलें मन्न वैदेहीक ।।

24. खेदु पावनु रोदन केल्ले वैदेहीन
“लक्ष्मणान सांगीले भारी दुर्वचन!”
-अशें वचन वैदेहीले वचन आयकूनु
लक्ष्मणाक अतिसंतापलें मन्न ।।

ङ्य

25. “ब्रह्म महेश्वर इन्द्रादि देवानी!
सीतादेवीक तुम्मि करनाति रक्षण!
देवदेवु जाण जाव्वो मेज्जे मन्न”
अशें सांगूनु तो गेल्लो दूर अरण्यांतु ।।

26. रामचन्द्रा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवासांबुज नेत्रा भुविपालपुत्रा!
हारकुंडलादि विभूषितगात्रा!
रामचन्द्रा! रघुनायका नमस्ते ।।

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. यात्रा सांगूनु गेल्लो लक्ष्मणु अरण्यांतु
भिक्षूले रूपान पावलो राक्षसराजेन्द्रु
वनांतु वासु कोरचे कारण सांगूनु
मूलफलादि भोज्य दिल्ले वैदेहीन ||

02. "अल्प तोडोवु करि स्वामि दया पावनु
आत्त पावतलो रघुनायकु वेगान
दया पावनु सांगा आय्यीलें कारण"
ताक्का राक्षसराजेन्द्रान अशें सांगले वचन :- ||

03. "लोकलोकांतु वीरु राक्षसराजेन्द्रु
रावणु नांव; वासु लंका नगरांतु;
वनांतु वासु कोरचो तुक्का कस्सले मोल?
रामचन्द्राले निमित्त तुक्का कस्सले फल? ||

04. लंकानगरांतु वासु करि तूं क्षेमान;
बैसूक दीन नवरत्न सिहासन;
संचारू कोरूक दीन पुष्पकविमान;
तुज्जीचरण हांव पूजन करीन ||

05. ऊर्वशी मुख्य स्वर्ग स्त्रीयो अनुदिन
पादसेवा तुग्गेलि करतलीं भक्तीन"
-आयकूनु वैहेदीन सांगीलें वचन :
"आय्यीले वाट्टेक वग्गि करि तूं गमन ||

06. श्रीरघुनाथालाग्गि युद्धाक गेल्यारि
खरदूषणांक नाशु जाल्लेल्यावरि
नाशु पावतलो तांका - कोण ते जाल्यारि
सत्यवचन : तांका वासु ना भूमीचेरि" ।।

07. अशें वचन आयकूनु राक्षसराजान
निजरूप दाक्कैलें पर्वतसमान
वीसहात्तांतूयि व्होड आयुध देक्कूनु
भीतिपावनु केल्लें सीतेन रोदन ।।

08. वृत्तिक सहित सीतेक रथारि बोसोव्नु
राक्षसराजान केल्लें आकाश गमन
रामलक्ष्मणांक उळदूनु तीणे केल्लें रोदन
पक्षिवीरान येवनु केल्लें मार्गाविघ्न ।।

09. "राब राब दुष्टा! तूं खंचे देशांतु वत्ता?
स्वामिपत्नीक आमगेले चोरण कोरनु
विचित्र तुग्गेले कृत्य! राब तूं मुकारि!"
-अशें सांगूनु युद्ध केल्ले भयंकर ।।

10. वीस हात्तांतूय व्होड आयुध घेवनु
पक्षिवीराक घाय घाल्ले रावणान
पाक, चरण आनी चोंचि आयुध कोरनु
व्होड कोपान युद्ध केल्लें जटायून ।।

11. पाक्कान ताडन कोरनु हाल्लैले किरीट;
चरणीन कांतूनु काळ्ळें तोंडारि रगत;
चोंचीन मारनु वग्गि मोडिल्लें आयुध
मनांतु चिंतन केल्लें राक्षसराजान ।।

12. पावना लंकेंतु वोग्गि युधाक गेल्यारि
मर्म निमगूनु जाण जाल्लेल्या उपरि
ताग्गेलि पाक्कं छेदन करतरि
शक्तिक्षयान पळ्ळो जटायु भूमीरि ।।

13. रामस्वामीक देक्कूनु वृत्तांत सांगूनु
मुक्ति पावचाक वरु दिल्लो वैदेहीन
रामलक्ष्मणांक उळदूनु केल्लें रोदन
वोग्गि धावन केल्लें राक्षसराजान ।।

14. अशें दिकूनु खाल चोयली या वेळारि
सुग्रीवादि वानरांक देक्कूनु भूमीरि
हारकांकण मुख्य रत्न विभूषण
वस्त्राक बन्धन कोरनु सोळ्ळें वैदेहीन ।।

15. लंकापुरांतु दूर अशोकवनांतु
सिंशपवृक्षाचें मुळाक वैदेहिक बोसोनु

16. मारीचराक्षसाक संहारु कोरनु
निजस्थलाक भायर सरलो रामचन्द्रु
दूर थाकूनु येवचे लक्ष्मणाक देक्कूनु
चिंतासंभ्रमु पावनु सांगीलें वचन :- ।।

17. “हे बाला लक्ष्मणा! तूं वैदेहीक सोणु
दूर आरण्यांतु आयला इत्तें कारण?
जनकपुत्रीक थांगा रक्षण कोरूक कोण?”
लक्ष्मणान सांगीले जाल्लेले वृत्तांत ।।

18. सोदरसहित चालूनु आश्रमांतु पावलो
देवि देक्कूयेनात्तीले मन्नांतु भीति जाल्लि
सर्वै स्थलारि भोवनु शोधन कोरनु
सीतादेवीक उळदून तान्नि केल्लें रोदन ।।

19. "जनकराजेन्द्रपुत्री! तुक्का चित्तळारि
व्होडी इच्छा मन्नांतु आश्शीलि जाल्यारि
खंचे प्रकारि आम्मि दोग्गानीय चोयल्यारि
साध्य कोरूमुं यो तूं आमचे सन्निधीरि" ।।

20. अशें वचन सांगूनु रोदन कोरनु
सर्वांचे लाग्गि सीता वृत्तांत निमगूनु
व्होड परितापान सांगलें श्रीरामान :-
"कष्ट लक्ष्मण तुझें कृत्य हें नमून ।।

21. घोरारण्याचे मद्दे वैदेहीक सोणुक
रक्षा नात्तीले गेल्लो दूरारण्यांतु
कष्टकालु मुकारि पावलेले कालाक
नष्ट जात्तले बन्धुमित्राले वचन" ।।

22. अशें सांगूनु दोग्गै चालिले मुकारि
पक्षिवीराक तान्नि देकलो वाट्टेरि
सर्वै वृत्तांत जाण जाल्ले त्या उपरि
मुक्तिपदै दित्तलो जाल्लो त्या वेळारि ।।

23. सीतेक सोद्दूनु दोग्गै चालिले दुस्सरि
कबंध राक्षसाक देकलो मुकारि
व्होड विरूप तोंड वक्षप्रदेशारि
खांबे समान दीर्घ हात मस्तकारि ।।

24. भक्षण कोरूक हात काळ्ळे राक्षसान
पाणि छेदन केल्लें रामलक्ष्मणांनि
शापमोचन मेळूक गंधर्व रूपान
रामचन्द्राचि स्तुति भक्तीन कोरनु ।।

25. रामचरण वन्दन केल्ले त्या उपरि
देवलोकांतु वत्तलो जाल्लो त्या वेळारि
रामलक्ष्मण दोग्गै चालिले मुकारि
शबरीले आश्रमांतु तान्नि पावलीं त्या वेळारि ।।

26. मूलफलादि भोज्य दीवनु शबरीन
रामचन्द्राक केल्लें भक्तीन पूजन
व्होडु संतोषु पावनु सांगीले वचन :-
"हे स्वामी! कोण? सांगाय आय्यीलें कारण" ।।

27. आयकूनु राघवान सांगीलें वचन :-
राम नांव मेग्गेले; सोदरु लक्ष्मणु;
पत्नि जानकि; आम्मि तातनियोगान
चोवधा वर्षांचो वासु केल्लो आरण्यांतु ।।

28. तेरा वर्षांचे वासु जाल्लो त्या उपरि
एकु दिवसु आम्मि नात्तीले वेळारि
चोरण केल्लि सीतेक राक्षस दुष्टान
वैदेहीक आम्मि सोदले सर्व दिक्कारि ।।

29. सर्वांचे लाग्गि सीता वृत्तांत निमगूनु
चालूनु पावलीं तुगेले दिव्य आश्रमांतु
खंचे दिक्कारि आस्स सीतादेवि म्होणु
जाण जाल्यारि सांग वैदेही वृत्तांत ।।

30. “लंकापुरांतु दूर अशोकारण्यांतु
अन्नपानादि सर्वै उपेक्षा कोरनु
खेदु पावनु रामरामेति जप्पूनु
वासु करता वैदेहि मन्नांतु शोकान ||

31. ऋश्यमुकाचलारि सुग्रीवाक देक्कूनु
रक्षण करायि ताक्का वोच्चूनु वेगान
देवीक हाडूंक यत्न करतलो सुग्रीवु
सर्वै कारण साध्य जात्तलें शोभेन ||

32. तुमचे दर्शन माक्का मेळ्ळेले मात्रेन
मुक्ति पावचाक वेळु जाल्ले तें कारण”
-अशें सांगूनु अग्नींतु देहत्यागु केल्लो
श्रीरामाचन्द्रान मुक्तिपदै तिक्का दिल्ले ||

33. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ||

आरण्यकांड समाप्त

खंड : 4

किष्किन्धा कांड

एक्कावो अध्यायु

01. रामलक्ष्मण दोग्गै वैदेहीक सोड्नु
ऋष्यमूकाचलारि पावले तें चालूनु
भीति मन्नांतु पावनु भास्कर पुत्रा
अंजनापुत्रालाग्गि सांगीलें वचन :- ।।

02. "कोटिचन्द्राले कांति पावचे ते कुमार
चापबाणादि घेवनु चेल्ले अति धीर
दोग्गै कुमार खंचे अंजनकुमारा?
कसलें कारण तान्नि आयलीं पर्वतारि? ।।

03. विप्रबालक रूप घेवनु तूं वेगान
लाग्गि वोच्चूनु जाण जा तूं तांचे मन्न"
ब्रह्मचारीलें रूप धारण कोरनु
अंजनालो पुत्रु गेल्लो अतिसंतोषान ।।

04. वोग्गि चालूनु तो रामचन्द्रालाग्गि पावलो
श्रीरामचन्द्राचेरि मन्नै ताग्गेले पावलें
रामचन्द्रपादारि नमस्कारु केल्लो
व्होडु संतोषु पावनु बोलूक लागलो :- ।।

05. "खंचे देशांतु वासु तुम्मि करतायि स्वामी?
नांव कस्सले तुमगेलें-सत्य सांगतायि स्वामी!
तुमचे मन्नांतु खेदु इत्तें कारण स्वामी?
जाण जावचाक आशा पावता मेज्जे मन्न, स्वामी!" ।।

06. अशें वचन आयकूनु श्रीरामचन्द्रान
वायुपुत्राचे लागि सांगीलें वचन :-
"सूर्यवंशाचो रायु दशरथराजेन्द्रु;
तागेले पुत्र आम्मि; नांव राघव लक्ष्मण ।।

07. पत्नि-सोदर सहित ताततनियोगान
चोवधा वर्षांक वनवासु आरंभु केल्लो
तेरा वर्षां आमेगेलो वनवासु जाल्लो
सीता चोरण केल्लें राक्षस दुष्टान ।।

08. सर्वै दिक्कारि भोवनु वैदेहीक सोद्दूनु
तेंचि कारण संतापलें मेगेले मन"
वायुपुत्रान अशें वचन आयकूनु
श्रीरामचन्द्रालागि सांगीलें वचन :- ।।

09. "येद्दे संतापु तुमका नाक्का तांतु स्वामी;
देवीक हाडूंक भारी यत्न कोरुं आम्मी;
सुग्रीव सन्निधीक भायर सराय तुम्मि
तुमका देक्कूक आशा पावता आमगेलो तो स्वामी" ।।

10. वायुपुत्रान अशें वचन सांगूनु
रामलक्ष्मणांक ताणे खांद्यारि बसोवनु
पावलो सुग्रीवाले सन्निधीरि येवनु
व्होडु संतोषु पावनु सांगीलें वचनः- ।।

11. "मित्रवंशाचो रायु दशरथराजेन्द्रु;
पुत्र तग्गेले हान्नि; नांव राघव लक्ष्मण;
कष्ट हांगेले दूर जात्तले वेगान
मित्र हान्नि आमकां - राघव लक्ष्मण ।।

12. पत्नी वियोगाचे दुःखान संतापलें मन्न;
दोग्गै जनांक खेदु एक्कचि लेक्कान"
अशें वचन सांगूनु वैदेहि वृत्तांत
सुग्रीवालाग्गि सांगलें मारुतपुत्रान ।।

13. रामलक्ष्मणांक वन्दन केल्लें सुग्रीवान
फूल्लं - पत्रांनि राज्य केल्लें बैसूक आसन
श्रीरामचन्द्राक पुष्पासनारि बसोवनु
सुग्रीवान सांगले बालीले वृत्तांत ।।

14. राघवान सांगलें वैदेही वृत्तांत
"संतापु नाक्का स्वामी तुमका तें कारण"
अशें वचन सांगूनु रत्नवीभूषण
श्रीरामचन्द्रालाग्गि दिल्ले सुग्रीवान ।।

15. रामचन्द्रान रत्नभूषण देक्कूनु
खेदु मनांतु पावनु केल्लें रोदन
"संतापु नाक्का स्वामी तुमका! तें कारण
देवीक हाडूक यत्न करीन कठिन" ।।

16. सुग्रीववचनारि दुन्दुभि शिरस्स
पाद ताडन कोरनु घाल्लें भारी दूर
सप्तसाल खंडन केल्लें श्रीरामान
देक्कूनु सुग्रीवाक संतोषलें मन ।।

17. सुग्रीववचनारि मारुतपुत्रान
अग्नि जळयीलें चोवनु रामसुग्रीवांनि
हात्तांतु हातु धोरनु दोग्गांनिय बैसुनु
अग्निसाक्षि जावनु सांगीलें वचन :- ।।

18. “शत्रु तुग्गेले बालीक संहारु कोरनु
किष्किंधाराज्य तुक्का अभिषेकु करीन
येद्दे तोडोवु जावना; सत्य हें वचन
-अशें सांगूनु सत्य केल्लें राघवान ।।

19. “सर्वै दिक्कारि भोवनु देवीक सोद्दूनु
सीतेले चोराक संहारु कोरूक
यत्न करीन देवीक हाडूक वेगान”
-अशें सांगूनु सत्य केल्लें सुग्रीवान ।।

20. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. रामनियोगान किष्किन्धेक वोच्चूनु
युद्धाक उळदीलो भास्करपुत्रान
सुग्रीवाक देक्कूनु वोग्गि धावनु येवनु
घोरयुद्ध केल्लें कोपान बालीन ।।

02. बाली-सुग्रीवांले घोरयुद्ध चोवनु
वृक्षाचे आड राबलो राघव लक्ष्मण
बाली-सुग्रीवाले युद्ध जाल्ले व्होड
रक्तान स्नान केल्ले भास्करपुत्रान ।।

03. अतिबलवंतु तो इन्द्रालो पुत्रान
मुष्टि ताडन केल्ले भास्करपुत्राक
भीति पावनु धावन केल्ले सुग्रीवान
रामचन्द्राक देक्कूनु सांगीलें वचन :- ।।

04. "जीवनाशु जाव्वो माक्का म्होणु आठोवनु
सत्यलंघन करतावे, कसले कारण?
कसले कृत्य स्वामी, कसले तुमचे मन्न?"
"प्राणमित्रा आयक सांगूचे वचन :- ।।

05. एक देंटाचे दोनि फुल्लांक समान
दोग्गै जनांक चोयलें एक्कचि लेक्कान
शत्रूक बाणु सोणु मित्राक लाग्गूनु
खेदु पावतलो मन्न त्या कारणान" ।।

06. अशें रामदेवान सांगीले उपरि
पुष्पमाला घाल्लि सुग्रीवान गळ्यारि
"बालीक उळदूनु वोग्गि युद्ध करि"
सुग्रीवान युद्धाक उळदिले दुस्सरि ।।

07. सुग्रीवाले युद्धाक बालि भायर सरलो
इन्द्रान दिल्लेलि माळा घालतलो जाल्लो
असले कृत्य देक्कूनु तारेन शोकान
बालीलाग्गि येवनु सांगीलें वचनः- ।।

08. "भीति पावनु गेल्लोलो सुग्रीवु दुस्सरी
युधाक उळदीता - कारण चोयल्यारि
शक्ति आस्सूचो बन्धु आस्स सुग्रीवाक
जायना जयु वोग्गि गेल्यारि युद्धाक ।।

09. रामलक्ष्मण दोग्गै वैदेहीक सोड्डूनु
ऋष्यमूकाद्रीरि सुग्रीवाक देक्कूनु
रक्षण कोरूं आम्मि तुमका म्होणु
केल्लें सत्य रामान अग्नीक साक्षि कोरनु ।।

10. दिक्कु सर्वै भोवनु वैदेहीक हाणु
दीन म्होणु सत्य केल्लें सुग्रीवान
सुग्रीवाक उळदूनु सोदरस्नेहान
पालन कोरचें चांग - हेंचि मेगेले मन्न" ।।

11. अशें वचन आयकूनु सांगीले वालीन :-
"भीति नाक्का राम-लक्ष्मणांचे पास्सूनु
राघव, लक्ष्मण दोग्गै राजपुत्र
नीति धर्मु सोणु करना एक कृत्य" ।।

12. अशें सांगूनु बालीन घोर युद्ध केल्ले
सुग्रीवाक पाद मुष्टि ताडन केल्लें
अर्कपुत्रान देह अति दुर्बल जाल्ले
वोग्गि निप्पूनु राघवान बाणु सोळ्ळे ।।

13. बाणु लागलो बालीले वक्षप्रदेशारि
रोदन कोरनु बालि पळ्ळे भूमिचेरि
अल्पघडि जाताना चापबाणधारि
रामलक्ष्मणांक देक्कू आयलो मुकारि ।।

14. पत्निवाक्य त्या वेला केल्ले ताणे चिंतन
रामचन्द्राचे लाग्गि सांगीलें वचन :-
"सीतादेवीक चोरण केल्ले रावणान
जीवनाशु माक्का जाल्लो तें कारण ।।

15. सूर्यवंशराया! भूमिपालपुत्रा!
नीतिधर्मु सोणु केल्लें नीचकृत्य"
राघवान आयकूनु सांगीलें वचन :-
"आमचे कृत्य साधुजनांचे रक्षण" ।।

16. "रामचन्द्रा जय! त्रोलोक्य नायका!
लक्ष्मीनाथा! पाहि श्रीरघुनायका!"
अशें सांगूनु बालि मृत्यु पावनु पळ्ळो
रामचन्द्रान ताक्का मुक्तिपदै दिल्ले ।।

17. लाग्गि येवनु तारेन केल्लें रोदन
राघवान त्या वेळा सांगीलें वचन :-
"भूमीरि जन्मु घेतल्यारि आस्स मरण
खेदु नाक्का तुक्का बालीले पास्सूनु" ।।

18. राघववचन आयकूनु तारेन
रामपादांबुज वन्दन कोरनु
लोकनाथु श्रीरामदेवु म्होणु
खेदु सोणु वासु केल्लो संतोषान ।।

19. रामचन्द्रा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवासांबुजनेत्रा! भुविपालपुत्रा!
हारकुंडल रत्नविभूषित गात्रा
रामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. राज्याभिषेकु केल्लो भास्करपुत्राक
दीस वोच्चूनु मास जाल्ले त्या कालाक
सीतावियोग दुःख श्रीरामचन्द्राक
वाद्य नाट्य गायन सुख सुग्रीवाक ।।

02. रामदेवाले मन्न अति संतापलें
सीतापवियोग दुःखान रोदन केल्लें
चापबाणादि घेवनु लक्ष्मणु भायर सरलो
वेगान सुग्रीवाले सन्निधीरि पावलो ।।

03. मित्र सुग्रीवा! तुझे मन्न हें कठिन
देवीक हाडूक यत्न कोरूं म्होणु
सत्यवचन तूवें केल्ले विस्मरण
रामदेवाक अति संतापलें मन्न ।।

04. मित्रांक विसोरनु वासु करता क्षेमान
ताजे लाग्गि वोच्चाक नज्ज म्होणु
लक्ष्मणान सांगले रामनियोगान
आयकूनु मन्नांतु भीति पावलो वानरेन्द्रु ।।

05. आलस्य सुग्रीवाक जाल्लेले देक्कूनु
वानरांक उळदूनु मुकारि राब्बोवनु
चन्द्रमुखि तारेन सांगीलें वचन
"दया पावनु स्वामी कोरका रक्षण ।।

06. सर्वै स्थलारि थाकूनु वानरांक हाणु
अर्कोदयाक वत्ताय देवीक सोद्दूनु
श्रीरामस्वामीलाग्गि सांग हें वृत्तांत”
आयकूनु लक्ष्मणाक संतोषलें मन ।।

07. सर्वै दिक्कारि भोवनु वैदेहीक सोद्दूक
भागु कोरनु राब्बैले वानर वीरांक
दक्षिण देशाक वोच्चे अंजनापुत्राक
अंगूलीय रामान दिल्ले प्रीतिपूर्वक ।।

08. पद्मासनालो पुत्रु व्होडु जांबवंतु
अंजनादेवीपुत्रु अति बलवंतु
रामकार्याक अशें असंख्य वानर
सीतादेवीक सोद्दूनु गेल्लीं भारी दूर ।।

09. तान्नीक उद्दाक सोद्दूनु भोवलीं
चालूनु स्वयंप्रभागृहांतु पावलीं
मूलफलादि भोज्य दीवनु संतोषान
स्वयंप्रभादेवीन सांगीले वचन :- ।।

10. “एक प्राणीकयि पावचाक जायना हांगा
चालूनु तुम्मि कशें पावलीं म्होणु सांगा
मूलफलादि भोज्य भक्षण कोरनु
तुष्टि पावनु सांगाय आयकीलें कारण” ।।

11. योगिनि स्वयंप्रभेक वन्दन कोरनु
मूलफलादि भोज्य रक्षण कोरनु
अंजनापुत्रान सांगीलें वचन :-
“योगिनि देवी! आयक आय्यीलें कारण ।।

12. सूर्यवंशाचो राजपुत्रु रामदेवु
पत्नि-सोदर सहित राबलो वनांतु
तान्नि मृगबेटेक गेल्लेले कालाक
देवीक चोरनु व्हेल्ले रावणदुष्टान ।।

13. रामकार्यांक जावनु आम्मि भायर सरलीं
उद्दाक सोडूनु पावलीं तुगेले सन्निधीरि
खंचे देशांतु सीतादेवि आस्स म्होणु
जाण जाल्यारि सांग वैदेही वृत्तांत" ।।

14. "लंकापुरांतु दूर अशोकारण्यांतु
सीतादेवि बसल्या अति संतापान
रामकथा आयकूनु हांव जाल्लि धन्य
रामचरण देक्कूक हांव भायर सरता ।।

15. नेत्रं धांपूनु अल्पघडि हांगा राब्बाय तुम्मि
रामचन्द्राले चरण देक्कूक हांव वत्ता
जावो मंगळ तुमका" म्होणु सांगूनु
स्वयंप्रभायोगिनि जाल्लि अंतर्धान ।।

16. रामचन्द्राक देक्कूनु वृत्तांत सांगूनु
रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
रामचन्द्रालि स्तुति केल्लेले उपरि
वैकुंठलोकाक वत्तलि जाल्लि ।।

17. जांबवादि वानर चोयलीं ते मात्रान
कशें विचित्र! तान्नि पावलीं पूर्वस्थानारि
सीतादेवीक सोडूनु चालीलीं मुकारि
जटायु सोदराक देकलो वाट्टेरि ।।

18. पाक्कं नात्तीलें अति मुंडित शरीर
देक्कूनु मन्नांतु भीति पावले कपिवीर
सीतावृत्तांत वर्णन केल्ले मारुतीन
रामकथा श्रवण केल्लेले मात्रान ।।

19. नवे पाक्कान भूषित जाल्लो पक्षिवीरु
ताका मार्गोपदेशु दिल्लेले उपरि
देवलोकाक वत्तलो जाल्लो त्या वेळारि
वानरवीर गेल्लीं वारिधितीरारि ।।

20. "अब्धि लंघन करता कोण" म्होणु सांगूनु
वानरानि सर्वांनि मन्नांतु केल्लो प्रश्नु
भीतिपावनु राब्बीले मारुतीक देक्कूनु
पद्मासन पुत्रान सांगीलें वचन :- ।।

21. "रामांगुलि हात्तांतु आसचे कालाक
भीति नाक्का वारिधि लंघन कोरूक
पुत्रलब्धीक जावनु अंजनादेवीन
शेषाचलारि केल्ले तपस्स कठिन ।।

22. पार्वतीदेवि सहित श्रीमहादेवान
केल्लो वनसंचारु वानररूपान
लीलाभोगसुखान भोवलीं त्या कालाक
गर्भु उत्पन्नु जाल्लो पार्वतीदेवीक ।।

23. वानर रूप चोवनु संतापलें मन्न
सर्वै शक्ति आश्शीले मारुतदेवान
पार्वतीलो गर्भु महादेवनियोगान
अंजनदेवीक हाणु केल्लें दान ।।

24. अंजनापुत्रु जावनु जाल्लो तूं भूमिरि
अर्कबिंब धोरूक उडलो ऊंचारि
देवराजान सोळ्ळे एक वज्र त्या वेळारि
मृत्यु पावनु पडतलो जाल्लो तूं भूमीरि ।।

25. वायुदेवु त्या वेळारि अतिसंतापान
पुत्राक घेवनु वोग्गि जाल्लो अंतर्धान
ब्रह्म-विष्णु-महेश तेग्गंयि मेळनु
दीर्घायुष्य जावचाक केल्ले वरदान ।।

26. देवीक देक्कूक यत्न करि तूं वेगान
रामचन्द्रालि दयेन जांवना ताक्का विघ्न"
जन्मवृत्तांत आयकूनु मारुतपुत्रान
श्रीराम-वैदेहींक मन्नांतु केल्ले ध्यान ।।

27. मेरुपर्वतारि वाडलो देहान
वानरवीरांक चोवनु ताणे सांगीलें वचन :-
"संतापु नाक्का; रामस्वामीलि दयेन
देवीक देक्कूनु हांव वेगान पावन" ।।

28. अशें वचन सांगूनु मारुतपुत्रान
वायुवेगान केल्लें आकाश गमन
पद्मासनपुत्रादि मुख्य वानरांनि
रामचन्द्राक भक्तीन मन्नांतु केल्ले ध्यान ।।

29. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते

किष्किन्धा कांड समाप्त

रघुरामायण

खंड : 5

सुन्दर कांड

एक्कावो अध्यायु

01. वायुवेगान यात्रा केल्ले मारुतीन
नागमाता सुरसा देवांले नियोगान
वुद्धिबल मन्नांतु कोरूक वेगान
मारुतीलाग्गि येवनु सांगीलें वचन :- ।।

02. "भक्षणार्थिनि हांव अंजनाकुमारा!
भुक्केक पात्र जावका आत्तं तूं वेगान!"
अशें वचन सांगूनु व्होड केल्लें तोंड
देक्कूनु मारुतीन सांगीलें वचन :- ।।

03. "रामकार्याक वत्ता वैदेहीक सोद्दूनु;
देवीक देक्कूनु वोग्गि वृत्तांत सांगूनु
परतूनु येन हांव तुज्जे सन्निधीरि;
नामु संतापु माक्का भक्षण केल्यारि! ।।

04. "अल्प तोडोवु कोरूक जावना; तूं वेगान
भुक्केक शांति कोरनु दीवका जीवदान"
अशें वचन सांगूनु ब्रह्मांड समान
तोंड विस्तार केल्लें नागजननीन ।।

05. कीटसमान जावनु वक्त्रांतु वोच्चूनु
कर्णद्वारीन देवलो मारुति वेगान;
"बुद्धि मनांतु कोरूक इन्द्रनियोगान
आय्यिलि हांव नागमाता - अंजनाकुमारा! ।।

06. देवीक देक्कूनु वोग्गि वृत्तांत सांगूनु
शत्रु संहाराचे यत्न करि वेगान;
जावो मंगळ तुमका” अशें सांगूनु
देवलोकाक गमन केल्लें सुरसमान ।।

07. वरुणाले नियोगान मनुष्यरूपान
मैनाक पर्वतान सांगीलें वचन :-
“रामकार्याक यत्न करि तूं कठिन
आयक मारुति हांवे सांगुचें वचन! ।।

08. अतिमधुर फल भक्षण कोरनु
भुक्केक शांति कोरूक करि मधुपान
अल्प तोडोवु करि; मेगेले देहारि
देवीक देक्कूक यात्रा करि तूं माग्गीरि” ।।

09. “पत्नीवियोग दुःख स्वामीक कठिन
तेचि कारण करता वारिधीलंघन
भक्षण मधुपान केल्लेले समान
तुगेले स्नेहु देक्कूनु संतोषलें मन्न” ।।

10. अशें वचन सांगूनु पर्वतपुत्राक
स्नेहान स्पर्शन केल्लें मारुपुत्रान
निजस्थानारि गेल्लो मैनाकपर्वतु
वेगान यात्रा केल्लि मारुतपुत्रान ।।

11. छायाताडन केल्ले छायागृहिणीन
पादताडन केल्लें मारुतपुत्रान
छायागृहिणि मृत्यु पावनु जलांतु पळ्ळि
वायुवेगान मारूतीन यात्रा केल्लि ।।

12. रामचन्द्राक ध्यान मन्नांतु कोरनु
लंकापुरांतु गेल्लो मारुति वेगान;
मेघागर्जनावरि गर्जन कोरनु
लंकालक्ष्मीन येवनु केल्लें मार्ग विघ्न ।।

13. दोग्गै जनानि मेळनु घोरयुद्ध केल्ले
मारुतीन कोपान मुष्टि ताडन केल्ले
शापांतु थाकूनु मुक्ति जाल्लि तें कारण
लंकालक्ष्मीक जाल्लें पुर्वस्मरण ।।

14. पद्मासनाले शापवृत्तांत सांगूनु
रामदूताक आसिर्वचन सांगूनु
मार्गोपदेशु ताक्का दिल्ले त्या उपरि
सत्यलोकाक वत्तलि जाल्लि त्या वेळारि ।।

15. सर्वै स्थलारि भोवनु देवीक सोद्भूनु
देवीदर्शन केल्लें मारुतपुत्रान
राक्षसस्त्रीयांमद्दे वैदेहीक देक्कूनु
वायुपुत्राक अतिसंतापलें मन्न ।।

16. श्रीरामचनन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. शिंशपावृक्षारि मारुति बसला
रावणगृहांतु व्होडु आघोषु जाल्ला
दीप वाद्य नाट्य कीर्तन आघोषान
देवीसन्निधीरि आयला राक्षसराजेन्द्रु ।।

02. "देवी! आयक हांव सांगूचे वचन
भीति नाक्का तुक्का राक्षसांपास्सून
तुगेलो दासु हांव राक्षसराजेन्द्रु
लंकापुरांतु वासु करि तूं क्षेमान ।।

03. बैसूक दीन नवरत्न सिंहासन
यात्रा कोरूक दीन पुष्पक विमान
हांव तुगेले पाद पूजन करीन
माणिक-रत्नांचो अभिषेकु करीन ।।

04. लंकेंतु पावल्यारि राघव लक्ष्मण
राक्षसांक वोग्गि जात्तले भक्षण"
रावणवचन आयकूनु देवीन
तृणसाक्षि कोरनु सांगीलें वचन :- ।।

05. "राघव लक्ष्मण भक्षण जाल्यारि
आश्रमांतु कोणै नात्तीले वेळारि
भिक्षुरूपान आयलो कसलें कारण?
चोर कृत्य केल्लेलें कसलें कारण? ।।

06. सैन्यसहित शत्रूक संहारु कोरनु
वासु कोरुं आम्मि अयोध्यापुरांतु”
अशें वैदेहीले वचन आयकूनु
काळ्ळे खांडे वोग्गि राक्षसराजान ।।

07. चित्तांसंभ्रमान रावपणपत्नीन
कोपशमन केल्लें संतोषवचनान
स्वगृहांतु गेल्लो राक्षसराजेन्द्रु
देवीसन्निधीरि देवलो वायुपुत्रु ।।

08. “रामदूतु हांव वैदेहि जननी!
आयक रामचन्द्रस्वामीलें वृत्तांतः
सोदरसमेत देवीक सोद्दूनु
ऋष्यमूकाद्रीरि पावलो रामदेवु ।।

09. सोदराक भीवनु किष्किन्धा सोणु
खेदु पावनु भारी संकष्ट भोग्गूनु
ऋष्यमूकाद्रीरि अतिसंतापान
मंत्रि सहित वासु केल्लो सुग्रीवान ।।

10. रामलक्ष्मणांक बसैले खांद्यारि;
व्हेल्ले हांवे अर्कपुत्रसन्निधीरि
रक्षण कोरूं तुमका आम्मि म्होणु
हातु दीवनु सत्य केल्लें श्रीरामान ।।

11. देवीक हांडुंक यत्न कोरूं म्होणु
हात्तु दीवनु सत्य केल्लें सुग्रीवान
घोरायुद्ध जाल्ले बालि - सुग्रीवालें;
बालीक नाशु केल्लो राघवस्वामीन ।।

12. दिक्कु दिक्कु भोवनु देवीक सोद्रूक
सुग्रीवान सोळ्ळें वानरवीरांक
जांबवादि मुख्य वानरं मेळनु
आम्मि भायर सरलीं दक्षिणदेशांतु ।।

13. लाग्गि उळदूनु माक्का श्रीरामस्वामीन
अंगुलीय दीवनु सांगीलें वचन
देवीक देक्कूनु वोग्गि पांव म्होणु
घेवनु यात्रा हांवे सांगीलें भक्तीन ।।

14. जांबवादि मुख्य वानरं मेळनु
रामपादांबुज वन्दन कोरनु
सर्वालागि देवीले वृत्तांत निमगूनु
अब्धितीरारी पावलीं स्वामीले दयेन ।।

15. रामस्वामीले ध्यान मनांतु आठोवनु
केल्ले हांवे वोग्गि वारिधिलंघन
लंकालक्ष्मीलाग्गि युध जय पावनु
देवीदर्शन केल्लें स्वामीले कृपेन ।।

16. रामस्वामीलाग्गि वृत्तांत सांगूनु
असंख्य वानर सैन्य मेळनु
लक्ष्मण समेत पावतलीं वेगान
खेदु ऊणे करि वैदेही जननी" ।।

17. अशें वचन सांगूनु दिल्लें अंगुलीय
वैदेहीन दिल्ले कांचन केतक
रामचन्द्राले ध्यान मन्नांतु कोरनु
वायुपुत्रालाग्गि सांगीलें वचन :- ।।

18. “असंख्य वानर युद्धाक पावल्यारि
अतिबलवंत राक्षसाले मुकारि
कशें प्राप्ति जायत वानरवीरांक?
कशें शक्ति जायत युद्धांतु वानरांक?” ||

19. आयकूनु मारुति वाडलो देहान;
सान देह जावनु सांगीलें वचन :-
“खेदु नाक्का; आम्मि इच्छीले लेक्कान
सान-व्होड जावचाक जात्तले देहान” ||

20. “राक्षसांनि देक्कूनु युद्धाक पावल्यारि
अस्त्रबाधा जावना तुगेले देहारि
बुद्धिशक्ति जाव्वो स्वामीले दयेन”
अशें वरु ताक्का दिल्लो वैदेहीन ||

21. देवीपादांबुज वन्दन कोरनु
दूरस्थल गेल्लो मारुति वेगान
रामचन्द्राक मन्नांतु ध्यान कोरनु
खेदु सोणु वासु केल्लो वैदेहीन ||

22. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
रामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ||

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. श्रीरामचन्द्राक मन्नांतु ध्यान कोरनु
पुष्पवनाक वोच्चूनु केल्लें आक्रमण
मेरुपर्वतारि वाडलो देहान
घोर घोर गर्जन केल्लें मारुतीन ।।

02. देवकीले वृक्ष मारनु घाल्ले भूंयचेरि
घोर गर्जन कोरनु उडलो उंचारि
वनपाल राक्षसु मन्नांतु भीति पावनु
राक्षसरायालाग्गि सांगीलें वचन :- ।।

03. "पांच सासु राक्षस युद्धाक भायर सरले
वायुपुत्राचे लाग्गि घोरयुद्ध केल्ले
अस्त्रप्रयोगु केल्लो राक्षसवीरांनि
वृक्षताडन केल्ले मारुतपुत्रान ।।

04. मृत्यु पावनु पळ्ळे राक्षस वेगान
घोर गर्जन केल्ले मारुतपुत्रान"
राक्षसवीरांक नाशु जाल्लेले वृत्तांत
आयकूनु खेदु पावलो राक्षसराजेन्द्रु ।।

05. आक्षकुमारपुत्रु युद्धाक भायर सरलो
सैन्यसहित वायुपुत्रालाग्गि पावलो
बाणांचि वृष्टि केल्लि रावणपुत्रान
पारो पाषाणांचे वृष्टि केल्लि मारुतीन ।।

06. सैन्य सर्वांकयि नाशु कोरनु वेगान
अक्षकुमाराक नाशु केल्लो मारुतीन
इन्द्रजितान येवनु ब्रह्मास्त्र सोणु
बन्धन केल्ले वायुपुत्राक वेगान ।।

07. रावणासन्निधीरि व्हेल्लो संतोषान
देक्कूनु रावणान सांगीलें वचन :-
"कशें कारण आत्तं पावला तूं लंकेंतु?
सांग निजकारण वानरवीरा तूं! ।।

08. मार्गभ्रमान हांगा आयला तूं जाल्यारि
भीति मन्नांतु नाक्का; सोडूं निजस्थानारि"
रावणाले वचन आयकूनु त्या वेळारि
कोपान मारुतीन सांगीलें वचन :- ।।

09. "राक्षसराजा! आयक आय्यीलें कारण :
रामस्वामीलो दूतु हांव राक्षसेन्द्रा!
देवीक सोद्दूनु आयलो लंकानगरांतु;
वानरु हांव; नांव मेग्गेले हनुमंतु ।।

10. पत्नि सोदर सहित श्रीरामस्वामीन
वनांतु वासु केल्लो तातनियोगान
एकुदिवसु कोण नात्तीले वेळारि
चोरण कोरनु हाळ्ळि देवीक लंकेंतु ।।

11. तेंचि सांगूक आयला तुमचे सन्निधीरि"
अशें सांगूनु वायुपुत्रु त्या वेळारि
बाल्लाचे आसन कोरनु बसलो उंचारि
देक्कूनु मन्नांतु कोपु पावलो सुरवैरि ।।

12. “ भारी गर्विष्टु वायुपुत्रु; ताक्का व्होरनु
गळो छेदन कराय” - अशें म्होणु
राक्षसांक दिल्लि आज्ञा रावणान
भक्तु विभीषणान सांगीलें वचन :- ||

13. “रामदूताक गळो छेदन केल्यारि
अन्यवानर येवनु पावतले दुस्सारि
पक्षिवर्गांक बल तांगेले पाक्कारि;
मृगजातींक बल तांगेले बाल्लारि ||

14. वस्त्र हाणु बाल बंधन कोरनु
अग्नि जळोवचे बरें - तेंचि मेगेले मन्न
अग्निस्पर्शन बाल्लाक जाल्लेले मात्रान
भीति पावनु रामरामेति म्हणलतलो ||

15. अब्धिलंघन कोरनु आय्यील्या वरीचि
खेदु पावनु वत्तलो रामसन्निधीरि
शक्ति आमगेलि जाण जात्तलीं माग्गीरि;
शत्रुबाधा मागीरि जावना हें लंकेरि” ||

16. अशें वचन आयकूनु राक्षसराजान
“तेंचि करायि” म्होणु सांगीलें वचन
भारी वस्त्र हाणु मारुतीले बाल्लाक
राक्षस धावनु पावले बन्धन कोरूक ||

17. अल्प ऊणे जाल्ले वस्त्र त्या वेळारि
भारी वस्त्र दुस्सरी हाळ्ळे त्या उपरि
वायुपुत्रान बाल व्होड केल्लें भारी;
ऊणे जाल्ले दुस्सरी वस्त्र त्या वेळारि ||

18. “सीतादेवीले वस्त्र हाड्यायि म्होणु
राक्षसांक आज्ञा दिल्लि रावणान
मेरूसमान आसचे देह मारुतीन
दशांशु भागु ऊणे केल्लो भीतीन ।।

19. बन्धन कोरनु अग्नि लायलि त्या वेळारि
वायुपुत्रु उडलो गोपुराचे उंचारि
गर्जन कोरनु भोंवलो समस्तै दिक्कारि
अग्नि बाधित जाल्लि रावणनगरि ।।

20. भीति पावनु रोदन केल्लेले समान
हर्षु पावनु गर्जन केल्ले मारुतीन
कोटि कोटि पंगीरो फुल्लेले समान
लंकापुरि जाल्लि अग्निदेवाक खाण ।।

21. भारी राक्षसांक नाशु पावलो त्या वेळारि
अशें कृत्य देक्कूनु पुष्पक विमानारि
बंधुमित्र सहित चळ्ळो सुरवैरि
वासु करतलो जाल्लो आकाशमंडलारि ।।

22. राक्षस योनिज बालाकयि घेवनु
वोग्गि धावन केल्लें रोदन कोरनु
खेदु पावनु गेल्लीं देवीले सन्निधीरि
वक्षस्थलारि ताडन केल्लें त्या वेळारि ।।

23. नीद काडचे कुंभकर्णाले गृहांतूय
श्रीरामभक्तु विभीषणाले गृहांतूय
अग्निबाधा जाल्लेले स्वामीले दयेन
रामदेवालि शक्ति जाण जात्तले कोण! ।।

24. लंकापुरि दहन कोरनु वेगान
अब्धिजलांतु स्नान केल्लें मारुतीन
देवीक देक्कूनु यात्रा सांगूनु वेगान
अब्धिलंघन केल्ले मारुतपुत्रान ।।

25. गर्जन केल्लें मारूतीन त्या वेळारि
वानरवीर चोयलीं आकाशमंडलारि
नागवैरि उंचारि उब्बीलें वरीचि
वायुपुत्राक देकलो आकाशमंडलारि ।।

26. "श्रीरामचन्द्रा जय जय" म्होणु
रामचन्द्राचि स्तुति केल्लि वनरांनि
वानरालाग्गि येवनु अतिसंतोषान
वायुपुत्रान येवनु सांगीलें वचन :- ।।

27. "अब्धिलंघन केल्लें; मेळ्ळें देवीलेदर्शन
लंकापुरीचे मर्दन केल्लें; हें वृत्तांत
श्रीरामस्वामीलाग्गि सांगूक वेगान
भायर सरायि" म्होणु सांगीलें वचन ।।

28. जांबवादि वानर मेळनु वायुपुत्रु
वोग्गि चालूनु गेल्लो किष्किन्धापुरांतु
श्रीरामपादांबुज वन्दन कोरनु
सर्वै सांगतलो जाल्लो रावण वृत्तांत ।।

29. अब्धिलंघन; लंकालक्ष्मीलें गमन;
देवीदर्शन; पुष्पवन आक्रमण;
"राक्षसवीरांक नाशु कोरनु वेगान
लंकादहन केल्लें स्वामीले दयेन ।।

30. अंगुलि दीवनु हाळ्ळें कांचन केतक"
अशें वचन सांगूनु मारुतपुत्रान
पाणिपद्मांतु दिल्ले कांचन केतक
रामचरण वन्दन केल्ले वानरांनि ।।

31. व्होडु संतोषु पावनु श्रीरामचन्द्रु
"व्होडु मंगळ" म्होणु केल्लें आशीर्वचन
सुग्रीवाक वन्दन केल्लें वानरांनि
अर्कपुत्राकै अतिसंतोषलें मन्न ।।

32. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडल रत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

सुन्दरकांड समाप्त

रघुरामायण

खंड : 6

युद्ध कांड

एक्कावो अध्यायु

01. श्रीरामपादांबुज वन्दन कोरनु
वायुपुत्रान वोग्गि सांगीलें वचन :-
“लंकापुरांतु दूर अशोकवनांतु
खेदु पावनु बसल्या वैदेहि जननि ॥

02. दुष्टविनाशु कोरूक यत्न कोरूं आम्मि
येदो तोडोवु नाक्का भायर सराय स्वामी!
सैन्य पालन कराय” म्होणु सांगूनु
वानरांक कल्पना दिल्लि सुग्रीवान ॥

03. वायुपुत्राले खांद्यारि श्रीरामु बसलो
बालिपुत्राले खांद्यारि लक्ष्मणु बसलो
उत्रानक्षत्रारि अर्कोदयाक भायर सरलीं
वोग्गि चालूनु अब्धि तीर प्रवेशलीं ॥

04. रामलक्ष्मण दोग्गै भूमीरि देंवले
वानरवीर घोरारण्य प्रवेशले
मूलफलादि काणु भक्षण करतले जाल्ले
वेगान रामदेवाले सन्निधीरि पावले ॥

05. फूल-पत्रांनि केल्ले बैसूक आसन
पुष्पासनाचेरि श्रीरामाक बसोवनु
मूलफलादि भक्षण दिल्लें वानरांनि
भक्षण केल्ले वोग्गि रामलक्ष्मणांनि ॥

06. “आदित्यदेवु आत्तं जाल्लो अस्तमन
शत्रु पीडा नात्तीलें वानर सैन्याक
पालन कराय तुम्मि” म्होणु सांगूनु
वानरांक आज्ञा दिल्ले सुग्रीवान ।।

07. लंकापुरांतु राक्षससैन्य मेळनु
रत्नसिंहासनारि बसला रावणु
निद्देंतु थाकूनु मुक्त जाल्लो कुंभकर्णु
भक्तीन लाग्गि राबतलो जाल्लो विभीषणु ।।

08. सैन्य समस्तै आयकाय सांगूचें वचन :-
“अर्कपुत्रादि मुख्य वानर मेळनु
अब्धितीरारि पावले राघव लक्ष्मण
घोरयुद्धाक वेळु जाल्ले तें कारण ।।

09. हस्ति–तुरग रथ सैन्य मेळनु
चापबाणादि मुख्य आयुध घेवनु
युद्धाक सन्नद्ध जावनु राब्बाय” म्होणु
राक्षसांक आज्ञा दिल्लि रावणान ।।

10. खेदु पावनु सांगतलो जाल्लो विभीषणु:-
“युद्धकारण जाल्ले वैदेही पास्सूनु
श्रीरामचन्द्रालाग्गि संतोषवचनान
देवीक दिवचे चांग तेंचि मेगेले मन्न” ।।

11. “शत्रूले हित पालन कोरचे तुक्का मन्न
राघवसन्निधीरि करि तूं गमन
नाक्का तुगेलो स्नेहु” म्होणु सांगूनु
कोपान खांडे काळ्ळे राक्षसराजान ।।

12. अग्निसमान जाल्ले रावणनयन
भीति पावनु धावन केल्लें सोदरान
मंत्रिसहित रामसन्निधीरि येवनु
रामदेवाचि स्तुति केल्लि राक्षसान ।।

13. "श्रीरामचन्द्रा जय जानकीरमणा
तुगेले सेवा कोरूक आशा पावना मन
शत्रु कुलांतु हांव जाल्लो म्होणु
भक्तु तुगेलो हांव स्वामि रामचन्द्रा ।।

14. प्राणभीतीन पावलो तुगेले सन्निधीरि
वैर मेज्जेरि नज्ज स्वामी दया करि"
विभीषणान अशें वचन सांगूनु
खेदु मन्नांतु पावनु केल्लें रोदन ।।

15. अशें विभीषणाले रोदन आयकूनु
ताक्का लाग्गि उळदूनु अति कारुण्यान
लंकाराज्याभिषेकु कराय म्होणु
वानरांक आज्ञा दिल्लि राघवान ।।

16. अर्कपुत्रादि कपिवर मेळ्ळें
अब्धिजल हाणु अभिषेकु केल्लो
लंकापुरांतु मार्गचिंतन कोरनु
वरुणदेवाक श्रीरामान ध्यान केल्लें ।।

17. वरुणदेवान येवनु नमस्कारु केल्लो
सेतुबन्धन कराय म्होणु सांगतलो जाल्लो
अर्कपुत्रादि कपिव मेळ्ळें
श्रीरामध्यान कोरनु सेतुबंधन केल्लें ।।

18. वायुपुत्राले खांद्यारि राघवु बसलो
बालिपुत्राले खांद्यारि लक्ष्मणु बसलो
सैन्यसहित भायर सरलिं त्या वेळारि
चालूनु पावलीं लंकागोपुराचे मुकारि ॥

19. "विचित्र तुगेले श्रीधरकृत्य राक्षसराजेन्द्रा
देवीक चोरण कोरनु लंकेरि बसोवनु
युद्धाक भायर सराय" अशें म्होणु
भारी गर्जन केल्लें वानरवीरांनि ॥

20. श्रीरामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडलरत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ॥

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. वानरांनि रामचन्द्राले नियोगान
पुष्पवनांतु चोणु केल्लें आक्रमण
सैन्यसहित मंत्रिवीरु भायर सरलो
वायुपुत्रालाग्गि युद्धाक लागलो ।।

02. रावणाचेलाग्गि कौसल्यापुत्रान
बालीपुत्रालाग्गि रावणपुत्रान
अतिकायालाग्गि भास्करपुत्रान
सैन्यालाग्गि युद्ध केल्ले वानरांनि ।।

03. वृक्षपाषाणादि ताडन कोरनु
राक्षसांक मारनु घाल्लो वानरांनि
भीतिपावनु धावन केल्ले राक्षसानि
भारी गर्जन केल्ले वानरवीरांनि ।।

04. मोव्ळो रावणालो रथु राघवान
सारथीक मारलो मारुतपुत्रान
आयुध मेव्ळें कोसल्यापुत्रान
आक्राशमंडलारि भरले रामबाण ।।

05. राक्षसांक नाशु जाल्ललो देक्कूनु
रावणाक अतिसंतापले मन
इन्द्रजित्तु गेल्लो मेघमंडलांतु
नागास्त्र सोव्ळे जप्पूनु निमिषांतु ।।

06. राघव वानरं पळ्ळि भूमीचेरि
इन्द्रजितान तेन्ना मारली जयभेरि
हर्षु पावनु गेल्लो तातसन्निधीरि
वैकुण्ठांतु थाकूनु पावलो नागवैरि ।।

07. नमस्कारु केल्लो श्रीरामपादारि
नागास्त्र बन्धन सोळ्ळें त्या वेळारि
रामचन्द्राचि स्तुति केल्लेले उपरि
पक्षिराजेन्द्रु गेल्लो आकाशमंडलारि ।।

08. मृत्युपावनु पळ्ळेलिं राक्षसशरीर
अब्धिजलांतु घालतले जाल्ले कपिवीर
रामचन्द्राले आज्ञेन त्या वेळारि
गर्जन कोरनु चळ्ळे गोपुरा उंचारि ।।

09. पुष्पवनांतु चोणु केल्लें आक्रमण
रावणाक अतिसंतापलें मन
भीति पावनु राब्बूक जावना म्होणु
युद्धाक भायर सरलो राक्षसराजेन्द्रु ।।

10. सैन्यसहित मंत्रीवीरु भायर सरलो
चापबाणादि घेवनु इन्द्रजित्तु पावलो
मंत्रिपुत्र दोग्गै रथाचेरि बसले
मंत्रीलाग्गि राक्षसराजेन्द्रु सांगतलो जाल्लोः- ।।

11. अशें रावणालें वचन आयकूनु
इन्द्रजित्तुयि मंत्रिपुत्रुयि मेळनु
सैन्यालाग्गि युद्ध कोरूक सांगूनु
लंकापुरांतु वोच्चूनु राबले वेगान ।।

12. ब्रह्म-महेन्द्र महादेव त्या वेळारि
पत्निसहित बस्तले जाल्ले वाहनारि
रामरावण युद्ध देक्कूक त्या वेळारि
वोग्गि येवनु पावले आकाशमंडलारि ।।

13. मारुतीले खांद्यारि राघवु बसलो
बालीपुत्राले खांद्यारि लक्ष्मणु बसलो
सैन्यसहित राक्षसेन्द्रु भायर सरलो
रामचन्द्रालाग्गि युद्धाक लागलो ।।

14. सेनापतीलाग्गि सुमित्राले पुत्रान
सैन्यालाग्गि वानरांनिय युद्ध केल्लें
रावणाक बाणु सोळ्ळो राघवान
लाग्गि बाणु सोळ्ळो राक्षसराजान ।।

15. घोर जावनु युद्ध केल्ले रामरावणांनि
आकाशमंडलारि भरले रामबाण
राक्षसांक नाशु केल्लो वानरांनि
रावणाक अतिसंतापलें ताज्जे मन ।।

16. सेनापतीक केल्लो नाशु लक्ष्मणान
सैन्याक नाशु केल्लो वानरवीरांनी
भीति पावनु धावन केल्लें राक्षसांनि
शोकान रोदन केल्ले राक्षसस्त्रीयांनि ।।

17. चापबाणादि मुख्य आयुध मोणु
सारथींक नाशु केल्लो राघवान
राक्षसराजाक संतापलें मन
श्रीरामचन्द्रान सांगीलें वचनः- ।।

18. “स्वगृहांतु आत्तं करि तूं गमन
सैन्य मेळनु यो तूं अन्यदिवसांतु”
अशें राघवाले वचन आयकूनु
स्वगृहांतु गेल्लो राक्षसराजेन्द्रु ।।

19. सोदराक जागोवनु हाड्यायि म्होणु
राक्षसांक आज्ञा दिल्लि रावणान
भारी देहपीडाक दिल्लि राक्षसांनि
निद्रेंथाकूनु मुक्त जाल्लो कुंभकर्णु ।।

20. मांस भोज्यादिक भक्षण कोरनु
रावणाले लाग्गि गेल्लो कुंभकर्णु
युद्धांतु जयु पावनु येय्यायि म्होणु
सर्वांकय आदेशु दिल्लो रावणान ।।

21. कुंभकर्णु वेगान युद्धाक भायर सरलो
वानरांक धोरनु खावचाक लागलो
कर्णद्वारि भायर देवलीं तीं वानर
भीवनु धावन केल्लें तान्नि अतिदूर ।।

22. वक्त्राक बाणु सोळ्ळो श्रीरामान
पाणि-गळ-चरणांचे केल्ले विच्छेदन
अतिकायालाग्गि सुमित्रापुत्रान;
सैन्यालाग्गि युद्ध केल्लें वानरांनि ।।

23. रावणपुत्राक ब्रह्मास्त्र सोणु
नाशु केल्लो वोग्गि सुमित्रापुत्रान
कुंभकर्णपुत्राक मारलो सुग्रीवान
भीति पावनु धावन केल्ले राक्षसान ।।

24. राक्षसस्त्रीयांनि केल्ले आक्रन्दन
रावणाक अति संतापलें मन
इन्द्रजित्तु गेल्लो मेघमंडलांतु
सोळ्ळे विरिंचास्त्र रावणापुत्रान ।।

25. बाणवृष्टि करतलो जाल्लो त्या वेळारि
मोहालस्यान पळ्ळे सर्वै भूमिचेरि
इन्द्रजितान तेन्ना मारली जयभेरि
हर्षु पावनु गेल्लो तातसन्निधिरि ।।

26. मृत्यु पावनु पळ्ळेले राक्षसांक व्होरनु
अब्धींतु घालतलो जाल्लो विभीषणु
वायुपुत्रु आनी विभीषणु मेळनु
जांबवंतालाग्गि सांगीलें वृत्तांतः- ।।

27. "सांजीवनि औषध हाडूक सांगीलें;
औषधाक वायुपुत्रु भायर सरलो"
अशें आयकूनु रावणाले नियोगान
कालनेमीन केल्लें ताक्का मार्गविघ्न ।।

28. कालनेमीक नाशु केल्लो मारुतीन
पर्वतारि गेल्लो मारुतवेगान
नामोच्चारण तान्नि केल्लेले मात्रान
औषध वेगान जाल्लीं अंतर्धान ।।

29. पर्वतोद्धारण कोरनु मारुतीन
युद्धांगणांतु व्हेल्ले मारुतवेगान
रामलक्ष्मण सैन्य जाल्लीं संजीवन
पर्वतु दवरलो पूर्वस्थानारि ।।

30. वानरांनि रामचन्द्राले वचनारि
वृक्षं उबारनु घाल्ले भूमीचेरि
मायासीतेक कोरनु बसलीं रथाचेरि
इन्द्रजीत्तान व्हेल्लीं वानरांक मुकारि ।।

31. "रामचन्द्रा पाहि पाहि" म्होणु
मायावैदेहीन केल्लें रोदन
मायावैदेहीन रथारि देक्कूनु
वायुपुत्राक अतिसंतापलें मन ।।

32. मायासीतेक कपिवीरांचे मुकारि
गळछेदन कोरनु गाल्ले सुरवैरीन
रक्त भारी पळ्ळे रणभूमीचेरि
वायुपुत्रु गेल्लो राघवमुकारि ।।

33. रामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वृत्तांत
आयकूनु संतापलें श्रीरामाले मन
"राक्षससोत्तमान सांगीलें वचन
देवीक नाशु कोरूक जांवना राक्षसाक" ।।

34. यागारंभु केल्लो रावणपुत्रान
वानरमेळनु कराय यागाविघ्न
लक्ष्मणान वोच्चूनु वानरसमेत
राक्षसांचे लाग्गि केल्ले घोर युद्ध ।।

35. मृत्यु पावनु पळ्ळेले राक्षसशरीर
यागकुंडांतु घालतले जाल्ले कपिवीर
बाणवृष्टि केल्ले रावणपुत्रान
लक्ष्मणान सर्वै केल्ले विच्छेदन ।।

36. घोड्यांक मारनु घाल्ले भास्करपुत्रान
सारथींक नाशु केल्लो मारुतीन
रामपादांबुज मनांतु ध्यान कोरनु
इन्द्रास्त्र जप्पूनु सोळ्ळे लक्ष्मणान ।।

37. मृत्यु पावनु पडतलो जाल्लो सुरवरि
सैन्य सहित गेल्ले रामसन्निधीरि
रामचन्द्रालाग्गि वृत्तांत सांगूनु
श्रीरामदेवाक वन्दन केल्लें लक्ष्मणान ।।

38. रामचन्द्रा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडलरत्न विभूषितगात्रा
रामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. रामलक्ष्मणांक नाशु कोरूक वेगान
मण्डोदरीसहित रावणराजेन्द्रान
यागशालेंतु वोच्चूनु यागारंभु केल्लो
द्वारपालन कोरूक राक्षसांक राब्बैले ।।

02. आयकूनु वोग्गि धावनु आयले कपिवीर
राक्षसांलाग्गि युद्ध केल्ले भयंकर
मृत्यु पावनु पळ्ळेले राक्षसशरीर
यागाकुंडांतु घालतले जाल्ले कपिवीर ।।

03. मंडोदरीक हाणु मुकारि राबोवनु
केशवस्त्रभूषणांचे केल्ले आक्रमण
मण्डोदरीन केल्ले नेत्रा रोदन
रावणालाग्गि सांगले भारी दुर्वचन ।।

04. वस्त्रहीन जाल्लेले पत्नीक देक्कूनु
कोपान रावणान सांगीलें वचन :-
"संतापु नाक्का तुक्का; चाल तूं गृहांतु
रामलक्ष्मणांक नाशु कोरूक वत्ता हांव" ।।

05. अशें सांगूनु निजगृहांतु प्रवेशलो
देहालंकारु करतलो जाल्लो राक्षसेन्द्रु
रत्नखचित माळा गळ्यारि घालनु
वीसै हात्तांक कांकण घाल्लीं रावणान ।।

06. घोडे सहस्र बन्धन कोरनु त्या वेळारि
रथु शिंगारनु हाणु राब्बैला मुकारि
सर्वालंकारु कोरनु चळ्ळो सुरवैरि
रावणगीतं म्होणु मारली रणभेरि ||

07. राक्षससैन्य सर्वै चालिले मुकारि
देवरायान बसैले रथु त्या वेळारि
चन्द्रकांतीन पावलो रामसन्निधीरि
रामदेवु वेगान बसलो त्या रथारि ||

08. राक्षसांलाग्गि युद्ध केल्ले वानरांनि
रावणालाग्गि युद्ध केल्ले राघवान
कोटि सहस्र बाण सोळ्ळे राघवान
सर्वै छेदन केल्ले श्रीरामचन्द्रान ||

09. भारी राक्षसांक नाशु केल्लो वानरांनि
मंत्रिवीराक नाशु केल्लो लक्ष्मणान
असंख्य बाण सोळ्ळे राक्षसराजान
रामचन्द्रान सर्वै केल्ले विच्छेदन ||

10. सोळ्ळे नागास्त्र वोग्गि राक्षस राजान
गरुडास्त्र जप्पूनु सोळ्ळे राघवान
पर्वतास्त्र जप्पूनु सोळ्ळे रावणान
वज्रास्त्र शमन ताज्जें केल्ले रामान ||

11. पशुपतास्त्र सोळ्ळे राक्षसराजान
नारायणास्त्र सोळ्ळे श्रीरामचन्द्रान
अशें राब्बूनु युद्ध रामरावणानि
वीस दीसांक केल्ले एक लेक्कान ||

12. “रामरावणांगेले युद्धाक समान
रामरावणांगेले यद्ध मात्र”
अशें सांगूनु देवेन्द्रादि देवांनि
रामचरणांबुज केल्ले ध्यान ।।

13. रावणाले शिरस्स छेदन कोरनु
भूमीरि घाल्ले रामचन्द्रान वेगान
चित्र विचित्र जावनुप पळैलें रामान
लाग्गि उत्पन्न जाल्ले शिरस्स वेगान ।।

14. केरफल खंडन केल्लेले समान
खंडन कोरनु घाल्ले श्रीरामचन्द्रान
पद्मासनान वरु दिल्लेले कारण
धांक धायी शिरस्स जाल्लीं रावणाक ।।

15. कोटि बाण कोपान सोळ्ळे राघवान
छत्रायुधांचे सर्वै केल्ले विच्छेदन
आलस्य रावणाक जाल्लेले देक्कूनु
रथु घुंवडावनु व्हेल्लो वोग्गि सारथ्यान ।।

15. भारी राक्षसांगेलो नाशु जाल्लो त्या वेळारि
षडपदि जावनु पावलो श्रीरामसन्निधीरि
दिव्यज्ञानि अगस्त्य मुनि त्या कालारि
रामचन्द्रालि स्तुति केल्लेल्या उपरि ।।

17. ‘आदित्यहृदय मंत्र’ केल्लो ताणे उपदेशु
“ब्रह्मास्त्र सोणु वोग्गि करी दुष्टांचे नाशु”
अशें सांगूनु गेल्लो अगस्त्य मुनीन्द्रु
आलस्यसोणु पावलो राक्षसराजेन्द्रु ।।

18. अस्त्र काणु धोरनु ब्रह्मास्त्र जप्पूनु
आदित्यहृदयमंत्र मनांतु केल्ले ध्यान
शत्रु रावणाले धायी तोडांक पळोवनु
भक्तप्रियान उळदूनु सांगीलें वचनः- ।।

19. "दशमुख रावणा! तूवें वैदेहीक दिल्यारि
नामु शत्रुता माक्का तुज्जेरि मागीरि
परतूनु तूं वचन सांगतलो जाल्यारि
मृत्यु पावनु पडतलो तूं आत्त भूमिचेरि ।।

20. कोरूं कसले हांव, सांग तुगेले मन"
अशें सांगूनु देवु राब्बीले मात्रान
राक्षसराजेन्द्रान चोयलो निमिषांतु
इन्द्रादि देववृन्द वन्दित चरण ।।

21. नवमणि रत्नोज्वल किरीट मात्त्यारि
तुळसिमाळा गाळ्यारि; पीतांबरधारि
शंखचक्राब्जगदा धोरचे हात चारि
विष्णुरूप देक्कीले पक्षिवाहनारि ।।

22. "क्षीरसागरशायि विष्णु पुरुषोत्तमु
मुक्ति दिवचाक माक्का जाल्लो रघूत्तमु
नाक्का भूमीरि वासु माक्का" म्होणु सांगूनु
मन्नांतु चिंतन केल्ले राक्षसराजान ।।

23. श्रीरामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वचन :-
"शूर्पणखेक विरूप केल्लेले कारण
चन्द्रमुखि सीतेक दिवूंक ना मन्न"
आयकूनु बाणु सोळ्ळे श्रीरामचन्द्रान ।।

24. केरवृक्ष भूंयचेरि पळ्ळेल्यावरीचि
मृत्यु पावनु पळ्ळे रावणु भूमीचेरि
देवलोक सर्वानि मारलि जयभेरि
रामचन्द्रदेहारि केल्लि पुष्पमारि ।।

25. सोदरालाग्गि येवनु अतिसंतापान
विभीषणान नेत्रा केल्लें रोदन
अशें कृत्य देक्कूनु संतोषवचनान
रामचन्द्रान केल्ले संतापशमन ।।

26. रावणाले देह काणु दहन करैलें
आर्कपुत्रादि कपिवीर थांगा येवनु मेळ्ळे
लंकाराज्याभिषेकु विभीषणाक केल्लो
रामचन्द्रान ताक्का आशीर्वादु दिल्लो ।।

27. राक्षसराजाक नाशु केल्लो उपरि
सीतादेवीक व्हेल्ले रामसन्निधीरि
रामचन्द्राक वन्दन केल्ले त्या वेळारि
अग्नि जळयलि सीतादेवीले वचनारि ।।

28. सर्वे जनांक चोवनु सांगीलें वचन
"जिब्बेन हांवे मेज्जे मन्नान आनी देहान
पापकृत्य केल्ले ना" अशें सांगूनु
मायासीतेन केल्ले प्रवेशु अग्नींतु ।।

29. कोटिचन्द्रांगेलो उदयु जाल्लेल्यावरि
अग्नींथाकूनु सीतेक देकले उंचारि
चालूनु पावलि रामदेवाले सन्निधीरि
रामचन्द्राक वन्दन केल्ले त्या वेळारि ।।

30. सीतालक्ष्मण सहित कौसल्याकुमारु
गांवांतु वोच्चाक भायर सरलो त्या वेळारि
विभीषणान येवनु नमस्कारु केल्लो
अतिपरितापान बोलूंक लागलो :- ।।

31. "राज्याभिषेकु तुमका जाल्लोलो देक्कूक
इच्छा मन्नांतु आस्स स्वामी दया पावनु
यात्रा कोरूक आस्स पुष्पकविमान"
आयकूनु राघवान सांगीलें वचन :- ।।

32. "तांतु संतापु नाक्का तेंचि मेज्जे मन्न
तोडोवु नाक्का; हाड्यायि पुष्पकविमान"
वेगान येवनु पावले पुष्पकविमान
आयकूनु वानरांक सांतोषलें मन्न ।।

33. सीतालक्ष्मण सहित चळ्ळो विमानारि
राक्षस कपिवीर चळ्ळे त्या उपरि
वायुवेगान गेल्ले विमान उंचारि
रामदेवु त्या वेळा सांगतलो जाल्लो :- ।।

34. "चोयि तूं प्रिये, जनकराजेन्द्रकुमारी!
इन्द्रपुरी सन्निभ रावण नगरि
अब्धीजलांतु चोयि अतिभयंकर
मृत्यु पावनु पळ्ळेले राक्षसशरीर ।।

35. लंकापुरांतु मार्गचिंतन कोरनु
सेतुबंधन केल्ले वानरानि मेळनु
लंकापुरांतु वोच्चूनु वानरसेत
तुज्जे पास्सूनु आम्मि केल्ले घोरयुद्ध" ।।

36. रामदेवान अशें सांगीलें वचन
वायुवेगान धावलें पुष्पकविमान
रामचन्द्रस्वामीले मन्न जाण जावनु
किष्किन्धापुरांतु देवले पुष्पकविमान ।।

37. वानरस्त्रीयो सर्वै वोग्गि धावनु पावलीं
सीतादेवीक देक्कूनु मन संतोषलिं
देवीले नियोगान चळ्ळि विमानारि
सीतादेवीक वन्दन केल्ले त्या वेळारि ।।

38. वायुवेगान गेल्लें विमान उंचारि
सीतादेवीलाग्गि सांगीले देवान दुस्सरि
देक्कूयेत्ता चोयि पंचवटि थांगा
शुर्पणखेक आम्मि देक्कीले थांगा ।।

39. राक्षस कपिवीर स्त्रीयो त्या वेळारि
नररूप घेवनु बसलीं विमानारि
रामचन्द्रस्वामीले मन्न जाण जावनु
चित्रकूटाचलारि राबलें विमान ।।

40. सीतालक्ष्मण सहित अतिसंतोषान
मुनिजनांक वन्दन केल्लें राघवान
रामचन्द्राक रत्नपीठारि बसोवनु
भक्तीन केल्ले अर्घ्य पाद्यादि पूजन ।।

41. अंजनापुत्रालाग्गि अतिसंतोषान
रामचन्द्रस्वामीन सांगीलें वचन :-
“सोदरालाग्गि आत्त वृत्तांत सांगूनु
गुहालाग्गियि सांगूनु पाव तूं वेगान” ।।

42. रामाले नियोगान वायुपुत्रु गेल्लो
गुहालाग्गि सांगुनु आयोध्येंतु पावलो
कैकेयीपुत्राक वोग्गि वन्दन केल्ले
अतिसंतोषु पावनु सांगूक लागलो :- ।।

43. "आयक कैकेयीपुत्रा सोदर वृत्तांत!
दुष्टांक नाशु कोरनु देवीक घेवनु
पावलो श्रीरामस्वामि लक्ष्मणसमेत"
आयकूनु भरताक संतोषलें मन्न ।।

44. वायुपुत्राक येवनु केल्लें आलिंगन
पक्वफलादि भोज्य दिल्लें संतोषान
भक्षणकोरनु वायुपुत्रु त्या वेळारि
यात्रा सांगूनु गेल्लो रासन्निधीरि ।।

45. सोदराक उळदूनु कैकेयीपुत्रान
राज्यांलकारु कोरूक सांगीलें वचनः-
खांबे सहस्त्र घालनु मांटवु शिंगारनु
राजांगणांतु घाल्लें रत्नसिंहासन ।।

46. कोटितोरण पंक्ति समस्त दिक्कारि
पुष्पमाळालंकारु केल्ले त्या उपरि
चन्द्रकांतीन दिव्वे जळयले उंचारि
सर्वदिक्कारि बांदून घाल्लि फळावळि ।।

47. भारी उंचारि माळि समस्तै दिक्कारि
पीतांबर विस्तृत केल्ले मार्गोपरि
दशरथराजेन्द्रान केल्लेले त्या उपरि
स्वर्गसमान केल्लि अयोध्यानगरि ।।

48. रत्नपादुकं काणु धरलीं मस्तकारि
सोदर सहित वोग्गि चालिले मुकारि
कोटि चन्द्रांले उदयु जाल्लल्यावरि
श्रीरामु देक्कू आयलो पुष्पकविमानारि ।।

49. देवलें विमान खाल भरताले मुकारि
शत्रुघ्न सहित वोग्गि चळ्ळो विमानारि
पादुकं दीवनु पळ्ळो श्रीरामपादारि
रथु शिंगारनु हाणु राब्बयलो मुकारि ।।

50. सोदरसहित देवु बसलो रथाचेरि
सीतादेवि बसलि रामसन्निधीरि
वाद्यघोषान रथ धांवडायलो मुकारि
आबालवृद्धांनि केल्लि जयभेरि :- ।।

51. " श्रीरामचन्द्रा! सीतापते जय!
रावणांतका रघुनाथा जय जय!
राजाधिराया जय जय" म्होणु
रामदेवाक केल्लें रथारि पूष्पार्चना ।।

52. रथु धांवडांवनु व्हेल्लो अयोध्यानगरींतु
सीतालक्ष्मण सहित अतिसंतोषान
कौसल्यामातेक वन्दन केल्लें राघवान
पुत्राक आलिंगन केल्ले कौसल्येन ।।

53. वसिष्ठगुरूक रत्नपीठारि बसोवनु
अर्घ्य पाद्यादि पूजन केल्लें राघवान
गुरून तेग्गै जणांक आशीर्वादु दिल्लो
वेगान कैकेयीले गृहांतु प्रवेशलो ।।

54. कैकेयीमातेक वन्दन केल्लें राघवान
हारकंकण मुख्य रत्नविभूषण
पीतांबरादि मुख्य वस्त्रयि हाणु
तैग्गै जनांक दिल्ले केकयपुत्रीन ।।

55. श्रीरामचन्द्रालाग्गि अतिसंतोषान
राज्यपालन कोरूक सांगीले वचन
यात्रा सांगूनु पत्नीसोदरसहित
सुमित्रादेवीक वन्दन केल्लें राघवान ।।

56. तेग्गै जनांक आशीर्वचन सांगूनु
पुत्राक आलिंगन केल्लें सुमित्रान
अतिसंतोषु पावनु कौसल्यादेवीन
देवालयांतु सर्वै केल्लें पूजन ।।

57. असंख्य रत्न विप्रसमस्ताकै दिल्ले
ब्राह्मण भोजन कोरनु सर्वै तृप्त जाल्ले
भारी काल वियोगाचे दुःख दूर गेल्ले
कौसल्यादेवीले मन्न अतिसंतोषलें ।।

58. राज्याभिषेकाक चांगु मुहुर्तु चोवनु
सिंहासनारोहण केल्ले श्रीरामान
चन्द्रकांतीन छत्र धरलें लक्ष्मणान
पूजन चंवर भरत शत्रुघ्नान ।।

59. कोटिचन्द्रांगेलो उदयु जाल्यावरि
सीतादेवि बसलि रामसन्निधीरि
असंख्यजन येवनु राबले मुकारि
देवलोकांथाकूनु जाल्लि पुष्पमारि ।।

60. रामपट्टाभिषेकाचे वृत्तांत आयकूनु
दूरस्थलांथाकूनु पावले महाजन
ब्राह्मण ऋषीश्वर सर्वांनि मेळनु
मंत्रोच्चारण केल्ले सांगीले प्रमाणि ।।

61. अर्कपुत्रादि कपिवीरांनि मेळनु
अब्धिजल हाणु अभिषेकु केल्लो
भेरीदुन्दुभि मुख्य वाद्य तें वाज्जीलें
पट्टाभिषेकाचे कृत्य सर्वै केल्ले ।।

62. भक्तजनांले मन्नांतु व्होड्डु परमानन्दु
वीणाधरमामुनि कीर्तन आनंदु
श्रीरघुनाथा जय जय म्होणु
श्रीरामस्तुति केल्लि इन्द्रादि देवांनि ।।

63. चन्द्रकांतीन दिव्वे हात्तांतु घेवनु
बालस्त्रीयांनि केल्ले मंगळगायन
रामदेवाक सिंहासनारि देक्कूनु
राज्यवासीजनांक संतोषलें मन्न ।।

64. विप्रश्रेष्ठांक बसोवनु अतिसंतोषान
असंख्यरत्न दान दिल्ले राघवान
गोदान भूदान आनी वस्त्रदान
सर्वै जनांक भोजन दिल्ले कौसल्येन ।।

65. अग्निसमान केल्लेले रत्नविभूषण
अरुंधतीदेवीन दान दिल्लें वैदेहीक
राक्षस कपिवीर स्त्रीयांक उळदूनु
रत्नभूषण वस्त्र दिल्लें कौसल्येन ।।

66. ब्राह्मण ऋषीश्वर सर्वै मेळनु
श्रीरामचन्द्रा जय जय म्होणु
रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
यात्रा सांगूनु सर्वै गेल्लीं निजस्थानी ।।

67. श्रीरामचन्द्रालाग्गि स्तुति भक्तीन कोरनु
सैन्यसहित लाग्गि आयलो विभीषणु
रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
यात्रा सांगूनु गेल्लो लंकानगरांतु ।।

68. अर्कपुत्रादि कपिवीरांक उळदूनु
रत्नभूषण दिल्ले श्रीरामचन्द्रान
रत्नखचित माळा अतिसंतोषान
वायुपुत्राक उळदूनु दिल्लि वैदेहीन ।।

69. श्रीरामचन्द्रा जय जय म्होणु
रामचरणांबुज वन्दन कोरनु
सुग्रीवादि मुख्य कपिवीर मेळनु
यात्रा सांगूनु गेल्ले किष्किंधापुरांतु ।।

70. देवराजान वासु केल्लेले समान
भरतशत्रुघ्न मुख्य सोदर समेत
सर्वै जनांचे मन्नांतु संतोषु पावोनु
सीतासमेत वासु केल्लो श्रीरामान ।।

71. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडलरत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

युद्ध कांड समाप्त

रघुरामायण

खंड : 7

उत्तर रामायण

एक्कावो अध्यायु

01. सीतालक्ष्मण सहित श्रीरामचन्द्रान
सर्वै जनांमनांतु संतोषु पाव्वोनु
राज्यपालन कोरूक राब्बोलो कालाक
गर्भु, उत्पन्न जाल्लो जानकीदेवीक ||

02. श्रीरामचन्द्राक मन्न अतिसंतोषले
गर्भकालाक कोरचे कृत्य सर्वै केल्लें
असंख्य रत्न दान दिल्ले राघवान
सीतादेवीक उळदूनु सांगीलें वचन :- ||

03. "गर्भु संपूर्ण जाल्ला तुक्का; तें कारण
आजि पर्यंत मेग्गेलि शक्ति - विद्या - गुण
तुगेले बालकांक दित्ता हांव दान"
-अशें सांगूनु हातु दिल्लो राघवान ||

04. "इच्छा कस्सलि तुक्का दिसता मनांतु?
साद्य करीन हांव; सांग तूं वेगान"
-अशें रामचन्द्राले वचन आयकूनु
व्होड्डु संतोषु जावनु सांगीलें वचन :- ||

05. "चोवधा वर्षां वनांतु राब्बीले कालारि
मुनिमंडलांतु वासु केल्लेले त्यावरि
एकु दिवसु मुनिस्त्रीयो मेळनु
वासु कोरूक आसा पावता मेज्जे मन्न" ||

06. “लक्ष्मण सोदराक रक्षेक बोळोवनु
इच्छा तुग्गेलि साद्य करीन वेगान”
-अशें सांगूनु वोग्गि गेल्लो रामचन्द्रु
सीतादेवीक अतिसंतोषलें मन ।।

07. रामचन्द्राक देक्कूक अगस्त्य मुनीन्द्रु
भक्तीन पावलो तेन्ना अयोध्यापुरांतु
अगस्त्य मुनीक रत्नपीठारि बसोवनु
अर्घ्यपाद्यादि पूजन केल्लें श्रीरामान ।।

08. व्होडु संतोषु पावनु सांगीलें वचनः-
“दुष्टांक समस्तांक नाशु केल्लेले मात्रान
मुनिजनांक वासु कश्शि अरण्यांतु ?
कस्सले सांगूनु आस्स गांवांतु वृत्तांत ?” ।।

09. आय्कूनु मुनीन्द्रान सांगीलें वचन :-
“रावण-दुष्टांक नाशु केल्लेले मात्रान
रामचन्द्राक स्तुति करताय भारी जन
सीतादेवी पस्सूनु जात्ता दुर्भाषण ।।

10. ‘एक वर्स लंकेंतु बश्शीले देवीक
स्वीकारु कोरनु हाळ्ळि श्रीरामचन्द्रान
-अशें देवीसपस्सूनु जात्ता दुर्भाषण
देवदेवेशु कोण जाण तुग्गेले मन्न!” ।।

11. सर्वै दिक्कारि सोळ्ळे दूतांक राघवान
पुण्य पावन रामनाम संकीर्तन
रामकथा श्रवण; रामचन्द्र गान
आय्कूनु संतोषल रामदूतांक मन्न ।।

12. वस्त्र क्षाळन कोरचो एकु परमदुष्टु
सीतादेवीक जाल्लो तेन्ना व्होडु शत्रु
पुर्वजन्माचे वैरफल तें कारण
वस्त्र क्षाळन जावनु केल्ले मधुपान ।।

13. संध्याकालाक भार्या पावलि स्वगृहांतु;
'वेळु तोडोवु जाल्लो' अशें म्होणु ताणे
भारी ताडन कोरनु सांगीलें वचन :-
"तेंचि गृहांतु आत्तं करि तूं गमन; ।।

14. एक वर्स लंकेंतु बश्शीले सीतेक
स्वीकारु कोरनु हाळ्ळि श्रीरामचन्द्रान
जायना तस्सले कोर्चाक माक्का" म्होणचे
आयकूनु दूत गेल्ले अयोध्यापुरांतु ।।

15. श्रीरामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वृत्तांत
आयकूनु रामदेवाक संतापलें मन्न
सोदराक उळदूनु सांगीलें वचन :-
"दुष्कीर्ति पावलि हांगा वैदेहिकारण ।।

16. अर्कोदयाक फाल्ले वैदेहीक उळदूनु
घोरारण्यांतु सोणु पाव तू वेगान
परतूनु काणा हांव सांगूचे वचन"
-आयकूनु लक्ष्मणाक संतापलें मन्न ।।

17. श्रीरघुनाथा जय! श्रीपते गोविन्दा!
श्रीवासांबुजनेत्रा! भुविपालपुत्रा!
हारकुंडलरत्न विभूषितगात्रा!
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते! ।।

एक्कावो अध्यायु समाप्त

दुसरो अध्यायु

01. अर्कोदयाक रथु व्हेल्लो लक्ष्मणान
सीतादेवीक अति संतोषलें मन
पुष्प तांबूलादि कुंकुम चन्दन
मुनिस्त्रीयांक दिवचाक काळ्ळे वैदेहीन ।।

02. यात्रा सांगूनु देवी रथारि बसलि
लक्ष्मणान रथु अरण्यांतु व्हेल्लो
पापकृत्य कोर्चे कशें म्होणु लेक्कूनु
खेदु पावनु रोदन केल्लें लक्ष्मणान ।।

03. सोदर वियोग रोदन कारण
मनांचिंतन कोरनु सांगले देवीनः-
"एकु दिवसु मुनियाश्रमांतु राब्बूनु
वोग्गि पावूं आमका अयोध्यापुरांतु" ।।

04. "आयक देवी हांवे सांगूचें वचनः-
एक वर्स लंकेंतु बश्शीले देवीक
स्वीकारु कोरनु हाळ्ळि म्होणु
देवीपास्सूनु जात्ता गांवांतु दुर्भाषण ।।

05. रामदेवाक अति संतापलें मन्न
अरण्यांतु देवीक उपेक्षा कोरनु
पाव म्होणु देवान सांगीलें वचन"
-आयकूनु केल्लें देवीन रोदन ।।

06. “दुष्टांक सर्वांक नाशु केल्ले उपरि
मारुतीन व्हेल्ली तुमचे सन्निधीरि
कीर्तिदोषु आयकूक जावना म्होणु
वोग्गि केल्लें हांव अग्निप्रवेशन ।।

07. सोदरवचन करि तूं पालन
देवदेवु जाण जाव्वो मेज्जे मन्न
कष्ट! व्होड कष्ट!” अशें म्होणु
खेदु पावनु रोदन केल्लें वैदेहीन ।।

08. यात्रा सांगूनु लक्ष्मणु गेल्लो भारी दूर
शक्ति नात्तिल्लि पळ्ळि वैदेहि भूमीरि
मुनिशिष्य गेल्ले मुनि सन्निधीरि
मुनीलाग्गि सांगतलिं जाल्लिं त्या वेळारि ।।

09. “वोग्गि अपोवनु हाड्याय तिक्का” म्होणु
शिष्यांक कल्पना दिल्लि वाल्मिकीन
देवीक आपोवनु वोग्गि व्हेल्लि आश्रमांतु
लक्ष्मणु चालिलो अयोध्या नगरांतु ।।

10. चन्द्रकांतीन दोग पुत्र उत्पन्न जाल्ले
लव कुश म्होणु नांव ताका दिल्ले
सीतादेवीले मन्न अति संतोषलें
वाल्मिकीन तांका आशीर्वादु दिल्लो ।।

11. पूर्णाचन्द्रावरि बालक वाडले
मुनीलाग्गि तान्नि धनुविद्याभ्यासु केल्लो
विद्यागुणकांतीन वैदेहीकुमार
रामचन्द्रालेवरि धनुर्धीर वीर ।।

12. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडलादि विभूषितगात्रा
रामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

दुसरो अध्यायु समाप्त

तिसरो अध्यायु

01. वृष्टि नात्तिले त्यावेळा कोसलदेशांतु
भारी संकष्ट पावलीं राज्यवासी जन
यागारंभु कोरूक वसिष्ठगुरून
श्रीरामचन्द्रालाग्गि सांगीलें वचन ||

02. स्वर्णनिर्मित सीताविग्रह कोरनु
यागु कोरूक भायर सरलो रामचन्द्रु
यागघोड्याक सोळ्ळो श्रीरामचन्द्रान
अश्वपालन कोरूक लक्ष्मण शत्रुघ्न ||

03. लवकुश बालक मुनियाश्रमांतु
सीतादेवीले मन्नांतु संतोषु पावोनु
रामकथा पठन केल्लें बालकांनि
रामचन्द्राले मुकारि म्हळ्ळे रामगान ||

04. रामकथा आयकूनु अतिसंतोषान
दान दिवचाक द्रव्य काळ्ळे राघवान
"दान स्वीकारु करनाति क्षत्रियबाळ"
अशें सांगूनु ते गेल्ले मुनियाश्रमांतु ||

05. हस्त तुरंग रथ सैन्य मेळनु
घोड्याक घेवनु भोवले लक्ष्मण शत्रुघ्न
लंकापुरां थाकूनु राक्षसराजान
असंख्य रत्न द्रव्य दिल्ले संतोषान ||

06. किष्किन्धापुरां थाकूनु दिल्ले सुग्रीवान
अशें गांवान गांवचे रायांनि भक्तीन
रामचन्द्रालि स्तुति मन्नान कोरनु
यागु कोरूक द्रव्य दिल्लें संतोषान ।।

07. हस्ति तुरग रथ सैन्य मेळनु
शिंगारु कोरनु व्होर्चे घोड्याक चोवनु
"चित्र! व्होड विचित्र!" अशें म्होणु
घोड्याक बंधन केल्ले वैदेहीपुत्रांनि ।।

08. लवकुशांचे लाग्गि सुमित्रापुत्रांनि
घोड्याक सोणु दिवूंक सांगले वचन
युद्धांतु जयु पावनु व्हरायि म्होणु
लवकुश दोग्गांनियि सांगले वचन ।।

09. सुमित्रापुत्रांलाग्गि वैदेहीकुमार
दोग्गै जणांनि केल्ले युद्ध भयंकर
ध्यान कोरनु बश्शीलो मुनि आश्रमांतु
शक्तिबालांक सोणु दिल्ले वाल्मीकीन ।।

10. आग्नि समान बाण सोळ्ळे बालकांनि
मोहालस्यानि पळ्ळे लक्ष्मण शत्रुघ्न
रोदन कोरनु धावलीं हस्ति तुरगादिक
भीति पावनु धावलीं सैन्यपादादिक ।।

11. वृत्तांत जाण जावनु श्रीरामचन्द्रान
युद्धांगणांतु येवनु सांगीले वचन :
"नांव तुमगेले कशें? सांगाय वासस्थल
यागघोड्याचे पास्सूनु तुमका कशें फल? ।।

12. युद्ध कोरूक तुम्मि बालक अशक्त;
घोड्याचे बंधन सोणु दिय्याति वेगान"
"युद्धांतु जयु पावनु पावनु व्हरायि", म्होणु
चापबाणादि अस्त्र काळ्ळें बालकांनि ।।

13. रामचन्द्रान धनुर्बाण हात्तांतु काळ्ळे
चापध्वनि आयकूनु देवि धावनु पावलि
"दोष समस्तै क्षमा पावका म्होणु
तातपादारि वोग्गि करायि नमस्कारु" ।।

14. सत्यवचन आयकूनु मनांतु खेदु पावले
घोड्या बंधन सोणु रामचन्द्राक दिल्ले
तेग्गांनियि पादारि नमस्कारु केल्लो
तेग्गांकयि देक्कूनु मन संतोषलें ।।

15. पुत्रांक आलिंगन केल्ले राघवान
देक्कूनु वैदेहीक संतोषलें मन्न
रणभूमीरि पावलो वाल्मीकि मामुनी
मुनिवंदन केल्ले दशरथपुत्रांनि ।।

16. "अग्निसाक्षि कोरनु आत्तं वैदेहीन
सत्य केल्यारि हांव स्वीकारु करीन"
रोदन कोरनु देवि भूमिचेरि पळ्ळि
भूमि फुट्टूनु देवि अंतर्धान जाल्लि ।।

17. पुत्र सोदर सहित वोग्गि रामचन्द्रु
शोकतापान गेल्लो अयोध्यानगरांतु
सद्गुण परिपूर्ण जावनु आश्शिल्ले
पुत्रांक देक्कूनु देवु संतोषलो ।।

18. भास्करपुत्रु धर्मदेवु त्या कालारि
मुनिवेषान पावलो रासन्निधीरि
अर्घ्यपाद्यादि पूजन कोरनु संतोषान
राघवान निमगीले आय्यीलें कारण ।।

19. "एक वृत्तांत हांवे सांगूचे वेळारि
आमगेलाग्गि कोणयि पावलीं जाल्यारि
तांका उपेक्षा कोरुं अशें म्होणु तुंवे
सत्य केल्यारि हांव सांगता वृत्तांत" ।।

20. तेंचि करीन हांव अशें सागूनु
हातु दीवनु सत्य केल्लें राघवान
श्रीरामु मुनि दोग्गै गृहांतु प्रवेशले
द्वारपालन कोरूक लक्ष्मणाक राब्बैले ।।

21. वर्षं इखरासासु जाल्लो जन्मु घेवनु
कालतोडोवु नाक्का वैकुण्ठाक वोच्चूनु
योगनिद्रा कोरूक ब्रह्माले वचन
आयकूनु हांव आयला स्वामि रामचन्द्रा ।।

22. लक्ष्मणु धावनु पावलो रामसन्निधीरि
"दुर्वासमुनि आयला गोपुरामुकारि"
शापु पावतलो म्होणु मनाभीति पावनु
सत्यवचन ताणे केल्ले विस्मरण ।।

23. सत्यलंघन केल्ले अशें म्होणु
सोदराक उपेक्षा केल्ला राघवान
सर्वै जनांक वन्दन केल्ले लक्ष्मणान
यात्रा सांगूनु लक्ष्मणु चालिलो वेगान ।।

24. पावलो सरयूनदी तीरारि लक्ष्मणु
लाग्गि विमान पावले वैंकुठा थाकूनु
चळ्ळे; विमान वोग्गि वैकुंठा पावले
लक्ष्मणु आदिशेष देह प्रवेशलो ।।

25. "राज्यपालन करि कैकेयीपुत्रा तूं;
सीतालक्ष्मणु नात्तीले अयोध्यापुरांतु
नामु मन्नांतु सुख माक्का ये लोकांतु"
अशे सांगूनु भायर सरलो रामचन्द्रु ।।

26. खेदु पावनु सांगले कैकेयीपुत्रान :-
"राति दिवसु रामचरणीं मेज्जे मन
खंचे देशांतु वत्ता श्रीरामचरण?
तेचि देशांतु हांव करीन गमन" ।।

27. रामचन्द्रालि यात्रा वृत्तांत आयकूनु
लंकापुरां थाकूनु पावलो विभीषणु
भास्करपुत्रु पावलो सैन्य मेळनु
देक्कूनु राघवान सांगीलें वचन :- ।।

28. "राक्षसकुलोत्तमु शक्तु विभीषणु
वायुपुत्रु मारुति वीरु जांबवांतु
दीर्घायुस्सान तेग्गै तपस्स कोरनु
असंख्यकाल राब्बायि तेंचि मेज्जे मन" ।।

29. अशें रामचन्द्राले वचन आयकूनु
रामचन्द्रालि स्तुति भक्तीन कोरनु
रामचरणांबुज वंदन कोरनु
यात्रा सांगूनु तेग्गै गेल्लीं निजस्थानी ।।

30. वायुवेगान पावलो शत्रुघ्नकुमारु
दोग्गै जणां पादारि केल्लो नमस्कारु
लवकुशांक वोग्गि दिल्लो राज्यभारु
वेगान भायर सरलो कौसल्याकुमारु ।।

31. भक्तजन सहित चालिले मुकारि
रामकीर्तनाघोषु समस्तै दिक्कारि
देवलोकाथांकूनु केल्लि पुष्पमारि
सरयूनदी तीरारी पावलीं त्या वेळारि ।।

32. वोग्गि विमान रामसन्निधीरि पावले
भक्तजनसहित विमानारि चळ्ळो
वानररूप सोणु दिव्यरूपि जाल्लीं
वानर सर्वै देवलोकांतु वत्तलि जाल्लीं ।।

33. वायुवेगान पावले वैकुंठविमान
भरतशत्रुघ्न दोग्गै जाल्ले शंखचक्र
भक्तजनांक सायूज्य दिल्ले राघवान
विष्णुरूपान केल्ले पन्नगशयन ।।

34. श्रीरघुनाथा! तुग्गेले चरित्रवर्णन
भक्तीन केल्ले हांवे तुज्जे कारुण्यान
बुद्धिहीनान जावचे गुणदोष वचन
दया पावनु करि दोष निवारण ।।

35. श्रीरघुरामायण केल्यारि पठऩ
मुक्तिदायक विद्या संपत्त वर्धन
विद्यागुण संपन्न तातनियोगान
रामायण कथन केल्लें कोमळान ।।

36. श्रीरघुनाथा जय श्रीपते गोविन्दा
श्रीवासांबुजनेत्रा भुविपालपुत्रा
हारकुंडलरत्न विभूषितगात्रा
श्रीरामचन्द्रा रघुनायका नमस्ते ।।

समाप्त

परिशिष्ट : अर्थविवरण

बालकांड - **एक्कावो अध्यायु** :

2. प्रक्काट्टक्षेत्रांतु - पुरक्काड गांवांतु (श्री वेणुगोपालस्वामी देवळांतु). 5. कळत्र - बायल. 16. धरणिपालकु - रायु. 20. कल्पनेन - आज्ञेन.

दुसरो अध्यायु : 5. पाणि - हातु. 10. वृत्तांत - खबर. 19. द्वय - दोनि. 22. रोदन - रण्णे. 26. विल्लाळिवीर - धनुर्विद्येंत निपुणु.

तिसरो अध्यायु : 1. बोलूक - सांगूक. 10. चालूनु - चमकूनु. 11. क्षुत्पिपासादि - भूक, तान इत्यादि. 25. रामोहं - हांव रामु. 27. भर्तृसन्निधीरि - बामुणालाग्गि.

चवतो अध्यायु : 7. कालांतक - शिवु. 12. मिथिला रायाक....... प्रयासु - अनेक जीब आसूनूय आदिशेषाक वर्णन करचाक असाध्य आश्शीले कार्य विवरण करूक आपणाक जात्तवे ?

पांचावो अध्यायु : 6. मामकपुत्री - मेगेली धूव. 9. आलवट्टम - रायांगेलो विशिष्ट आयणो (उत्सवाक हस्ती फाटीर देवाक बसोवन दाखयतात). चामर - चमरी मृगाचे रोमान केल्लोलो आयणो. 22. परशु - मोच्चु, कुराडी. 24. वामनेत्र - दावो दोळो. 42. सायक - बाणु.

अयोध्या कांड : **एक्कावो अध्यायु** : 7. चित्तसुखान - मनाचे समाधानेन 17. मार्गोपरि - वाट्टेरि. 18. संभरण केल्ले - एकडे केल्ले.

दुसरो अध्यायु : 4. नियोगान - अदेशान. 8. कुब्जा - म्हांतारि (मंथरा). 20. पोल - कपट. 24. शोकरोषान - वैराग्य बुद्धीन.

चवतो अध्यायु : 21. मूर्तित्रयांकै - तीन मूर्तियांक (ब्रह्म-विष्णु-महेश्वर हांकां). 33. तुरग - घोडे.

पांचावो अध्यायु : 18. वृक्षमूलाशन - झाडांचे मूळ (पाळ) खावप. 50. द्वादश - बारा. 70. पन्नगेन्द्रु - आदिशेषु (अनंतु).

आरण्य कांड - एक्कावो अध्यायु : 32. पाषाण सर्प - विशाचे नाग हैर.

दुसरो अध्यायु : 2. रत्नांगुलि - वज्राचि मुद्दि.

तिसरो अध्यायु : 15. सिंशपावृक्ष - म्हर्शीगाचो रूक. 30. अन्नपानादि - भूक आनी तान.

किष्किन्धा - एक्कावो अध्यायु : 1. अंजनापुत्रु - हनुमंतु.

तिसरो अध्यायु : 20. अब्धि लंघन - समुद्रु (दर्यो) दांट्वप.

सुन्दर कांड - एक्कावो अध्यायु : 5. वक्त्र - तोंड. 9. वारिधि लंघन - समुद्रु (दर्यो) दांटवप.

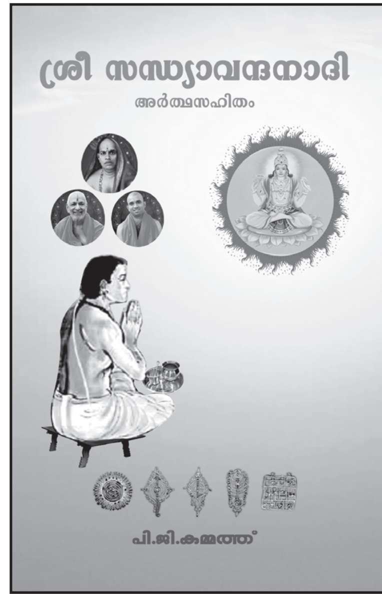
तिसरो अध्यायु : 8. मार्गभ्रमान - वाट घुपसून. 25. नागवैरि - गरुढु.

युद्ध कांड - दुसरो अध्यायु : 22. कर्णद्वारि - कान्नांतुल्यान.

तिसरो अध्यायु : 14. केरफल - नारलु. 35. सेतुबंधन - सांकोवु (पूल) बांदप. 44. पक्वफल - पिक्कीलें फळ.

उत्तररामायण - एक्कावो अध्यायु : 12. वस्त्र क्षाळन - आंवगाले धुवप.
तिसरो अध्यायु : 1. वृष्टि - पावसु. 21. सासु - हजार.

സന്ധ്യാവന്ദനാദി അർത്ഥസഹിതം

സന്ധ്യാവന്ദനം, അഗ്നികാര്യം, ചിത്രാഹുതി എന്നിവയുടെ ശരിയായ മന്ത്രരൂപവും ലഘുവായ അർത്ഥവിവരണവും നൽകുന്നതാണ് ഈ പുസ്തകം. മന്ത്രങ്ങൾ ആദ്യം ദേവനാഗരിയിലും പിന്നീട് മലയാളലിപിയിലും കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. വൈഷ്ണവ സന്ധ്യാവന്ദനം ആചരിക്കുന്നവർക്ക് നല്ലൊരു സഹായിയായ കൈപ്പുസ്തകം.

Language: Malayalam
Author : P.G. Kamath
Paper Back Edition, Size : Demi 1/8, Pages : 108
Publisher : P.G.Kamath Foundation, Ernakulam
To Order Online : http://www.navathishop.com
₹ 100.00

സാരസ്വത ബ്രാഹ്മണരുടെ പ്രാചീന ചരിത്രം

Essays on Ancient history

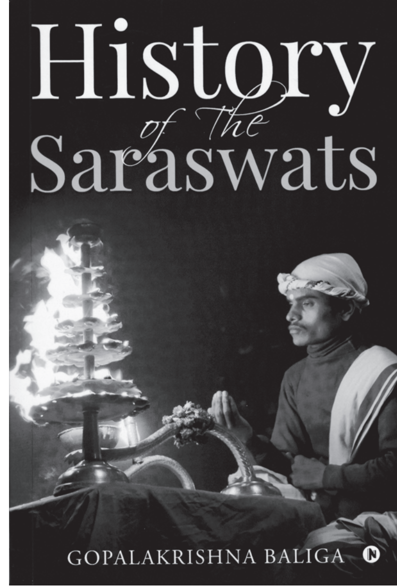
of Saraswat Brahmins

കൊങ്കണി ഭാഷക്കാരായ സാരസ്വതബ്രാഹ്മണർ കേരളത്തിൽ കുടിയേറിപ്പാർത്ത ഒരു ജനസമൂഹമാണ് എന്നത് ഏവർക്കും അറിവുള്ളതാണല്ലോ. ഇവരുടെ ചരിത്രം പഠിക്കുമ്പോൾ നാം ഗോവയിലേക്ക് എത്തിച്ചേരുന്നു. അതിനും മുൻപ് ഗൗഡപ്രദേശത്തു വന്നുചേർന്നതാണെന്നും അതിനേക്കാൾ മുൻപ് സരസ്വതിനദിയുടെ പ്രദേശത്ത് അവർ അധിവസിച്ചിരുന്നുവെന്നും നാം തിരിച്ചറിയുന്നു.

Original in Kannada, Translated into Malayalam
Author : Late Basti Pundalik Shenoy
Translated By : B.Vasanth Shenoy
Paper Back Edition, Size : Demi 1/8, Pages : 172
Publisher : P.G.Kamath Foundation, Ernakulam
To Order Online : http://www.navathishop.com
₹ 200.00

History
of the
Saraswats

Essays

In the pristine days, the river Saraswathi emanated from the great Himalayas, flowed through Punjab and later, after several centuries, evanished into the western sea near the devout city, Dwaraka. There is a legend concerning the Rishi Saraswatha who had lived on the banks of the Saraswathi, which is explained in the present treatise. His disciples are called Saraswaths. The Saraswath Brahmins were the earliest and the most simple and pure Hindus of the Vedic faith. Now they live in many parts of India and the world. They have contributed in a very positive way for the progress of humanity as a whole.

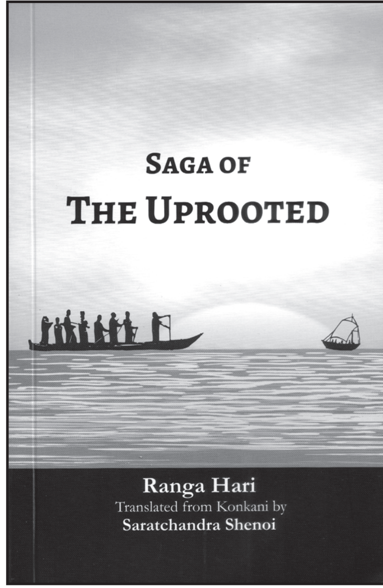
Author : Gopalakrishna Baliga

Paper Back Edition, Size : Demi 1/8, Pages : 126

Publisher : Notion Press, Chennai

To Order Online : http://www.notionpress.com

₹ 200.00

This Saga depicts the migration of the Konkani communtiy from Goa to a land far away from home. These poems encapsulate the reign of a colonial power over the region of Goa that began with the etnry of the Portuguese in the 16th century. It illutsrates the displacement of the Konkani people and their resurgence at Cochin port. The poems describe the people of Goa who were plundered, displaced, uprooted, and were forced to leave their home land. The poet is unfolding the tale of his very own ancestors by tracing out these events and graphically potrraying the plight of the Konkani people.

Author : Ranga Hari
Translation by Saratchandra Shenoi.
Paper Back Edition, Size : Demi 1/8, Pages : 44
Publisher : Manipal Universal Press, Manipal
To Order Online : http://www.mup.manipal.edu

₹ 95.00

ROYAUME DU LAOS
POSTE AERIENNE
MARC-LEGUAY
PHEULPIN.SC

नेपाल
NEPAL
R.2.50
राजर्षि जनक
1974

RP.5,-
SENDRATARI Ramayana - Ramayana Ballet
REPUBLIK INDONESIA

महर्षि वाल्मीकि MAHARSI VĀLMĪKI
20
भारत INDIA

INTERNATIONAL LETTER WRITING WEEK 1996
ประเทศไทย THAILAND
3 บาท BAHT

1500
HANOMAN
Warisan Budaya Tak Benda 2010
INDONESIA

RAVANA
भारत INDIA

ASIAN GAMES IV
DJAKARTA 1962
2,-
REPUBLIK INDONESIA

भारत
INDIA
5.00
ASEAN-INDIA COMMEMORATIVE SUMMIT 2018
Ramayana – Darangen 2018

30
40
REPUBLIK INDONESIA
REPUBLIK INDONESIA

FESTIVAL RAMAYANA INTERNASIONAL 1971
30,-
REPUBLIK INDONESIA

जी. कमलम्माळ

(1902-1983)

रघुरामायण कोंकणी महाकाव्य

रघुरामायण

कोंकणी महाकाव्य

पी. जी. कामत फौंडेशन एरणाकुळम

www.navathishop.com
pgkamat.foundation.gmail.com

₹ 200